

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Konstitucinės ir administracinės teisės katedra**

Agnės Šopytės,
V kurso, finansų ir mokesčių teisės
studijų atšakos studentės

Magistro darbas

Holdingo bendrovių apmokestinimas Europos Sąjungoje

Vadovas: Lekt. dr. Andrius Paulauskas
Recenzentas: Asist. Jonas Saladžius

Vilnius 2008

Turinys.....	1
Ižanga.....	2
I. Holdingo samprata.....	4
1. Istoriniai holdingo aspektai.....	4
2. Holdingo ir holdingo kompanijos sampratų atskyrimas.....	5
3. Holdingo ir „portfelinės“ bendrovės panašumai.....	7
4. Grynasis ir mišrusis holdingas.....	8
5. Ekonominė holdingo samprata ir šios kompanijos struktūra.....	10
6. Teisinė holdingo samprata.....	12
II. Holdingų apmokestinimo reguliavimas Europos Sąjungoje ir šio reguliavimo įtvirtinimas bei specifika Lietuvoje.....	17
1. Holdingo apmokestinimo klausimai jo sukūrimo momentu.....	18
2. Dividendų ir paskirstytojo pelno apmokestinimas.....	23
2.1. Dividendų išmokėjimas Lietuvos holdingo bendrovei.....	26
2.2. Dividendų išmokėjimas užsienio holdingo bendrovei.....	29
2.3. Lietuvos holdingui iš užsienio išmokamų dividendų apmokestinimas.....	31
3. Holdingų apmokestinimas PVM mokesčiu.....	33
4. Autorinių atlyginimų ir palūkanų apmokestinimas holdingo atveju.....	35
III. Tarptautinių holdingų steigimas ir apmokestinimas ES.....	38
1. Esminiai kriterijai keliami holdingo steigimo valstybei.....	39
2. ES jurisdikcija ideali holdingo steigimui.....	42
3. Liuksemburgas kaip valstybė patraukli holdingo steigimui.....	44
4. Olandijos ypatumai holdingo apmokestinime.....	51
5. Kipras ir jo mokesčiai pranašumai steigiant holdingą.....	57
Išvados.....	60
Literatūros sąrašas.....	63
Priedai.....	67
Santrauka.....	68
Summary.....	69

Ižanga

Holdingas yra praktikoje plačiai paplitęs, todėl aktualus, tačiau moksliniu lygmeniu gana mažai analizuotas ekonominės ir teisinės tikrovės reiškinys. Šiame darbe daugiausia dėmesio bus skiriama teisiniams, ypač mokestiniams, holdingo fenomeno aspektams, neišvengiamai bus analizuojama ir ekonominė jo pusė, kadangi pats holdingas yra atsiradęs kaip kompleksinių ir sėkmingai išsivysčiusių ekonominių santykių pasekmė.

Magistro darbo objektas - pagrindiniai holdingo bendrovių apmokestinimo aspektai Europos Sąjungoje (toliau ES). Jie bus analizuojami nagrinėjant pagrindines su tuo susijusias ES direktyvas, jų perkėlimą į Lietuvos Respublikos teisės aktus bei reguliavimą atskirose holdingo kompanijoms itin patraukliose ES valstybėse, prieš tai ištyrus holdingo sampratos fenomeną bendrąją, ekonomine ir teisine prasme.

Darbo tikslas yra nustatyti kas yra laikoma holdingu, kokie yra šių bendrovių mokestinio reguliavimo principai ES, ar tinkamai jie perkelti į nacionalinius Lietuvos teisės aktus. Taip pat bus siekiama atsakyti į klausimus, kas yra svarbu pasirenkant holdingo steigimo valstybę ES ir koks reguliavimas taikomas pagrindinėse holdingams įdomiose ES valstybėse, kokiomis mokestinėmis priemonėmis jos siekia pritraukti investicijas.

Šį darbą sudaro įžanga, trys pagrindinės dalys ir išvados. Dėl holdingo sąvokos nepakankamo apibrėžtumo tiek moksliniu, tiek įstatyminiu lygmeniu, pirmoje magistrinio darbo dalyje bus išanalizuoti bendrieji holdingo sąvokos bei sampratos aspektai. Trumpai apžvelgus istorinę dalį, bus siekiama apibrėžti kas yra holdingas ir kuo jis skiriasi, jeigu apskritai skiriasi, nuo holdingo kompanijos. Išanalizavus grynąjį ir mišrųjį holdingo tipą, bus detalčiau gilinamasi į ekonominę ir teisinę šio reiškinio sampratą.

Antroje magistrinio darbo dalyje, analizuojant atskirų direktyvų įgyvendinimą Lietuvoje, bus išnagrinėtas pagrindinių holdingus liečiančių mokesčių teisinis reglamentavimas ES lygiu. Pradėjus nuo holdingo tipo bendrovių įsteigimo momento mokestinių gairių, bus pereita prie itin svarbaus - dividendų apmokestinimo, įvairiose situacijose. Be to, šioje dalyje bus trumpai išanalizuoti PVM mokesčio klausimai susiję su holdingais bei palūkanų ir autorinių atlyginimų apmokestinimas, siekiant padaryti pagrįstas išvadas apie šiuo metu esančias sąlygas Lietuvoje veikiančiams holdingams, bei atsakyti į klausimą, ar ES direktyvos yra tinkamai perkeltos į nacionalinius teisės aktus.

Trečioji šio magistrinio darbo dalis bus skirta tarptautinių holdingų mokestinei analizei, įsigilinant į atskirų šalių pasirinktas priemones įgyvendinant ES direktyvų tikslus bei derinant juos su siekiu pritraukti kuo daugiau užsienio investicijų. Bus išanalizuoti esminiai holdingo kompanijų apmokestinimo klausimai neabejotinai giliausias šios srities tradicijas turinčiose klasikinėse holdingų šalyse – Liuksemburge ir Olandijoje bei nemažiau patraukliame, neseniai į ES įsiliejusiame, Kipre, kuris puikiai konkuruoja su senosiomis holdingo kompanijų jurisdikcijomis ES. Trečios dalies tikslas yra atsakyti į klausimą, kas yra svarbu pasirenkant holdingo kompanijos steigimo valstybę ES ir kaip atskiros šalys konkuruoja tarpusavyje kurdamos palankias mokestines sąlygas investicijoms.

Darbe bus naudojami istorinis, loginis, sisteminis, bei kiti pagrindiniai mokslinei analizei būdingi metodai, juos derinant tarpusavyje. Trečiojoje darbo dalyje, analizuojant praktinius valstybių pavyzdžius, bus daugiausia naudojama lyginamuoju metodu.

Dėl lietuviškų šaltinių stokos, daugiausia bus remiamasi užsienio šalių literatūra. Ypač svarbus šaltinis yra vienos didžiausių Prancūzijos advokatų kontoros Francis Lefebvre 2007 m. išleistas analitinis darbas „Holdings. Teisinis ir mokestinis gidas“ („Les holdings. Guide juridique et fiscal“), paminėtinas ir tais pačiais metais autorių grupės C.FINNERTY, P.MERKS, M.PETRICCIONE, R.RUSSO Olandijoje išleistas darbas „Tarptautinio mokesčių planavimo pagrindai“ („Fundamentals of International Tax Planning“). Be to, tyrime bus naudojami kiti svarbesni Prancūzijos ir kitų Europos šalių mokslinės teisinės literatūros darbai bei įvairūs internetiniai šaltiniai, nagrinėjantys holdingo kompanijų apmokestinimo bendruosius niuansus ir atskirų šalių praktiką. Siekiant atsakyti į pagrindinius praktinius ir teorinius klausimus darbe bus patiekiami ETT sprendimai, aiškinantys svarbiausių ES direktyvų, liečiančių holdingo kompanijų apmokestinimą, praktinį taikymą konkrečiose situacijose.

Šio darbo tema aktuali tiek akademiniai, tiek praktiniu požiūriu. Lietuvoje moksliniu lygmeniu holdingų apmokestinimo ES tema atskirai niekur nebuvo plačiau nagrinėta, nebuvo rašyta ir magistrinių darbų šia tema. Praktiniu požiūriu holdingo kompanijų apmokestinimo esmės ir pagrindinių probleminių klausimų analizė yra svarbi, kadangi besiplėsdamos kompanijos vis dažniau jungiasi tarpusavyje, sudaro holdingus ir neretai perkelia jų pagrindines buveines į užsienį mokesčių planavimo tikslais.

I. Holdingo samprata

Prieš pradėdant tiesiogiai analizuoti mokesčius holdingo bendrovių aspektus ES, visų pirma reikėtų trumpai aptarti holdingo istoriją, iširti ir konkrečiau apibrėžti pačią holdingo sąvoką, kadangi ji yra daugiau ekonominio pobūdžio ir gana plačiai, kai kur netgi skirtingai, interpretuojama, o teisės aktuose tiesiogiai labai retai kur teįtvirtinta (Lietuvos įstatymuose apskritai beveik neminima). Bus siekiama atsakyti į klausimą kas yra holdingas ir kuo jis skiriasi nuo holdingo kompanijos, kaip šis darinys suprantamas bendruoju, ekonominiu ir, svarbiausia, teisiniu lygmeniu.

1. Istoriniai holdingo aspektai

Etimologinė žodžio holdingas kilmė - anglų kalbos žodžis „to hold“, kurio reikšmė yra „laikyti“, „valdyti“¹. Taigi jau pati žodžio etimologija nukreipia į holdingo esmę – tai tokia bendrovė, kuri valdo, laiko savo žinioje kitų bendrovių akcijas. Žodis holdingas neatsitiktinai kilęs iš anglų kalbos.

Pirmoji holdingo kompanija, kaip manoma, atsirado jau 1824 m. Anglijoje įkūrus Imperatorišką žemyno dujų asociaciją (Imperial Continental Gas Association), tai buvo viena iš pirmųjų bendrovių pradėjusių dujų gamybą tarptautiniu mastu.² Taigi pirmoji holdingo kompanija atsirado kaip gamybos plėtimo skirtingose valstybėse pasekmė.

Jungtinėse Amerikos Valstijose viena pirmųjų holdingo kompanijų buvo Pensilvanijos kompanija, įkurta 1870 m. siekiant paimti geležinkelio linijų kontrolę vakarų Erie ir Pitsburgo teritorijose, tačiau tik Jungtinių Valstijų plieno pramonės korporacijos įkūrimas 1901 m. davė tikrąją pradžią vėlesniam holdingo kompanijų kūrimui Jungtinėse Amerikos Valstijose.³ Nors iš pradžių holdingo kompanijos tipas buvo būdingas gamybine veikla užsiimančioms stambioms ir nuolat besiplečiančioms bendrovėms, vėliau holdingo kompanijų kūrimo tradicija perėjo ir į bankų, finansų bei kitas sritis.

¹ K Dictionaries. Mokomasis Anglų kalbos žodynas. Alma littera. 2002. p.310.

² P.GUISLAIN. The Privatization Challenge A Strategic, Legal, and Institutional Analysis of International Experience WORLD BANK REGIONAL AND SECTORAL STUDIES http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/1997/01/01/000009265_3970716145109/Rendered/INDEX/multi0page.txt [žiūrėta 2007 m. spalio 10 d.]

³ A.COURET, D.MARTIN. *Les sociétés holdings*. Presses Universitaires de France. 1991. Paris. P.3.

2. Holdingo ir holdingo kompanijos sampratų atskyrimas

Gana dažnai vartojama ir atrodytų lengvai suvokiama, holdingo sąvoka nėra tokia paprasta - tiek mokslinėje literatūroje, tiek teisės aktuose, bei teismų praktikoje galima rasti nedaug, tačiau gana įvairių ir netgi vienas kitam prieštaraujančių apibrėžimų. Iš esmės holdingo sąvoka yra lanksti ir dažnais atvejais tenka pripažinti, kad ji yra sunkiai konkrečiai apibrėžiama.

Analizuojant enciklopedijose ir žinynuose pateikiamas holdingo sąvokas galima pastebėti įdomų atskyrimą - tarp to kas yra holdingas ir kas yra holdingo kompanija. Pagal šiuolaikinės ekonomikos žodyną holdingas yra portfelinės (*portfolio company*) bendrovės sinonimas t.y. tokia bendrovė, kuri turi kitos bendrovės akcijų ir jas kontroliuoja. Čia holdingas suprantamas kaip visa tai kas įeina į vadinamąją „portfelinę“ struktūrą - visa įmonių grupė – valdantysis ir valdomieji subjektai. Šiuo atveju prie holdingo pridėjus žodį „kompanija“, prasmė susiaurėja, tai jau yra grynai valdančios, kitaip tariant, patronuojančios bendrovės (*parent company*) sinonimas.⁴ Vadovaujantis šiuo atskyrimu holdingo kompanija yra siauresnė, konkretesnė sąvoka negu holdingas, nes tai yra tam tikra holdingo dalis, o konkrečiau tai ta kompanija, kuri yra „viršuje“, kaip visų kitų jos valdomų kompanijų koordinatorė.

Oksfordo universiteto finansų žodyne vadovaujančioji motininė kompanija taip pat įvardinama pilnu išsireiškimu t.y. holdingo kompanija – tokia bendrovė, kuri įeina į bendrovių grupę ir kuri laiko akcijas kitose tos grupės (ir nebūtinai vien tik tos grupės) bendrovėse.⁵ Tai leidžia įsitikinti, kad tam tikrais atvejais norint įvardinti būtent motininę kompaniją, naudojami du žodžiai t.y. holdingo kompanija, tokiu atveju holdingas greičiausiai reikštų visą įmonių grupę.

Ryšium su aptartąja dvilype koncepcija išskiriančia holdingą ir holdingo kompaniją reikia aptarti ir bendresnę holdingo sąvoką, prieštaraujančią ką tik patiektam holdingo ir holdingo kompanijos sąvokų atskyrimui. Pagal Prancūzijos įmonių teisę analizuojančių mokslininkų pateiktą koncepciją „holdingas yra įmonių grupei vadovaujanti bendrovė, kuri pagal savo esmę valdo skirtingas finansines investicijas ir formuoja įmonės politiką

⁴ M. LAKEHA. *Dictionnaire d'économie contemporaine et des principaux faits politiques et sociaux*. 3 édition. Vuibert. Paris. 2002. p.56.

⁵ OXFORD REFERENCE. *A dictionary of finance*. Oxford University Press. 1993. New york.

susijusią su naujų bendrovių įsileidimu (įjungimu) į grupę ir senų bendrovių atskyrimu, tokios operacijos galimos tik esant narių vienbalsiam sutikimui, todėl ši bendrovė yra kaip apsauga nuo netinkamų bendrų investicijų⁶. Šioje sąvokoje holdingu įvardijama vadovaujanti bendrovė, o ne visa apimantis tiek vadovaujančios tiek vadovaujamų bendrovių junginys. Tenka pripažinti, kad tarp holdingo ir holdingo kompanijos sąvokų apibrėžtumo ir atskyrimo yra tam tikrų prieštaravimų. Žodis „holdingas“ vienais atvejais gali reikšti visą įmonių grupę, kitais atvejais tik motininę kompaniją, o „holdingo kompanija“ dažniausiai reiškia tik motininę kompaniją.

Yra ir tokių nuomonių, kad bendrovių junginiui kaip visumai apibūdinti dažniau naudojama sąvoka koncernas, o holdingas yra įvardijamas kaip „koncernui valdyti sukuriama speciali akcinė bendrovė“⁷, kurio pagrindinis uždavinys koordinuoti koncerno narių veiklą, siekiant kuo didesnės viso koncerno mastu vykdomų investicijų naudos.

Apžvelgus nors ir negausią, tačiau holdingo bendroves išsamiai analizuojančią literatūrą, galima teigti, kad žodis „holdingas“ plačiąja prasme yra įmonių grupė (visuma), o siaurąja prasme – vadovaujanti įmonė, turinti savo žinioje ir valdanti kitų įmonių akcijas. Būtent kitų įmonių akcijų valdymas yra holdingo skiriamasis bruožas. Akcija yra vertybinis popierius, suteikiantis jo savininkui (akcininkui) teisę gauti dalį akcinės bendrovės pelno dividendais, taip pat leidžia dalyvauti valdant akcinę bendrovę ir, likvidavus bendrovę, gauti dalį jos turto.⁸ Akcijų turėjimas holdingui suteikia svarbią teisę gauti dividendus ir dalyvauti „po ja esančių“ bendrovių valdyme, ši teisė yra skiriamoji ir esminė jo savybė.

Iš atliktos analizės matyti, kad holdingo ir holdingo kompanijos sąvokų atskyrimas, nors ir bandomas išreikšti teoriniame lygmenyje, nėra labai sureikšminamas praktikoje. Žodis holdingas dažnai naudojamas norint įvardinti holdingo kompaniją ir atvirkščiai. Šiame darbe daugiausia dėmesio bus skiriama motininių holdingo bendrovių apmokestinimo analizei, tad tiek holdingas, tiek holdingo kompanija bus dažniau vartojama siauresniąją prasme. Tyrime nebus visiškai atsiribojama ir nuo dukterinių bendrovių, kadangi, tam tikrais atvejais ta pati kompanija gali būti ir motininė, ir dukterinė.

⁶ D.LEFEBVRE, E.MOLLARET-LAFORET, C.GUITTER. *Droit et entreprise. Aspects juridiques, sociaux, fiscaux*. 11e edition. 2006. Presses universitaires de Grenoble. p. 68

⁷ E.S.LABUTIENĖ. *Koncernų steigimas ir valdymo organizavimas*. Lietuvos inform.instit. 1996.Vilnius. p.5.

⁸ S.GIRDZIJAUSKAS. *Finansinė analizė. Kiekybiniai metodai*. 2005. Vilnius. p.162

3. Holdingo ir „portfelinės“ bendrovės panašumai

Aptartame holdingą ir holdingo kompaniją atskiriančiame apibrėžime minima, kad holdingo bendrovė yra portfelinės bendrovės sinonimas. Toks apibūdinimas ne visada yra tikslus, kadangi tik viena iš holdingo rūšių yra grynai portfelinio tipo – vien tik akcijų valdymu užsiimanti bendrovė. Mokslinėje literatūroje teisės ir ekonomikos teoretikai dažniau yra linkę atskirti holdingo ir „portfelinės“ bendroves, kadangi pastarosios yra grynai pasyviojo pobūdžio ir užsiima vien tik investicijų valdymu arba tarpininkavimu investuojant (veikia kaip finansinių investicijų bendrovės), o holdingo veikla, kaip pamatysime šio darbo eigoje, dažniau yra kur kas platesnė, dažniau nukreipta į kontroliuojamojo akcijų paketo laikymą, o portfelinei bendrovei tokie tikslai nebūtinai.

„Portfelis – bankų, investicinių finansinių institucijų įgytų vertybinių popierių visuma, paskirstant riziką tarp pelningų, bet rizikingų, sparčiai augančių kursų vertybinių popierių, iš vienos pusės, ir patikimų valdžios obligacijų su maža pelningumo norma, iš kitos“.⁹ Portfelinės kompanijos dirba aktyviai manipuliudamos akcijomis ir jų kainų pokyčiais, todėl dažniausiai parduoda jas neišlaikydamos ilgesnį laiką, tuo tarpu holdingas dažniau investuoja su tikslu valdyti ir išlaikyti bendrovę savo sudėtyje, labiau yra sukoncentruotas į bendrovių valdymą ir pelno gavimą būtent iš tokios veiklos, o ne į itin aktyvų akcijų pirkimą ir pardavimą. Manipuliavimas akcijų kainų pokyčiais galima kaip viena iš holdingo veikimo sričių, tačiau dažniausiai ne vienintelė ir net ne pagrindinė, jis dažniau suinteresuotas ilgesniu akcijų išlaikymo periodu.

Nors ir esant tam tikrų skiriančių bruožų, holdingo ir portfelinės kompanijos ryšys yra nepaneigiamas. Holdingas turi portfelinio tipo t.y. kapitalą ir investicijas valdančios bendrovės bruožų, tačiau reikia pabrėžti, kad ne visais atvejais jai priskiriama tik portfelio valdymo funkcija, todėl negali būti vienareikšmiškai dedamas lygybės ženklas tarp holdingo ir portfelinės kompanijos. Paliesdami šį klausimą privalome aptarti klasikinį, t.y. dažniausiai sutinkamą ir svarbiausią, holdingo skirstymą į dvi rūšis.

⁹ A.BURACAS. *Bankininkystės ir komercijos terminų žodynas I d.* Vilnius, Kaunas. 1997. P. 313.

4. Grynasis ir mišrusis holdingas

Tiek teisinėje, tiek ekonominėje literatūroje bendriausia prasme išskiriamos gryno (pure) ir mišraus (mixed) tipo holdingo bendrovės.

Grynojo tipo holdingai yra tokios bendrovės, kurių veikla apsiriboja akcijų kitose bendrovėse valdymu.¹⁰ Toks holdingas atitinka bendrąją portfelinės kompanijos esmę, nes veikia tik investavimo ir akcijų laikymo srityje, vien tik iš šios veiklos siekdamas ekonominio pelno. Grynojo tipo holdingai dažniausiai kuriami turint konkretų tikslą - laikyti juose akcijas ir iš to gauti ekonominės, bei mokestinės naudos. Visa veikla kuri išeina už paprasto akcijų valdymo ribų leidžia holdingą įvardinti kaip mišrųjį ir taikyti jam atskiras apmokestinimo priemones.

Kadangi gryno ir mišraus holdingo atskyrimas yra svarbus mokestine prasme, o įstatyminis jų atskyrimas nėra visiškai aiškus esama nemažai teismų praktikos šiuo klausimu. Apie klasikinį grynąjį (pure) holdingą Europos Teisingumo Teismas (toliau ETT) yra pasisakęs, kad „tai tokia holdingo bendrovė, kuri tenkinasi akcijų valdymu kitose bendrovėse ir neieško kitos naudos nei ta, kuri atsiranda paprastai valdant savo investicijas, ji paprastai elgiasi kaip savininkas, suinteresuotas gauti pajamų iš savo nuosavybės, tik turi vertybinius popierius ir nesudaro apmokestinamų sandorių“¹¹. Toks ETT aiškinimas rodo, kad grynojo tipo holdingo veikla yra labai ribota ir konkrečiai apibrėžta. Jis užsiima tik akcijų laikymu ir valdymu tik tam tikra minimalia apimtimi.

Reikia atkreipti dėmesį ir į tai, kad teisės aktuose grynojo tipo holdingai gali būti įvardinami kaip “finansinės holdingo kompanijos”, kurios, pagal Ketvirtąją Europos Tarybos direktyvą (78/660/EEB), reiškia tik bendroves, kurių vienintelė veiklos kryptis yra įsigyti kitų bendrovių akcijas, jas valdyti ir iš to gauti pelną, nei tiesiogiai, nei netiesiogiai nedalyvaujant tų bendrovių valdyme, nepažeidžiant jų, kaip akcininkų, teisių¹². Šioje direktyvoje dar kartą aiškiai apibrėžtos grynojo tipo holdingo veikimo ribos.

¹⁰ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVÉRIAT, B.GOUTHIERE. *Les holdings. Guide juridique et fiscal*. 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre. P. 13.

¹¹ Europos Teisingumo Teismo 2004-05-18 sprendimas byloje C-8/03, *Banque Bruxelles Lambert SA (BBL) vs. Belgijos valstybė* (2004), ECR I-10157

¹² 1978 m. liepos 25 d. Ketvirtoji Tarybos Direktyva grindžiama Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 54 straipsnio 3 dalies g punktu, dėl tam tikrų tipų bendrovių metinių atskaitomybių; OL L 222, 1978 8 14, p. 11—31

Bendrovės laikančios kitų bendrovių akcijas ir išėinančios už aptartų paprasto akcijų laikymo ir valdymo veikimo ribų patenka į mišraus holdingo kategoriją. „Mišraus tipo holdingai be akcijų valdymo dažniausiai užsiima ir komercine arba gamybine veikla, tokiu būdu gaudami pajamas ne vien tik iš akcijų valdymo, bet ir iš kitos vykdomos veiklos“¹³. Tokia holdingo bendrovė veikia kaip paprasta bendrovė siekianti pelno tradiciniais verslo vystymo būdais ir kartu kaip grynasis holdingas, valdo akcijas ir gauna pajamų iš dividendų.

Ilgą laiką buvo neaiški riba tarp grynojo ir mišraus holdingo tipo. Iš kilo klausimas kada holdingas laikomas mišriu - tik tada kai vysto aiškiai atskirtą, savarankišką, su valdomomis įmonėmis net nebūtinai susijusią, ekonominę veiklą, ar ir tada kai nevystydamas atskiros ekonominės veiklos valdomoms įmonėms teikia profesionalias ekonominių, teisinių, finansinių ir panašių konsultacijų, bei bendrovių valdymo paslaugas už kurias gauna rinkos kainas atitinkantį atlyginimą. Šį klausimą išsprendė ETT pasisakęs apie tai, kas yra mišrusis holdingas – „tai toks holdingas, kuris ne tik valdo jam priklausančias akcijas, bet ir suteikia filialams (valdomoms bendrovėms) tokias atskiras paslaugas kaip bendrasis tiesioginis įmonių valdymas ir konsultavimas, už kurias gaunamas atitinkamas atlyginimas“¹⁴. Taigi vien tik akcijų įsigijimas ir turėjimas savo žinioje, nesikišant į įmonių valdymą ir jos strategijos kūrimą, nelemia mišraus holdingo tipo. Tuo tarpu valdymas už kurį gaunamas atlyginimas iš dukterinių kompanijų (kitas negu, kad pelno išsimokėjimas per dividendus) jau lemia mišraus tipo holdingo veiklos konstatavimą.

Holdingo priskyrimas mišriajam arba grynajam tipui turi įtakos bendrovės apmokestinimui. Pavyzdžiui, grynojo tipo holdingo bendrovė nevykdanti ekonominės veiklos apskritai nėra laikoma apmokestinamuoju asmeniu pridėtinės vertės mokesčio atžvilgiu¹⁵, tai bus aptariama plačiau tolesniuose šio darbo skyriuose, detaliau gilinantis į atskirus šių bendrovių apmokestinimo klausimus.

¹³ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVÉRIAT, B.GOUTHIERE. *Les holdings. Guide juridique et fiscal*. 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre. P. 13.

¹⁴ Europos Teisingumo Teismo 2001-09-27 sprendimas byloje C-16/00, *Cibo Participations SA vs. Directeur régional des impôts* (2001), ECR I-6663

¹⁵ B.TERRA, P.WATTEL. *European Tax Law. Second edition*. 1997. Kluwer Law International. London, Boston. The Hague. P.164.

5. Ekonominė holdingo samprata ir šios kompanijos struktūra

Daugelyje Europos ir ne tik šio žemyno šalių pagrindinis vaidmuo ekonominiame sektoriuje atitenka stambioms holdingo bendrovėms. Tai vienas iš finansų valdymo ir organizavimo būdų minimas greta tokių ekonominių finansinių struktūrų kaip investiciniai fondai ar bendrovės, trestai, bankų korporacijos, karteliai, ekonominių interesų grupės ir t.t.¹⁶ Ekonominėje literatūroje holdingo sąvoką dažniausiai galima rasti bendrovių strategiją analizuojančiuose mokslo darbuose, kadangi grynai ekonominiu požiūriu holdingo įkūrimas yra vienas iš strateginių veiksnių siekiant efektyvaus bendrovės valdymo.

Ekonominė prasme analizuojant holdingus daugiausia dėmesio skiriama jų struktūrai, bei tokios struktūros pranašumams organizuojant didelių bendrovių valdymą. „Holdingo kompanijos struktūra dažnai vadinama H-formos struktūra. Organizacijai plečiantis sudaromi vis sudėtingesni susitarimai tarp įvairių organizacijos dalių, taip pat ir su kitomis organizacijomis.“¹⁷ Taigi ekonomikos prasme holdingas yra įdomus ir svarbus kaip pažangi besiplečiančių organizacijų valdymo struktūra. Šiame darbe prieš bandant geriau suvokti pagrindinius mokestinius holdingo aspektus ES, pirmiausiai reikia išsiginčyti į galimas įvairias ekonomines jo struktūras.

Ekonominėje terminologijoje viena iš dažniausiai sutinkamų holdingo tipo valdymo schemų yra „piramidinė“ valdymo struktūra.¹⁸ „Piramidės pavidalo koncerne, kuris susikuria vienai (dominuojančiai) bendrovei supirkus kitų (dukterinių) bendrovių akcijų kontrolinius paketus, o šioms – trečiųjų (bendrovių anūkių) ir t.t., piramidės viršūnę sudaro holdingas, kontroliuojantis tam tikrą dukterinių kompanijų skaičių, kurios savo ruožtu kontroliuoja kompanijas anūkes ir taip toliau.“¹⁹ Tokio tipo holdingų struktūras renkasi ypač išsivystę ekonominiai vienetai vykdantys tiek tiesioginį jam priklausomų bendrovių valdymą, tiek netiesioginį, t.y. per savo dukterines įmones. Kaip pavyzdį galima paminėti tokias Lietuvos holdingo bendroves, kaip UAB „MG Baltic“ , UAB „Agrovaldymo grupė“ ir kt., kurios veikia piramidinės struktūros principu.

¹⁶ P.DE WOLF. La société holding en Belgique : définition et régime juridique. 26 mars 2004. <http://www.businessandlaw.be/article660.html> [žiūrėta 2007 m. spalio 21 d.]

¹⁷ A.VASILIAUSKAS. *Strateginis valdymas*. Enciklopedija. 2002. Vilnius. P. 355.

¹⁸ Žr. Lentelė Nr.1 (priedas darbo pabaigoje) p.67

¹⁹ E.S.LABUTIENĖ. *Koncernų steigimas ir valdymo organizavimas*. Lietuvos informacijos institutas.1996.Vilnius. p.5.

Mažesnės kompanijos gali rinktis paprastesnes holdingo tipo valdymo formas. „Radialinė (spindulinė forma). Koncerno centre holdingo kompanija, kuri turi visų koncerno bendrovių akcijų kontrolinius paketus.“²⁰ Tai elementaresnė kompanijos valdymo struktūra turinti savų privalumų ir leidžianti optimizuoti ne tokios didelės, kaip kad pasirinkusios piramidinę valdymo struktūrą, įmonių grupės valdymą.²¹ Tokioje struktūroje vykdomas tik tiesioginis dukterinių kompanijų valdymas.

Kitos kiek rečiau sutinkamos holdingų organizavimo struktūros yra cirkuliarinė ir kombinuotoji. Cirkuliarinė (rato formos) struktūra reiškia, kad kontrolė vyksta ratu: A bendrovė kontroliuoja B, ši – C, toji – D, o pastarosios rankose yra A kontrolė. Taigi kontroliuojančioji bendrovė, pagal tokią schemą, yra kontroliuojama vienos iš tolimų jos pačios kontroliuojamųjų bendrovių. Dar žinoma kombinuotoji struktūra turi visų aptartųjų struktūrų bruožų .

Struktūros pasirinkimą visais atvejais lemia kompanijos dydis, siekiami ekonominiai bei mokestiniai tikslai, galimybės bei numatomos perspektyvos. Holdingo valdymo formos pasirinkimas – vienas iš bendrovių politikos veiksnių, kuris yra atliekamas po išsamios ir visapusiškos esamų ir būsimų bendrų poreikių analizės.

Kaip pagrindiniai ekonominiai tikslai dėl kurių yra steigiami holdingai dažniausiai išskiriama: lėšų paskirstymas, panaudojant patraukliausias pelno didinimo galimybes, rinkos plėtimo galimybės, komercinės veiklos ir investicijų rizikos diversifikavimas, galimybė vienu metu kontroliuoti daug bendrovių, disponuojant kartais net nedidelėmis jų kapitalo dalimis (kai kapitalas išsiskaidęs tarp daug smulkių akcininkų), galimybė išsaugoti įmonių autonomiškumą ir kartu kurti bendrą vystymosi politiką, o taip pat visa eilė mokestinių holdingo steigimo tikslų, kurie bus aptarti šio darbo eigoje.

Taigi trumpai išanalizavus ekonominę holdingo sampratą paaiškėjo šio reiškinio ekonomė prasmė. Tik apsibrėžus tikslus, kurių bus bandoma pasiekti holdingo bendrovės sukūrimu, galima rinktis vieną iš įvairių pateiktų holdingo kompanijų valdymo struktūrų, kadangi kiekvienai iš jų būdingi saviti privalumai ir trūkumai tiek ekonomine, tiek mokestine prasme.

²⁰ E.S.LABUTIENĖ. *Koncernų steigimas ir valdymo organizavimas*. Lietuvos informacijos institutas.1996.Vilnius. p.5.

²¹ Žr. Lentelė Nr. 2 (darbo pabaigoje) p.67

6. Teisinė holdingo samprata

Aptartus bendrąją ir ekonominę holdingo sampratą, bus pereita prie teisinės šio ekonominio reiškimo sampratos paieškos. Darbo pradžioje buvo svarbu įsigilinti į ekonominį ir bendrąjį aiškinimą, kadangi teisinėje tikrovėje tiesioginis holdingo įvardijimas retai tesutinkamas.

Mokestiniai holdingo kompanijų aspektai teisės aktuose atskirai pradėti analizuoti 1929 m. Didžiojo Dučės Liuksemburgo garsiajame holdingo kompanijų įstatyme, čia suformuluota įstatyminė grynojo holdingo samprata, kurioje kaip vienintelė ir pagrindinė holdingo, kaip kontroliuojančios bendrovės, veikla apsiriboja kitų bendrovių akcijų laikymu, įskaitant finansavimo, koordinavimo ir jų valdymo paslaugų teikimą²². Tokia samprata iš dalies atitinka šiuolaikinio finansinio tipo holdingo sampratą, tačiau pastaroji yra šiek tiek siauresnė valdymo prasme. „1929m. Liuksemburgo įstatymas holdingams suteikė žymias mokestines lengvatas“²³. Holdingo samprata įstatyme buvo suformuluota norint aiškiai apibrėžti kokioms bendrovėms bus suteikiamos mokestinės lengvatos, t.y. jie buvo atleisti praktiškai nuo bet kokių mokesčių.

Net ir dabar teisinėje plotmėje retai tesutinkamas žodis „holdingas“. Jis minimas tik labai specializuotuose mokslo darbuose, poįstatyminiuose teisės aktuose ar teismų sprendimuose. „Klasikinė teisinė literatūra ilgą laiką apskritai ignoravo tokį terminą kaip „holdingas““²⁴. Tai daugiau grynasis ekonominis vienetas teisėje įgijęs kitų pavadinimų, dažnai įvardijamas kitokiais terminais nei holdingas.

Visgi yra šalių, kurios kaip ir Liuksemburgas į savo teisinę terminologiją, bei įstatymų tekstus įtraukė žodį „holdingas“. Jau 1948 m. Anglijoje išleistas bendrovių įstatymas, kuris holdingą apibrėžia kaip „bendrovę, kuri valdo daugiau nei pusę paprastųjų akcijų kitose bendrovėse arba, kuri jose kontroliuoja administracinės valdybos sudėtį“²⁵. Holdingo veikla tiesiogiai reglamentuojama Šveicarijos ir tam tikrų JAV valstijų

²² Europos Bendrijų Komisijos 2005 metų konkurencijos politikos ataskaita.
[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/sec/com_sec\(2006\)0761_/com_sec\(2006\)0761_lt.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/sec/com_sec(2006)0761_/com_sec(2006)0761_lt.pdf)
[žiūrėta 2007m. spalio mėn. 25 d.]

²³ Valstybinė mokesčių inspekcija. Informacinis bibliografinis katalogas.

<http://mic.vmi.lt/documentpublicone.do?id=1000036255> [žiūrėta 2007m. spalio mėn. 25 d.]

²⁴ A.COURET, D.MARTIN.*Les sociétés holdings*. Presses Universitaires de France. 1991. Paris. P.5.

²⁵ Ten pat, P.6

įstatymuose. Nors minėtų valstybių įstatymuose kalbama apie tai, kas yra holdingas ir išskiriamas jų reglamentavimas, Prancūzijos teisininkai linkę teigti, jog „holdingo samprata neturi vienareikšmio, vieningo, unitarinio kriterijaus,²⁶. Teisėje holdingas suvokiamas keliais aspektais. Viena vertus tai vienetas, padedantis gauti mokestinę naudą ir išskaidyti valdymo galią, kita vertus – tai vienetas, centralizuojantis skirtingų įmonių akcijų laikymą ir valdymą, atitinkantis įstatymuose įtvirtintos įmonių grupės esmę. Pirmiausia teisinė holdingo samprata bus aprašyta kaip teisės aktuose reglamentuojama įmonių grupė.

Europos Tarybos reglamentas reguliuojantis statistinių vienetų gamybos sistemos stebėjimą ir analizę Bendrijoje pateikia holdingo bendrovės plačiąja prasme esmę atitinantį įmonių grupės apibrėžimą: „Įmonių grupė – tai tam tikros įmonės, kurias kontroliuoja vadovaujanti grupės įmonė. Vadovaujanti grupės įmonė yra patronuojantis juridinis vienetas, kurio tiesiogiai ar netiesiogiai nekontroliuoja joks kitas juridinis vienetas. Dukterinės įmonės kontroliuojamos dukterinės įmonės laikomos patronuojančios įmonės dukterinėmis įmonėmis. Tačiau yra tam tikros kooperatyvų ar savanoriškų susivienijimų formos, kai patronuojanti įmonė faktiškai priklauso grupės vienetams.“²⁷ Toks apibrėžimas atitinka holdingo ir jo valdomų kompanijų sampratą. Galimybė, jog patronuojanti įmonė faktiškai priklauso įmonės vienetams, atitinka jau aptartą radialinę holdingo struktūrą arba tokia situacija kai holdingas įkurtas ne įgyjant, o apsikeičiant akcijomis.

Lietuvos Respublikos Įmonių konsoliduotos atskaitomybės įstatyme pateikiamas siauresnis ir konkretesnis įmonių grupės apibrėžimas – „tai patronuojanti įmonė ir jos dukterinės įmonės“²⁸. Žvelgiant į anksčiau aptartą teorinę holdingo sampratą, galima teigti, kad įstatyme minima ir reglamentuojama įmonių grupė atitinka klasikinę holdingo struktūrą, viena bendrovė esanti struktūros viršuje valdo po ja esančių bendrovių akcijas.

Vadinamąją holdingo kompaniją, esančią klasikinės struktūros („piramidės“) viršuje ir valdančią po ja esančių įmonių akcijas, siaurąją prasme atitinka patronuojanti, kitaip vadinama kontroliuojanti/motininė bendrovė. Pagal LR Įmonių konsoliduotos atskaitomybės įstatymą patronuojanti įmonė yra tokia, kuri tiesiogiai ar netiesiogiai

²⁶ Journal des notaires et des avocats, Paris. 1990, Nr. 9. P.627.

²⁷ Tarybos Reglamentas (EEB) nr. 696/93 priimtas 1993 m. kovo 15d. dėl statistinių vienetų gamybos sistemai stebėti ir analizuoti Bendrijoje; Oficialusis leidinys L 076 , 30/03/1993 p. 0001 - 0011

²⁸ Įmonių konsoliduotos finansinės atskaitomybės įstatymas. Valstybės žinios, 2001, Nr. 99-3517

kontroliuoja vieną ar kelias įmones²⁹. Patruojanti įmonė nebūtinai akcijas valdo tiesiogiai, galimas netiesioginis jų valdymas per tiesiogiai valdomas dukterines įmones. Įmonių konsoliduotos finansinės atskaitomybės įstatymas numato, kad tiesioginis kontroliavimas galimas tuomet, kai bendrovė atitinka bent vieną iš trijų kriterijų:

- 1) įmonė turi kitos įmonės akcijų, suteikiančių daugiau kaip pusę balsų;
- 2) įmonė, turėdama kitos įmonės akcijų, suteikiančių mažiau kaip pusę balsų, turi teisę rinkti arba atšaukti tos kitos įmonės vadovą, daugumą valdybos ar stebėtojų tarybos narių;
- 3) įmonė, turėdama kitos įmonės akcijų, suteikiančių mažiau kaip pusę balsų, pagal susitarimus su kitais tos kitos įmonės akcininkais gali spręsti, kaip panaudoti daugiau kaip pusę pastarosios įmonės akcijų teikiamų balsų.³⁰

Jei bendrovė netenkina šių reikalavimų, kaip jau minėta, galimas netiesioginis kontroliavimas t.y. per kontroliuojamas įmones arba jų kontroliuojamas įmones, tai tokia situacija, kai ta pati įmonė vienos bendrovės atžvilgiu gali būti motininė, o kitos atžvilgiu dukterinė. Šios sąvokos turi būti naudojamos atidžiai ir nuosekliai įvertinus, kuri bendrovė yra kuri, nes kontroliuojančios ir kontroliuojamosios bendrovės atskyrimas turi reikšmės teisiniui jų reguliavimui, bei mokestiniam vertinimui.

Analizuojant kontroliuojančios ir holdingo bendrovės sąryšį išskyla klausimas – ar skiriasi motininės (*parent company*) kitaip dar vadinamos patruojančios bendrovės ir holdingo kompanijos? Nors klasikinėse holdingo sąvokose dažniausiai naudojamas žodis motininė kompanija, yra nuomonių, jog ne visos motininės kompanijos yra holdingo kompanijos. Kyla klausimas, kuri sąvoka visgi yra siauresnė? Holdingas yra viena iš motininės kompanijos rūšių, ar atvirkščiai? Holdingo kompanijai, kaip motininės kompanijos rūšiai, būdingas tam tikras specifiškumas, ji gali turėti ir mažiau akcijų kitoje bendrovėje negu, kad motininė kompanija, nes gali būti tiesiog investavusi dalį valdomų pinigų į mažesnę negu valdantysis akcijų paketas, tokiu atveju jos bus asocijuotos bendrovės ir tai pat turės tam tikrą specifinį režimą mokestiniu požiūriu.

Be to, motininė kompanija gali vystyti tiek pramoninę, tiek finansinę veiklą, ji paskirsto smulkesnę ekonominę veiklą tarp jai priklausančių bendrovių, tačiau pati vysto

²⁹ Įmonių konsoliduotos finansinės atskaitomybės įstatymas. Valstybės žinios, 2001, Nr. 99-3517

³⁰ Ten pat.

pagrindinę pramoninę verslo dalį, ir gali perduoti akcijų valdymą kitai grynai holdingo bendrovei. Visgi dažniausiai praktikoje motininė kompanija pati užsiima finansine veikla, čia ir susiduriame su tikrąją holdingo kompanija t.y. tokia specifinė motininė kompanija, kuri nevysto jokios pramoninės ar komercinės veiklos, ji apsiriboja kapitalo valdymu atskirose, jai visiškai arba iš dalies priklausančiose, bendrovėse.³¹ Tai pilnai atitinka ir įstatyme įtvirtintą patronuojančios bendrovės sąvoką, tik konkrečiau išskiriama veikla, kuria ji gali užsiimti.

Remiantis pateikta holdingo kompanijos sąvokų analize galima daryti loginę išvadą, jog ne visos motininės kompanijos yra grynojo tipo holdingo kompanijos, nes tos, kurios vykdo platesnę negu akcijų valdymas veiklą yra mišriojo holdingo tipo. Tai reiškia, kad bet kuriam holdingui būdingi visi motininės įmonės bruožai, tačiau tikruoju (grynuoju) holdingu gali būti vadinama tik viena iš motininės kompanijos rūšių t.y. ta, kuri užsiima tik dukterinių bendrovių akcijų laikymu ir nesikiša į jų veiklą. Taigi iš viso to seka, jog grynojo tipo holdingas yra tik tam tikra specifinė motininės kompanijos rūšis, todėl negalima dėti lygybės ženklo tarp motininės ir grynojo holdingo bendrovės. Klasikinė motininė bendrovė labiau atitinka mišraus tipo holdingą.

Norint priartinti siaurąją holdingo sampratą prie įstatyme įtvirtintosios patronuojančios bendrovės sąvokos iškyla kitas klausimas – ar gali tas pats holdingas būti ne tik patronuojanti, bet ir dukterinė bendrovė? Tenka pripažinti, kad tokia situacija galima, kadangi, kaip matyti iš pateiktos holdingo kompanijų ekonominių struktūrų analizės, ta pati holdingo kompanija gali būti valdoma iš viršaus t.y. kitos holdingo kompanijos (taigi šios atžvilgiu ji bus dukterinė) ir pati gali valdyti po ja esančias kompanijas, kurių atžvilgiu ji bus motininė kompanija. Praktinis pavyzdys yra UAB „MG BALTIC“, kuri yra holdingas valdantis tris holdingus UAB „MG BALTIC INVESTMENT“, UAB „MG BALTIC TRADE“ ir UAB „MG VALDA“, šios bendrovės yra dukterinės UAB „MG BALTIC“ požiūriu, tačiau kartu yra patronuojančiosios daugybės kitų po jomis esančių bendrovių atžvilgiu³². Taigi nors ir atitinkama visus motininės bendrovės požymius ta pati holdingo

³¹ MÉMENTO PRATIQUE. FRANCIS LEFEBVRE. *Groupes de sociétés 2005-2006. Juridique-fiscal-social*. Editions Francis Lefebvre 2004. p. 67.

³² Duomenys pateikiami iš UAB „MG BALTIC“ 2006 konsoliduotos finansinės atskaitomybės aiškinamojo rašto publikuojamo internetinėje svetainėje www.mgbaltic.lt [žiūrėta 2007 m. spalio 29 d.]

bendrovė gali būti ir dukterinė, tokiu atveju jai bus taikomos tiek dukterinės, tiek motinės bendrovės reguliuojančios teisės aktų nuostatos.

Pagal savo esmę holdingo bendrovė neturi privalomos teisinės formos, ji gali veikti ir kaip uždaroji akcinė, ir kaip akcinė bendrovė ar netgi tam tikrais atvejais kaip personalinė įmonė, o taip pat gali veikti ir kaip Europos holdingo bendrovė³³. Jai taikomos bendrosios įmonių teisės normos, išskyrus kelias išimtis, tiksliau tam tikrus mokestinių įstatymų keliamus reikalavimus, kuriuos turi atitikti bendrovė, norinti pasinaudoti kontroliuojančiųjų ir dukterinių bendrovių santykiams teikiama įstatymuose ar ES direktyvose įtvirtintais mokestiniais privalumais.

Bendruoju ES lygmeniu norint bendrovę įvardinti, kaip motininę ar dukterinę, direktyvų prasme, vienas iš kriterijų - motininė bendrovė turi turėti tam tikrą dukterinės bendrovės kapitalo ar balsavimo teisių dalį³⁴. Kitas reikalavimas dažniausiai yra akcijų išlaikymas tam tikrą laikotarpį (minimum holding period³⁵). Atskirais atvejais yra nustatyti tam tikros teisinės formos reikalavimai. Tai tiesiogiai išplaukia iš ES direktyvose nustatyto ir nacionaliniuose įstatymuose įtvirtinto specialaus reguliavimo, kuris bus detalčiau aptariamas nagrinėjant direktyvas ir atskirose šalyse įtvirtintus atskirus holdingo apmokestinimo klausimus. Neatitinkant motininių ir dukterinių kompanijų kriterijų (dalyvavimo apimties, akcijų išlaikymo periodo ir kt.) bendrovės bus laikomos asocijuotomis³⁶, nes jos tarpusavyje susiję kaip vienos grupės juridiniai asmenys.

Vertėtų paminėti, kad „uždaroji akcinė bendrovė yra ypač patraukli forma steigiant holdingą, kadangi jam svarbus vadovų stabilumas ir valdžios išlaikymas“³⁷. Būtent todėl Lietuvoje dažniausiai sutinkama holdingo kompanijų forma yra uždaroji akcinė bendrovė (UAB „MG Baltic“, UAB „Achemos grupė“, UAB „Libros holdingas“ ir t.t.). Jos dažniau turi jau savo pačių struktūrose vieną ar kelias akcines bendroves į kurias gali pritraukti privačių asmenų kapitalą ir tokiu būdu dar labiau vystyti savo koncernų veiklą.

³³ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVERIAT, B.GOUTHIERE. *Les holdings.Guide juridique et fiscal*. 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre. P. 27

³⁴ Pagal 90/435/EEB direktyvą reikalaujama turimų akcijų dalis mažinama buvusi 20%, nuo 2007 m. sausio 1 d. Privaloma jau tik 15% dalis, o nuo 2009 m. sausio 1 d. Tik 10%. Lietuva jau yra įtvirtinusi 10% ribą Pelno mokesčio įstatyme norint taikyti „dalyvavimo išimties“ taisyklę.

³⁵ B.TERRA, P.WATTEL. *European Tax Law*. Second edition. 1997. Kluwer Law International. London, Boston. The Hague. P.164.

³⁶ PMĮ Valstybės žinios, 2001, Nr.110-3992

³⁷ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVERIAT, B.GOUTHIERE. *Les holdings.Guide juridique et fiscal*. 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre., p. 29

Naujuosiuose ES teisės aktuose išskiriamos Europos holdingo bendrovės, tačiau kaip ir gryoji Europos bendrovė, Europos holdingo bendrovė dar nėra pakankamai paplitusi ir populiari dėl savo novatoriškumo, dar nesusiklosčiusių tradicijų ir nepakankamai patrauklaus teisinio šių įmonių reguliavimo. Visgi ateityje ši forma gali būti įdomi holdingams valdantiems įmones skirtingose ES valstybėse, kadangi siekiama suderinti tam palankų reglamentavimą, kol kas nesant pakankamo Europos holdingų aktualumo, šiame darbe bus analizuojami klasikiniai ES holdingai veikiantys atskirose šalyse, pagal bendrą ir nacionalinį reguliavimą.

Kaip svarbus teisinis bruožas holdingo suvokime yra išskiriamas įmonių grupei priklausančių bendrovių visiškai išlaikomas teisinis autonomiškumas ir atskirtumas t.y. vadinamasis individualus teisinis subjektiškumas³⁸. Žinoma ši nepriklausomybė gali būti kiek ribota siekiant išvengti piktnaudžiavimo atvejų. Kaip ir teisinės formos pasirinkimas teisiniu požiūriu yra laisvas, taip ir holdingo struktūros, jos sudarymo procedūrų pasirinkimas yra laisvas ir konkrečių įstatymo reikalavimų neapibrėžtas.

Taigi teisiniu požiūriu holdingas ir jo valdomos kompanijos daugeliu atvejų patenka motininės ir dukterinės bendrovės santykių reguliavimo sritį, o atskirais atvejais jai taikomas asocijuotų kompanijų reguliavimas, priklausomai nuo dalyvavimo apimties, termino ir kitų teisės aktuose įtvirtintų kriterijų.

II. Holdingų apmokestinimo reguliavimas Europos Sąjungoje ir šio reguliavimo įtvirtinimas bei specifika Lietuvoje

Holdingo bendrovių apmokestinimas ES yra plati ir daugybę sudėtingų mokesčių klausimų apimanti tema, prie kurios išsamesnio tiesioginio nagrinėjimo ir bus pereita po atliktos nuoseklios holdingo sampratos analizės.

Tiesioginių mokesčių reguliavimas nėra tiesiogiai priskirtas ES kompetencijai ir paliktas pačių narių dispozicijai, tačiau buvo pastebėta, kad didėja mokesstinė konkurencija tarp šalių, kuri trukdo sėkmingam ir efektyviam Europos ekonomikos vystymuisi. Be to, išryškėjo problema dėl nevienodo sandorių traktavimo mokesetine prasme tarp skirtingų

³⁸ J.P.LE GALL, C.LE GALL-ROBINSON. *Droit des sociétés. Volume II – aspects particuliers. Groupes de sociétés, salariés, valeurs mobilières et marchés financiers*. 2004. Dalloz. P.45.

valstybių narių rezidentų ir tarp nacionalinių subjektų. Dėl minėtų priežasčių buvo priimtos svarbiausios holdingo kompanijų apmokestinimo ES klausimus reguliuojančios direktyvos: dėl bendros mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių įmonių jungimui, skaidymui, turto perleidimui bei keitimuisi akcijomis, ir SE arba SCE registruotos buveinės perkėlimui iš vienos valstybės į kitą 90/434/EEB, dėl bendros mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms 90/435/EEB ir dėl bendros apmokestinimo sistemos, taikomos palūkanų ir autorinių atlyginimų mokėjimams tarp skirtingų valstybių narių asocijuotų bendrovių 2003/49/EB. Šias direktyvas išnagrinėsime per tai kaip jos perkeltos į LR įstatymus (Pelno mokesčio, Gyventojų pajamų mokesčio, PVM ir kt.). Holdingo apmokestinimo klausimus pradėsime analizuoti nuo bendrovės įkūrimo momento, vėliau bus pereita prie dividendų, pridėtinės vertės mokesčio, bei palūkanų ir autorinių atlyginimų apmokestinimo.

1. Holdingo apmokestinimo klausimai jo susikūrimo momentu

Prieš kalbant apie holdingo apmokestinimą jo sukūrimo momentu, visų pirma reikėtų trumpai aptarti kokiais būdais gali būti sukuriamas holdingas, kaip kitų bendrovių akcijas valdanti kompanija, nes su tuo tiesiogiai susiję šio proceso mokesstinės pasekmės. Kaip tapo akivaizdu iš išsamios holdingo sampratos analizės, holdingui svarbiausia - perimti bendrovių valdymą, kaip jis tai padarys, priklauso nuo konkrečios situacijos ir nuo ryšium su ja pasirinktų būdų. Galimybės yra labai plačios, todėl bus aptarta tik keletas iš jų.

Holdingo sukūrimą dažniausiai įtakoja noras sukcentruoti kelių įmonių valdymą vienos įmonės rėmuose, kitu atvejis - poreikis paskirstyti bendrovės veiklą tarp savarankiškų juridinių asmenų arba tiesiog noras investuoti bendrovės įgytą pelną. Žvelgiant pačia bendriausia prasme, holdingas gali būti kuriamas dviem būdais t.y. „iš viršaus“ ir „iš apačios“, arba alternatyviu trečiuoju – derinant pirmuosius du minėtus būdus.³⁹ Šie kitų bendrovių akcijas kontroliuojančios bendrovės sukūrimo būdai skiriasi savo „startiniu tašku“ t.y. tuo „iš ko“ bus sukuriamas holdingas, vienu atveju jau veikianti bendrovė tampa holdingu, o kitu atveju įkuriamą naują bendrovę, kuriai bus paskirta akcijų

³⁹ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVÉRIAT, B.GOUTHIERE. *Les holdings. Guide juridique et fiscal.* 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre. P. 73.

valdymo funkcija, nuo pasirinktų būdų priklauso jų įgyvendinimo metu atsirandančios mokestinės pasekmės, kurias pabandydysime išanalizuoti.

Holdingo sukūrimas „iš viršaus“ yra paremtas tuo, jog tam tikros bendrovės akcininkai perduoda arba perleidžia visas ar dalį savo valdomų tos bendrovės akcijų kitai bendrovei, kuri tokiu būdu tampa holdingu, kitaip dar vadinamu motinine bendrove⁴⁰. Šis būdas taikomas tada, kai yra kelios atskiros bendrovės, ir jų akcininkai, norėdami sutelkti valdymą vienoje rankose jį kartu su pakankamu akcijų paketu „perneša“ į naujai sukurtą bendrovę, kurios tikslas bus valdyti anksčiau sukurtąsias. Tokiu būdu kuriamas holdingas ir tokiais atvejais, kai vienas asmuo turi keliose bendrovėse pakankamai didelį akcijų skaičių ir nori tų akcijų valdymą sukonzentruoti viename juridiniame asmenyje.

Holdingo sukūrimo „iš apačios“ schema yra kiek paprastesnė, kadangi jos „pradinis taškas“ priešingai nei pirmuoju atveju yra tik viena ir jau veikianti bendrovė. Holdingo sukūrimas „iš apačios“ yra natūrali bendrovės sėkmingo vystymosi pasekmė ir galimybė saugiai investuoti bei plėsti savo veiklą. „Bendrovė paskirsto savo veiklą tarp filialų, kad taptų holdingu“⁴¹. Toks holdingo sukūrimo būdas dažniau sutinkamas, jis skiriasi nuo pirmo aptartojo tuo, kad motininė bendrovė būna jau veikianti, o nėra sukuriama specialiai tam, kad perimtų valdymą ir vykdytų holdingo bendrovės funkcijas.

Kuriant holdingą neišvengiamai vyksta kapitalo, akcijų ir kitokio turto bei teisių į jį judėjimas tarp skirtingų juridinių ar fizinių asmenų. Vykdamas turto apskaitos operacijas, nesvarbu kokia forma jis bus perduodamas ar perleidžiamas, jis turi būti įvertinamas rinkos kaina ir, jei ji didesnė nei ta už kurią daiktas įsigytas, atsiranda apmokestinamosios pajamos, sukeliančios mokestines prievoles. ES norint apsaugoti natūralius verslo procesus nuo nepagrįstos mokesčių naštos numatytos specialios priemonės tokiems atvejams, kai akcijos perskirstomos tarp skirtingų valstybių narių bendrovių..

Akcijų perleidimo operacijų mokestiniai klausimai ES lygiu sureguliuoti 1990 m. liepos 23 d. priėmus direktyvą 90/434/EEB dėl bendros mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių įmonių jungimui, skaidymui, turto perleidimui ir keitimuisi akcijomis, ir SE arba SCE registruotos buveinės perkėlimui iš vienos valstybės narės į kitą, kuri buvo iš dalies pakeista 2005 m. vasario 17 d. priėmus Tarybos direktyvą 2005/19/EB.

⁴⁰ A.COURET, D.MARTIN.*Les sociétés holdings*. Presses Universitaires de France. 1991. Paris. P.14.

⁴¹ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVÉRIAT, B.GOUTHIERE. *Les holdings. Guide juridique et fiscal*. 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre. P. 105.

Šios direktyvos Lietuvoje yra įgyvendinamos per Pelno mokesčio įstatymo (toliau - PMI) IX skyriuje įtvirtintas nuostatas, kurios bus išanalizuotos.

Vienas iš klasikinių holdingo sukūrimo būdų yra pagrįstas keitimusi akcijomis. Pagal 90/434/EEB direktyvą, „keitimasis akcijomis“ – tai operacija, kuria įmonė įsigyja kitos įmonės kapitalo dalį, kuri suteikia jai daugumą balsų toje kitoje įmonėje, arba turėdama tokią daugumą įsigyja papildomą įmonės kapitalo dalį, mainais už tos kitos įmonės akcininkams (už šių akcininkų vertybinius popierius) išleistus pirmos įmonės kapitalui atstovaujančius vertybinius popierius, ir, jeigu taikoma, apmokėjimą grynaisiais pinigais, kurio suma neviršija 10 % tų mainais išleistų vertybinių popierių nominalios vertės arba, jeigu nominalios vertės nėra, – jų buhalterinės vertės.⁴² Šiuo atveju įgytoji įmonė yra ta, kuri perduoda savo akcijas, o įgyjančioji yra ta įmonė, kuri gauna teisę valdyti jai perduotas akcijas t.y. vadinamasis holdingas. Specialiai akcijoms įgyti išleidžiami holdingo bendrovės kapitalą atstovaujantys vertybiniai popieriai.

Kalbant apie mokesťines pasekmes, kylančias iš apsikeitimo akcijomis, tai nors pagal nacionalinę teisę, LR CK 6.432 straipsnį, „mainų sutarčiai taikomos pirkimo-pardavimo sutartis reglamentuojančios normos“⁴³, šiuo atveju tai nėra visiškai vienodi sandoriai, kadangi mainų dalykas specifinis - bendrovių akcijos. Ką tik minėtoji direktyva įtvirtina, jog „jungimosi, skaidymo arba keitimosi akcijomis metu gaunančiosios arba įgyjančiosios įmonės kapitalui atstovaujančių vertybinių popierių paskirstymas perleidžiančiosios arba įgytosios įmonės akcininkui mainais už pastarosios įmonės kapitalui atstovaujančius vertybinius popierius savaime nesukelia tokio akcininko pajamų, pelno arba turto vertės padidėjimo pajamų apmokestinimo,“⁴⁴. Priešingai negu pirkimo-pardavimo atveju, esant akcijų apsikeitimui, ne iš karto galima konstatuoti apmokestinamųjų pajamų atsiradimą. ES direktyva suteikia teisę „valstybei narei apmokestinant akcininkus atsižvelgti į bet kokius mokėjimus grynaisiais pinigais, susijusius su jungimusi, skaidymu arba keitimusi akcijomis.“⁴⁵ Kaip matyti iš direktyvos,

⁴² 1990 m. liepos 23 d. Tarybos direktyva 90/434/EEB dėl bendros mokesčių sistemos taikomos valstybių narių įmonių jungimui, skaidymui, turto perleidimui ir keitimuisi akcijomis (2007-01-01 konsoliduota redakcija);www.eurlex.eu

⁴³ LR Civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262

⁴⁴ 1990 m. liepos 23 d. Tarybos direktyva 90/434/EEB dėl bendros mokesčių sistemos taikomos valstybių narių įmonių jungimui, skaidymui, turto perleidimui ir keitimuisi akcijomis (2007-01-01 konsoliduota redakcija);www.eurlex.eu

⁴⁵ Ten pat.

visa tai, kas nesudaro apmokėjimų grynaisiais pinigais viršijančių 10 % mainais išleistų vertybinių popierių nominalios vertės, neturėtų sukelti mokesčių prievolių.

Keitimosi akcijomis, vykdant jungimąsi ar skaidymąsi, operacijų mokesčiais lengvatomis siekiama sumažinti kliūtis efektyviam įmonių restruktūrizavimui. Kaip ir kiekvienos lengvatos atveju, čia reikia įgyvendinti tam tikrus reikalavimus: „turi būti užtikrinamas mokesčinis įmonės restruktūrizavimo neutralumas ir užkertamas kelias tam, kad paslėpti rezervai arba bet koks kitas įmonės akcijų vertės padidėjimas būtų apmokestinami prieš faktinį jų realizavimą“⁴⁶. Tokia apsaugos priemonė turėtų padėti užtikrinti, kad nebus naudojama lengvata norint padidinti bedrovės kapitalo vertę ir išvengti su tuo susijusių mokesčių pasekmių, tai reiškia, kad pelnas, kuris būtų gautas akcijas pardavus rinkoje, negali likti neapmokestintas vien dėl tos priežasties, jog jis gautas restruktūrizuojant bendrovę. LR įstatymų leidėjai nenustato detalesnių reikalavimų operacijoms, kada akcijų mainams gali būti netaikomas padidėjusių pajamų apmokestinimas. Vienintelis „saugiklis“ šiuo atveju galėtų būti LR Mokesčių administravimo įstatymo 69 str. įtvirtintas turinio prieš formą principas, kuriuo remiantis tam tikrais atvejais būtų galima apmokestinti iš akcijų mainų atsiradusias pajamas, kurias siekta paslėpti sandorio forma.

Kitas holdingo veiklos pradžios arba vystymo pagrindas, kurio metu atsirandančios turto padidėjimo pajamos, atitinkančios įstatymo reikalavimus, nėra apmokestinamos, yra veiklos perleidimas įtvirtintas 90/434/EBB direktyvoje ir įvardintas kaip „turto perleidimas“ - operacija, kuria tęsianti savo veiklą, įmonė perduoda visus, vieną arba keletą veiklos padalinių mainais už šios gaunančios įmonės kapitalui atstovaujančius vertybinius popierius⁴⁷. Šis holdingo sukūrimo būdas vykdant turto perleidimą gana tiksliai perkeltas į Lietuvos įstatymus. Pagal PMĮ 41 str. 2 d. 6 p. „vienetas, toliau tęsiantis veiklą (toliau – perleidžiantysis vienetas), perleidžia veiklą kaip kompleksą arba vieną ar daugiau veiklos dalių kitam vienetui mainais už įsigyjantį vieneto akcijas (dalis, pajus)“. Abiem atvejais būtina, kad perleidžiančioji bendrovė po veiklos perdavimo tęstų savo veiklą, netgi ir perleidusi visus veiklos padalinius ji išlaiko savo turtines teises į juos, bei egzistuoja toliau,

⁴⁶ Europos Teisingumo Teismo 2007-02-10 sprendimas byloje C-321/05, *Hans Markus Kofoed vs. Skatteministeriet* (2007), ECR I-5795

⁴⁷ 1990 m. liepos 23 d. Tarybos direktyva 90/434/EEB dėl bendros mokesčių sistemos taikomos valstybių narių įmonių jungimui, skaidymui, turto perleidimui ir keitimuisi akcijomis (2007-01-01 konsoliduota redakcija); www.eurlex.eu

vykdama valdymą per jai suteiktas akcijas. Lietuvos įstatymas detalizuoja, kad veikla turi būti perleista visa būtent kaip kompleksas, tai reiškia, kad perleidžiamos visos su ja susiję teisės, bei įsipareigojimai. Be to, LR įstatyme konkrečiau įvardinti, vertybiniai popieriai, kuriais gali būti atsiskaitoma perimant veiklą, tai akcijos (dalys, pajai).

Ką tik aptartas tipinis holdingo kūrimo „iš apačios“ atvejis, kai atskiriama tam tikra didelės kompanijos veikla, tačiau jos kontrolė vis tiek priklausys perleidžiamam vienetui, nes jai atiteks įsigyjančiojo vieneto akcijų dalis, holdingo požiūriu svarbu, kad ji sudarytų pakankamą procentą, leidžiantį kontroliuoti pagrindinius bendrovės veiksmus.

Svarbu pastebėti, kad šiuo „turto perleidimo“ atveju joks kainų skirtumas negali būti apmokėtas pinigais, nes tai būtų pagrindas apmokestinti gautas pajamos. Jei įsigyjantysis vienetas yra užsienio vienetas – ES valstybės narės rezidentas, jis turi papildomai įvykdyti tam tikrą reikalavimą, t.y. „gauto turto, teisių ir pareigų pagrindu toliau vykdo veiklą per nuolatinę buveinę Lietuvos Respublikos teritorijoje“⁴⁸. Šis ribojantis reikalavimas, kai viena iš šalių yra tam tikras užsienio subjektas, netaikomas jau aptartų PMĮ 41 str. 2 d. 7 p. įtvirtintų akcijų mainų atveju.

Akcijų perleidimo atveju, kai holdingas kuriamas arba vystomas įsigyjant kitos bendrovės akcijas ar jų dalį, atsiranda aplinkybės galinčios sukelti mokesines prievoles, tačiau Lietuvoje asmenys įgyvendinę tam tikras sąlygas yra atleidžiami nuo pelno mokesčio, t.y. pajamos priskiriamos neapmokestinamosiomis, net ir esant turto vertės padidėjimui, jeigu tai yra „turto vertės padidėjimo pajamos už vieneto, kuris įregistruotas ar kitaip organizuotas Europos ekonominės erdvės valstybėje arba valstybėje, su kuria sudaryta ir taikoma dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis, ir kuris yra pelno mokesčio arba jam tapataus mokesčio mokėtojas, akcijų perleidimą, jei akcijas perleidžiantis vienetas šiame vienetė ne trumpiau kaip 2 metus be pertraukų turėjo daugiau kaip 25 procentus balsus suteikiančių akcijų.“⁴⁹. Toks reguliavimas sudaro galimybę sėkmingai parduoti akcijas ir išvengti mokesčių pasekmių. Pagal VMI komentarą „Šio punkto nuostata taikoma turto vertės padidėjimo pajamoms, kurias gauna: Lietuvos vienetas arba užsienio vienetas, veikiantis per nuolatinę buveinę Lietuvoje, jeigu akcijos, kurias perleisus gaunamos turto vertės padidėjimo pajamos, yra efektyviai susijusios su tokia nuolatinė

⁴⁸ PMĮ Valstybės žinios, 2001, Nr. 110-3992

⁴⁹ PMĮ Valstybės žinios, 2001, Nr. 110-3992

buveine.⁵⁰ Taigi svarbu atkreipti dėmesį, ne tik į sandorio dalyko dydį, bei tai, kiek laiko jis buvo išlaikytas perleidžiančio asmens nuosavybėje, bet ir į sandorio šalį. Tokia galimybė neapmokestinti iš akcijų pardavimo gautų pajamų numatyta ne visose ES valstybėse, tai viena iš priemonių norint pritraukti investuotojus.

Kaip matyti iš pateiktos analizės, į Lietuvos įstatymus pakankamai aiškiai perkelta ES direktyvos, reguliuojančios perleidimą bei keitimąsi akcijomis, nuostatos, sudaromos tinkamos mokesstinės sąlygos, skatinančias verslo vystymąsi vykdant akcijų mainų ar perleidimo ir netgi įgijimo operacijas tarp bendrovių esančių valstybėse narėse. Visgi LR įstatyme galėjo būti nustatyta konkretesnių apsauginių priemonių, kurios leistų netaikyti neapmokestinimo taisyklių, tada kai bus bandoma piktnaudžiauti įstatymo suteikiamomis lengvatomis bandant išvengti mokesčių ir neturint specialių verslo vystymo tikslų.

2. Dividendų ir paskirstytojo pelno apmokestinimas

Vienas svarbiausių mokesčių klausimų liečiančių holdingo kompanijas yra dividendų ir paskirstytojo pelno apmokestinimas, kadangi tai yra pagrindinis grynojo tipo, o taip pat svarbus mišraus tipo holdingo bendrovių finansinis šaltinis. Pajamos iš paskirstytojo pelno (tarp jų ir dividendai) yra pajamos išmokėtos vieneto dalyviams skirstant uždirbtą bendrovės pelną. Šių pajamų apmokestinimo reguliavimas suteikia valstybei galimybę įtakoti daugybę ekonominių veiksnių, tokių kaip investicijos, reinvesticijos, užsienio kapitalo pritraukimas ir pan.

Dividendų apmokestinimas ES lygiu buvo vienas anksčiausiai sureguliuotų mokesčių klausimų liečiančių holdingo bendroves, tai padaryta 1990 m. liepos 23 d. priėmus direktyvą 90/435 dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms⁵¹, kurioje panaikintas išskaičiuojamasis mokestis prie šaltinio, numatant ir užsienyje sumokėtų mokesčių kreditavimo galimybę. Direktyva taikoma bendrovėms, kurios yra valstybių narių rezidentės, atitinka formos,

⁵⁰ Valstybinė mokesčių inspekcija. Informacinis bibliografinis katalogas. DĖL PELNO MOKESČIO ĮSTATYMO 12 STRAIPSNIO 15 PUNKTO IR 30 STRAIPSNIO 2 DALIES KOMENTARŲ (APIBENDRINTŲ) PAAIŠKINIMŲ <http://mic.vmi.lt/documentpublicone.do?id=1000046946> [žiūrėta 2007 m. lapkričio 12 d.]

⁵¹ 1990 m. liepos 23 d. Tarybos direktyva 90/435/EEB dėl bendrosios mokesčių sistemos taikomos skirtingų valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms įmonėms (2007-01-01 konsoliduota redakcija);

dalyvavimo apimties, o atskirais atvejais ir akcijų išlaikymo termino reikalavimus, moka pelno mokestį, kuriam netaikomas joks atidėjimas ar atleidimas.

LR Pelno mokesčio įstatymas paskirstytąjį pelną įvardija gana prieštaringai - PMĮ 32 str. 1 d. pradžioje įvardijama „dividendų ir kito paskirstytojo pelno apmokestinimo tvarka“⁵², tai leidžia manyti, jog dividendai yra viena iš pagrindinių paskirstytojo pelno rūšių, tačiau tame pačiame straipsnyje vėlgi 1 d. teigiama, kad „visos nuostatos, taikomos dividendams, taip pat taikomos ir paskirstytajam pelnui, nors paskirstytasis pelnas ir nėra teisiškai įformintas kaip vieneto dividendai“⁵³ (galimos tik PMĮ nustatomos išimty), toks įvardijimas sukelia abejonių dėl dividendų ir paskirstytojo pelno ryšio, nes dėl neaiškaus sakinio išdėstymo galima pamanyti, kad paskirstytasis pelnas, nėra dividendai, nes jis galiojančiuose teisės aktuose neįformintas, kaip vieneto dividendai. Darbo autorės nuomone, aiškumo dėlei įstatymo tekste vietoj žodžio „nors“ turėtų būti naudojama junginys „net ir tuo atveju“. Aptariamo PMĮ įtvirtinimu siekiama išvengti tokių situacijų, kai pelnas bus paskirstomas ne dividendų forma, ir dėl to bus tikimasi jo neapmokestinti. Šiame darbe naudojant žodį dividendai, busi turima omenyje ir kitas paskirstytasis pelnas.

Išsamesnę dividendų sąvoką LR įstatymuose pateikia tik GPMĮ, pagal, kurią „dividendais laikomos ir skirstant vieneto pelną ar mažinant vieneto įstatinį kapitalą vieneto dalyvio gautos lėšos ir (arba) vieneto dalyviui perleisto turto tikroji rinkos kaina to turto nuosavybės teisės perleidimo vieneto dalyviui dieną“⁵⁴. Svarbu pastebėti tai, kad ne visos lėšos, akcininko gautos mažinant įstatinį kapitalą, gali būti prilyginamos dividendams. Dividendais bus laikoma tik ta mažinamo kapitalo dalis, kuri buvo sudaryta didinant kapitalą iš bendrovės uždirbto pelno.

Taigi, bet kokiu atveju, nesvarbu ar jie išmokami iš gautojo pelno ar iš įstatinio kapitalo dalies, kuri buvo padidinta gautuoju pelnu, dividendai yra akcininkui paskirta bendrovės pelno dalis, proporcinga jam nuosavybės teise priklausančių akcijų nominaliai vertei. Kitaip tariant tai atlyginimas už asmens turimų akcijų atneštą finansinę naudą.

Kaip bus matyti iš vėlesnės analizės, yra išskiriami grynieji dividendai (tie, kurie mokami pinigais), jų išskyrimas patvirtina, jog dividendai yra pajamos gaunamos ne tik grynaisiais pinigais. Nors, pagal Akcinių bendrovių įstatymą, „dividendai gali būti

⁵² PMĮ Valstybės žinios, 2001, Nr. 110-3992

⁵³ PMĮ Valstybės žinios, 2001, Nr. 110-3992

⁵⁴ GPMĮ Valstybės žinios, 2002, Nr. 73-3085

išmokami tik pinigais⁵⁵, mokesčių įstatymai dividendais laiko ne tik pinigais išmokėtas sumas, bet ir kitas lėšas ar turtą, gautus skirstant pelną. Taip pat VMI viename iš išaiškinimų yra pabrėžusi, kad “Dividendais laikomos ne tik pinigais išmokėtos sumos, bet ir bet kokios kitos lėšos ar turtas.”⁵⁶ Taigi dividendai yra reali nauda, kurią gauna akcininkas už turimas akcijas, nesvarbu kokia materialine forma ji išreikšta.

Labai svarbu aiškiai apibrėžti kas yra dividendai ir apskritai pajamos iš paskirstytojo pelno, kadangi jiems, siekiant išvengti dvigubo apmokestinimo, taikomos specialios apmokestinimo taisyklės. “Gali pasitaikyti atveju, kai Lietuvos vienetas perleis turtą ar išmokės pajamas susijusiam asmeniui ir, nors formaliai turto perleidimo ar tam asmeniui išmokamų pajamų sandoris nebus įformintas kaip dividendai, tačiau iš esmės toks sandoris tarp susijusių asmenų faktiškai bus vieneto pelno paskirstymas”⁵⁷. Tokioje situacijoje, pagal PMĮ 40 str. 3 d.⁵⁸, mokesčių administratorius įgis teisę apibūdinti sandorį pagal jo esmę, neatsižvelgiant į formaliąją sandorio pusę. Lietuvoje kai akcininkas gauna finansinę naudą, ryšium su valdomomis bendrovės akcijomis, nesvarbu, kokia operacija tai įforminama, nauda bus laikoma dividendų arba pelno išmokėjimu. Iškilus abejonių dėl įvykdytos operacijos, mokesčių administratorius gali pasinaudoti Mokesčių administravimo įstatymo 69 str.⁵⁹ įtvirtinta galimybe, sandorį traktuoti ne pagal jo formą, o pagal turinį. Kitose ES šalyse taikomas mažiau griežtas pajamų kaip paskirstytojo pelno traktavimas.

Nustačius per metus sukauptą bendrovės pelną sprendžiamas klausimas – ar dalį jo paskirti dividendams išmokėti? Nepaskirstytas bendrovės pelnas gali būti investuojamas į naujų akcijų išleidimą arba nuosavo įstatinio kapitalo didinimą, tokiu būdu didinant akcijų vertę. Šiuo atveju svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad pagal PMĮ “iš vieneto lėšų arba dėl turto vertės padidėjimo vieneto dalyviams proporcingai jų turimų akcijų (dalių, pajų) skaičiui nemokamai išduotos akcijos (dalys, pajai) arba anksčiau išduotų akcijų nominalios vertės arba pajų vertės padidinimo suma nelaikomos dividendais ar paskirstytoju pelnu”⁶⁰.

⁵⁵ Akcinių bendrovių įstatymas Valstybės žinios, 2000, Nr. 64-1914

⁵⁶ Valstybinė mokesčių inspekcija. Bibliografinis informacinis katalogas. Dividendai. <http://mic.vmi.lt/documentpublicone.do?id=1000048906> [žiūrėta 2007 m. lapkričio 12 d.]

⁵⁷ Valstybinė mokesčių inspekcija. DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PELNO MOKESČIO ĮSTATYMO 32, 33 IR 34 STRAIPSNIŲ KOMENTARŲ (APIBENDRINTŲ PAAIŠKINIMŲ).

<http://mic.vmi.lt/documentpublicone.do?id=1000039418> [žiūrėta 2007 m. lapkričio 12 d.]

⁵⁸ PMĮ Valstybės žinios, 2001, Nr. 110-3992

⁵⁹ Mokesčių administravimo įstatymas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 63-2243

⁶⁰ PMĮ 32 str. 2 d. Valstybės žinios, 2001, Nr. 110-3992

Ši įstatymo norma, kiek apriboja bet kokios iš akcijų laikymo akcininko gaunamos materialinės naudos traktavimą dividendais, kadangi nemokamai išduotos akcijos ar jų vertės padidėjimas neatneša iš karto tiesioginės naudos akcininkui, jų įgijimas susijęs su nauda, kuri bus gaunama ateityje. Tokiu būdu skatinamos investicijos, nes akcijų arba kapitalo didinimas lieka neapmokestintas, tol kol jis nebus išmokamas kaip dividendai.

Kadangi dividendai yra bendrovės pelno dalis ir jau yra apmokestinti kaip gautas pelnas, kyla klausimas, ar galima juos dar kartą apmokestinti išmokant akcininkui? Įstatymai, bei tarptautinės sutartys numato visą eilę priemonių kuriomis siekiama išvengti dvigubo tokių pajamų apmokestinimo. Dvigubo apmokestinimo išvengimas bendrais bruožais sureguliuotas ES mastu, tačiau kiekviena valstybė gali pasirinkti savo strategiją ir priemones vengiant dvigubo šių pajamų apmokestinimo, svarbiausia pasiekti bendrų ES steigimo sutartyje ir 90/435/EEB Direktyvose nustatytų bendrų tikslų, bei nepažeisti pagrindinių ES principų.

Šiame darbe išskirsime ir aptarsime tam tikrus atskirus, dividendų, bei kito paskirstytojo pelno išmokėjimo apmokestinimo reguliavimo atvejus, įtvirtintus LR įstatymuose, atsižvelgiant į ES steigimo sutarties ir direktyvų keliamus reikalavimus.

2.1. Dividendų išmokėjimas Lietuvos holdingo bendrovei

Konkrečiu atveju pareiga paskaičiuoti ir sumokėti pelno mokestį nuo juridiniam asmeniui išmokėtų dividendų tenka juos išmokėjusiam juridiniam asmeniui. PMĮ 33 str. 1 d. nustato 15% dividendų mokestį, ankstesnė įstatymo redakcija (taikyta iki 2003 m.) nustatė 29% mokesčių dydį. Priimti pakeitimai skatina ne tik investicijas, bet ir iš jų gauto pelno išmokėjimą akcininkams.

Kai Lietuvos vienetas, išmoka dividendus kitam Lietuvos vienetui, jie ne visais atvejais yra apmokestinami pelno mokesčiu. Vienas iš atvejų, kai iš išmokamų dividendų pelno mokestins neišskaitomas yra “dalyvavimo išimties taisyklės” taikymas, jis galimas tenkinat dvi PMĮ nustatytas sąlygas:

- dividendus gaunantis Lietuvos vienetas ne trumpiau kaip dvylika mėnesių be pertraukų valdo daugiau kaip 10 proc. balsų suteikiančių akcijų (dalių, paju), ir

- dividendus išmokančio Lietuvos vieneto pelnas apmokestinamas taikant 15 arba 13 proc. mokesčio tarifus.⁶¹

Kaip galima pastebėti iš susiklosčiusios VMI praktikos, dvylikos mėnesių reikalavimas nebūtinai turi būti įgyvendintas iki dividendų išmokėjimo momento, svarbiausia, kad būtų aiškus ketinimas, akcijas išlaikyti tokį laikotarpį, tačiau to neįvykdžius tektų susimokėti pelno mokestį nuo išmokėtų dividendų. Tokia „įsipareigojimo valdyti“ pripažinimo praktika taikoma daugelyje ES valstybių narių.

„Dalyvavimo išimties“ taisykle LR įgyvendinti ES patronuojančių ir dukterinių bendrovių direktyvos reikalavimai, tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad direktyvoje dalyvavimo apimties reikalavimas įtvirtintas naudojant žodžius „turint ne mažesnę kaip <...>kapitalo dalį“⁶², tuo tarpu LR PMĮ kalba apie „daugiau kaip 10 proc.“ akcijų valdymą, taigi direktyva perkelta netiksliai ir tam tikrose situacijose gali sukelti diskusijų. Vertinant pažodžiui pagal dabartinį reguliavimą Lietuvos asmuo turintis 10 proc. bendrovės akcijų negali pasinaudoti „dalyvavimo išimties“ taisykle. Kol kas toks reguliavimas nepažeidžia minėtosios direktyvos, nes joje iki 2009 m. sausio 1 d. leidžiama minimali procentinė valdomų akcijų dalis gali būti 15 proc. Tačiau kai nuo 2009 m. įsigalios privalomas „ne mažiau kaip 10 proc.“ reikalavimas, LR PMĮ reikalaujamas „daugiau kaip 10 proc.“ pažeis direktyvą. Taigi jei iki 2009 m. sausio 1 d. LR PMĮ nebus pakeistas, bus galima taikyti direktyvą tiesiogiai ir naudotis „dalyvavimo išimties“ taisykle turint 10 proc. akcijų.

Žvelgiant globaliaja prasme teisinis reguliavimas nustatantis „dalyvavimo išimties“ taisyklę skatina ilgalaikes stambių įmonių investicijas į kitas įmones, sudaromos galimybės gauti neapmokestinamojo pelno darbe analizuojamoms holdingo, akcijas valdančioms, kompanijoms, galinčioms garantuoti verslo ir rinkos stabilumą, ši taisyklė Europos šalyse įtvirtinama gana skirtingai, tačiau visais atvejais siekiama nepažeisti esminių ES direktyvos reikalavimų ir jos nustatytų tikslų.

Kita galimybė gauti neapmokestinamų pajamų dividendais yra „grynieji dividendai“. Tai tokie dividendai, kurie yra gaunami pinigais ir iš kurių jau išskaičiuotas pelno mokestis, jie neįtraukiami į dividendus gaunančio vieneto apmokestinamas pajamas ir apskaitomi atskiroje sąskaitoje. „Grynųjų dividendų neapmokestinimo taisyklė

⁶¹ PMĮ Valstybės žinios, 2001, Nr. 110-3992

⁶² 1990 m. liepos 23 d. Tarybos direktyva 90/435/EEB dėl bendrosios mokesčių sistemos taikomos skirtingų valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms įmonėms (2007-01-01 konsoliduota redakcija);

yra palanki tuo, kad jei dividendus gavęs Lietuvos vienetas perskirsto juos savo dalyviams (akcininkams) – kitiems Lietuvos vienetais, tai išmokamų dividendų dalis, kuri neviršija per tą mokestinį laikotarpį surinktų grynujų dividendų likučio atskiroje sąskaitoje, pelno mokesčiu neapmokestinama”⁶³. Visgi jei Lietuvos bendrovės dalyviams (akcininkams) – kitoms Lietuvos bendrovėms – išmokami dividendai viršija surinktų grynujų dividendų likutį atskiroje sąskaitoje, ta dalis, kuria šis likutis viršijamas, apmokestinama pagal PMI. Mokestinį laikotarpį nepanaudotas grynujų dividendų likutis perkeliamas į kitą mokestinį laikotarpį ir galės būti išmokėtas vėliau. Grynujų dividendų taisyklė taikoma juos išmokant tik Lietuvos juridiniams asmenims, o ne gyventojams ar užsienio vienetais.

Dar viena įstatymo suteikiama galimybė išvengti dvigubo tų pačių pajamų apmokestinimo yra vadinamoji „išskaičiavimo“ taisyklė. Pagal VMI pateiktą PMI išaiškinimą “Einamaisiais mokestiniais metais dividendus savo dalyviams išmokėjęs ir iš jų išskaičiuotą mokestį sumokėjęs į biudžetą, Lietuvos vienetas sumokėto mokesčio suma gali sumažinti praėjusių mokestinių metų pelno mokestį, t.y. tų mokestinių metų, kurių pelno mokestį jis deklaruoja ir moka tais metais, kuriais jis pats išmoka dividendus ir iš jų išskaičiuotą mokestį sumoka į biudžetą”⁶⁴. Numatomos konkrečios priemonės kaip išvengti dvigubo pajamų apmokestinimo - už dividendus sumokėti mokesčiai sumažins praėjusių metų pelno mokestį ir tokiu būdu jų atžvilgiu bus kilusi tik viena mokestinė prievolė.

Atkreiptinas dėmesys, kad tiek „grynujų dividendų“, tiek „išskaičiavimo taisyklė“, taikomos tik tokiais atvejais, kai dividendai buvo išmokėti Lietuvos bendrovei, tokiu būdu susidaro akivaizdus užsienio investuotojų diskriminavimas. Tai kelia abejonių dėl PMI atitikimo pagrindiniams ES teisės nustatytiems nediskriminavimo principams, nes netaikant „dalyvavimo išimties“ taisyklės, „kai akcininkas - Lietuvos įmonė, akcininko ir dividendus išmokančio Lietuvos vieneto bendroji mokestinė našta bus mažesnė nei tuo atveju, jei akcininkas būtų užsienio juridinis vienetas”⁶⁵, tokia situacija susidaro dėl to, kad išmokant dividendus užsienio vienetai negalima pasinaudoti „išskaičiavimo“ taisykle. Panaši

⁶³ O.Savčuk, V.Tumkienė. Dividendų apmokestinimas (3): Lietuvos vieneto gaunamų dividendų apmokestinimas pelno mokesčiu. 2007-03-17 Žurnalas "Apskaitos ir mokesčių apžvalga" <http://verslas.banga.lt/lt/patark.full/45f80d9128038> [žiūrėta 2007 m. lapkričio 17 d.]

⁶⁴ Valstybinė mokesčių inspekcija. Informacinis bibliografinis katalogas. <http://mic.vmi.lt/documentpublicone.do?id=1000046193> [žiūrėta 2007 m. lapkričio 19 d.]

⁶⁵ H.GABARTAS Ryškėjančios naujos valstybių narių tiesioginio apmokestinimo tendencijos. Jurisprudencija. Mokslo darbai. 2007 9(99); p.29

problema susidaro ir dėl to, jog užsienio vienetas negali taikyti „grynųjų dividendų“ taisyklės, todėl išmokėjus grynuosius dividendus užsienio vienetai jei greičiausia bus apmokestinami du kartus.

Taigi paskirstytojo pelno apmokestinimas Lietuvoje kol kas iš esmės atitinka ES direktyvos 90/435/EEB reikalavimus, tačiau PMĮ nevisiškai tinkamai įvardintas „dalyvavimo išimties“ taisyklės taikymo dalyvavimo apimties reikalavimas, kas gali ateityje sukelti tam tikrų problemų, be to užsienio investuotojų galimybės apribojimas pasinaudoti „grynųjų dividendų“ ir „įskaičiavimo“ lengvatomis, kelia abejonių dėl jų nediskriminavimo.

2.2. Dividendų išmokėjimas užsienio holdingo bendrovei

Dividendų išmokamų užsienio bendrovėms apmokestinimas iš principo yra panašus į aptartą dividendų išmokėjimo Lietuvos bendrovėms tvarką, tačiau čia norint išvengti dvigubo apmokestinimo pasinaudojant „dalyvavimo išimties“ taisykle, reikia įgyvendinti papildomus reikalavimus, kuriais siekiama apsaugoti valstybę nuo mokesčių vengimo, pervedant lėšas į užsienį, be to, kaip jau minėta, negalima pasinaudoti „grynųjų dividendų“, bei „įskaičiavimo“ taisyklės privalumais, kas sudaro diskriminacinę padėtį.

Pagrindinė dividendų apmokestinimo lengvata, kuria gali pasinaudoti užsienio holdingas gaunantis dividendus iš Lietuvos - „dalyvavimo išimties“ taisyklė. Be jau anksčiau aptartųjų, užsienio vienetai keliamas papildomas reikalavimas – jis neturi būti įregistruotas ar kitaip organizuotas tikslinėse teritorijose⁶⁶. Toks reikalavimas natūralus, jis nustatytas norint išvengti situacijų, kada dirbtiniu būdu bus bandoma palengvinti mokesčių našta steigiant holdingo bendrovės teritorijose turinčiose itin mažą pelno mokesčio tarifą. Tai griežtas ir imperatyvus reikalavimas, kurio išimtys neįmanomos.

Dividendų, išmokamų užsienio holdingo kompanijoms, apmokestinimas dažniausiai yra aptariamas dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartimis numatant draudimą apmokestinti dividendus jas išmakančioje šalyje (prie šaltinio), jei yra įgyvendinti sutartyje numatyti akcijų kiekio ir jų išlaikymo termino arba kiti reikalavimai.

⁶⁶ PMĮ 33 str. 4 d. Valstybės žinios, 2001, Nr. 110-3992

Sutartyse gali būti numatomi įpareigojimai Lietuvai mokėti už dividendus išskaičiuoti pagal mažesnę negu numato PMĮ, dvigubo apmokestinimo sutartyje numatytą, tarifą, tačiau tik tuo atveju, kai yra dividendus gaunančiojo asmens prašymas⁶⁷. Jei toks prašymas nebuvo pateiktas, užsienio asmuo gavęs dividendus su išskaičiuotu normalaus dydžio tarifu, gali prašyti grąžinti išskaičiuotąjį mokestį.

ES lygiu vykdomas dividendų apmokestinimo reguliavimo harmonizavimas. Pasak ETT „pagal nusistovėjusią teismo praktiką, nors tiesioginiai mokesčiai priklauso valstybių narių kompetencijai, pastarosios turi ją įgyvendinti laikydamosi Bendrijos teisės“⁶⁸. Išleista jau minėta svarbi direktyva „Dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms“ (90/435)⁶⁹, kuria siekiant panaikinti kliūtis dividendams išmokėti iš vienos valstybės narės į kitą, nustatyti bendri tikslai ir objektai, kurių privalo siekti ES valstybės narės.

Lietuva, kaip ES narė, yra įsipareigojusi nesudaryti sunkinančių sąlygų dividendų išmokėjimui kitoje valstybėje narėje įsteigtoms bendrovėms, kadangi priešingu atveju būtų varžomas laisvas kapitalo judėjimas įtvirtintas EB sutarties 56 straipsnyje⁷⁰, kuris yra vienas iš svarbiausių ES siekiamų tikslų. ETT yra pasisakęs, kad „<..nepalankus kitoje valstybėje narėje įsteigtoms bendrovėms išmokamų dividendų vertinimas, <...>, gali atgrasyti kitoje valstybėje narėje įsteigtas bendroves investuoti Nyderlanduose ir todėl jis laikomas EB 56 straipsniu iš principo draudžiamu laisvo kapitalo judėjimo apribojimu.“⁷¹. Kaip matome, dividendų apmokestinimas yra svarbus ekonomine prasme ir įtakoja įvairius verslo veiksnius, todėl turi būti derinamas su ES įsteigimo tikslais. Be kita ko ETT yra pasisakęs, kad „dividendus išmokančios bendrovės rezidavimo valstybė turi užtikrinti, kad pagal jos nacionalinės teisės numatytą apmokestinimo kelis kartus arba dvigubo ekonominio apmokestinimo išvengimo arba tokio apmokestinimo sušvelninimo

⁶⁷ Valstybinė mokesčių inspekcija. Informacinis bibliografinis katalogas.

<http://mic.vmi.lt/documentpublicone.do?id=1000046193> [žiūrėta 2007 m. lapkričio 19 d.]

⁶⁸ Tokia praktika įtvirtinta 2005 m. gruodžio 13 d. Sprendimo Marks & Spencer, C-446/03. 2006 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo Cadbury Schweppes ir Cadbury Schweppes Overseas, C-196/04; 2006 m. gruodžio 12 d. Sprendimo Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation, C-374/04.

⁶⁹ 1990 m. liepos 23 d. Tarybos direktyva 90/435/EEB dėl bendrosios mokesčių sistemos taikomos skirtingų valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms įmonėms (2007-01-01 konsoliduota redakcija);

⁷⁰ Europos Bendrijų sutartis (konsoliduota redakcija) Valstybės žinios, 2004, Nr. 2-2.

⁷¹ Europos Teisingumo Teismo 2007-11-08 sprendimas byloje C-379/05, *Amurta SGPS vs. Inspecteur van de Belastingdienst/Amsterdam* (2007), OJ C 315 2007-12-22 p.8

mechanizmą bendrovių akcininkų ne rezidenčių vertinimas būtų toks pats kaip ir bendrovių akcininkų rezidenčių vertinimas“⁷². Lietuva savo įstatyme iš dalies įgyvendino šį reikalavimą, užsienio vienetams taikydama jau minėtą „dalyvavimo išimties“ taisyklę, ir pridėdama jiems tik vieną papildomą ir pagrįstą kriterijų t.y. kontroliuojančios bendrovės nebuvimą įregistruota tikslinėje teritorijoje, tačiau pažeidžia jį tam tikra prasme diskriminuodama į užsienį išmokamus dividendus.

2.3 Lietuvos holdingui iš užsienio išmokamų dividendų apmokestinimas

Priešingai nei jau aptartaisiais, šiuo dividendų išmokėjimo atveju pelno mokestį (15%) apskaičiuoja ir sumoka į biudžetą dividendus gaunantis vienetas. Ir šiuo atveju įstatymas numato dvigubo apmokestinimo išvengimo galimybes. Visų pirma PMĮ įtvirtina galimybę holdingui taikyti „dalyvavimo išimties“ taisyklę, tokiomis pačiomis sąlygomis, kaip ir į užsienį išmokamiems dividendams.

Kitos galimybės išvengti iš užsienio gaunamų dividendų apmokestinimo du kartus paprastai numatomos dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartyse. Dažniausiai, jeigu tarp Lietuvos ir užsienio valstybės, iš kurios gaunami dividendai, pasirašyta dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis, tai Lietuvos vienetas mokėtiną pelno mokesčio sumą gali sumažinti ta dalimi, kuria tos pajamos buvo apmokestintos prie pajamų šaltinio.⁷³ Sumažinama ne didesne dalimi negu, kad Lietuvoje nustatytas pelno mokestis.

Tuo tarpu ES direktyva 90/435/EEB suteikia šalims narėms dvi alternatyvas: galimybę pasirinkti neapmokestinimo politiką arba taikyti išskaičiavimo taisyklę t.y. „kai patronuojanti įmonė dėl savo ryšių su savo dukterine įmone, gauna paskirstyto pelno dalį, patronuojančios įmonės valstybė narė privalo: arba tokio pelno neapmokestinti, arba tokį pelną apmokestinti, suteikdama teisę patronuojančiai įmonei atimti iš priklausančio mokėti mokesčio sumos tą įmonių pelno mokesčio dalį, kurią nuo pelno sumokėjo dukterinė įmonė“⁷⁴. Pasirinkus antrąją galimybę, ši direktyvos nuostata Lietuvoje įtvirtinta

⁷² Europos Teisingumo Teismo 2006-12-12 sprendimas byloje C-374/04, *Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation* (2006), ECR I-11673

⁷³ Valstybinė mokesčių inspekcija. Dvigubo apmokestinimo panaikinimas. Bendrasis komentaras. [www.vmi.lt/GetFile.ashx?fileName=Komentaras_\(23_straipsnis\).rtf](http://www.vmi.lt/GetFile.ashx?fileName=Komentaras_(23_straipsnis).rtf) [žiūrėta 2007 m. lapkričio 21 d.]

⁷⁴ 1990 m. liepos 23 d. Tarybos direktyva 90/435/EEB dėl bendrosios mokesčių sistemos taikomos skirtingų valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms įmonėms (2007-01-01 konsoliduota redakcija);

specialiame PMĮ 55 straipsnyje nustatančiame pelno mokesčio sumokėto užsienio valstybėse atskaitymus. „Jeigu nuo užsienio valstybėje gautų pajamų šio Įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuota pelno mokesčio suma yra mažesnė negu pelno mokesčio arba jam tapataus mokesčio suma, sumokėta nuo tų pajamų užsienio valstybėje, tai atskaitoma tik šio Įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuota pelno mokesčio suma.“⁷⁵ Taigi, kaip ir dvigubo apmokestinimo išvengimo sutarčių atveju, čia galima atskaityti tik tą mokesčių dalį kuri buvo sumokėta užsienyje, o tuo atveju, kai užsienio valstybėje sumokėtas pelno mokestis buvo didesnis, Lietuvoje į tokį skirtumą nebus atsižvelgiama (t.y. jis nebus gražinamas).

Jeigu Lietuvos holdingo bendrovė per mokestinius metus gauna dividendus iš keliose užsienio valstybėse esančių kontroliuojamų įmonių, atskaitoma pelno mokesčio suma apskaičiuojama atskirai pagal kiekvieną valstybę, kurioje gautos pajamos.

Specialus poįstatyminis aktas reglamentuoja Lietuvos kontroliuojančio vieneto iš užsienio vieneto gaunamo pelno vertinimą ir apmokestinimą – tai Vyriausybės nutarimas priimtas 2002 m. balandžio 12 d. „Dėl pozityviųjų pajamų apskaičiavimo, įtraukimo į kontroliuojančio Lietuvos apmokestinamojo vieneto pajamas tvarkos ir pajamų, neįtraukiamų į pozityviasias pajamas, rūšių patvirtinimo“, jame numatyti atvejai, kada užsienio vieneto pajamos tiesiogiai įtraukiamos į Lietuvos holdingo pajamas, taip išnyksta galimybė jas vėliau perduoti kaip dividendus. Pagal PMĮ 39 str. 3 d., tos pačios kontroliuojamojo vieneto pajamos gali būti apmokestintos tik vieną kartą⁷⁶. Ką tik minėtoji tvarka numato, kad Lietuvos vieneto iš kontroliuojamojo užsienio vieneto gaunami dividendai neapmokestinami, tokiais atvejais kai:

- pajamos, kurių pagrindu šie dividendai išmokėti, buvo įtrauktos į kontroliuojančio Lietuvos vieneto mokestinio laikotarpio, buvusio prieš pat tą mokestinį laikotarpį, kada šie dividendai išmokėti, pajamas kaip pozityviosios pajamos, ir
- tokių pozityviųjų pajamų suma yra lygi arba didesnė už išmokėtus dividendus.⁷⁷

Lietuvos holdingo kompanijos gaunančios dividendus iš užsienio kontroliuojamų vienetų turi galimybę išvengti dvigubo tokių pajamų apmokestinimo. Atitinkamos

⁷⁵ PMĮ Valstybės žinios, 2001, Nr. 110-3992

⁷⁶ PMĮ Valstybės žinios, 2001, Nr. 110-3992

⁷⁷ Vyriausybės nutarimas priimtas 2002 m. balandžio 12 d. „Dėl pozityviųjų pajamų apskaičiavimo, įtraukimo į kontroliuojančio Lietuvos apmokestinamojo vieneto pajamas tvarkos ir pajamų, neįtraukiamų į pozityviasias pajamas, rūšių patvirtinimo“ Valstybės žinios, 2002, Nr. 102-4560

specialius įstatymo keliamus reikalavimus, jos gali atskaičiuoti užsienyje sumokėtą pelną iš to, kurį jos privalo mokėti Lietuvoje. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad jei užsienyje buvo sumokėtas didesnis pelno mokestis, nei įtvirtintas Lietuvoje, čia jis nebus gražinamas.

3. Holdingo kompanijų apmokestinimas PVM mokesčiu

PVM yra netiesioginis mokestis priklausantis nuo apyvartos ir vartojimo. Tam, kad jis atsirastų turi būti sukuriama pridėtinė vertė. Grynosios holdingo kompanijos užsiima tik kitų bendrovių akcijų laikymu, nevykdo jokios ekonominės veiklos, todėl nepretenduoja į pridėtinės vertės sukūrimą ir jų PVM mokestis neliečia. Šiame skyriuje bus siekiama atsakyti - kokios holdingo kompanijos ir kokie jų vykdomi sandoriai apmokestinami PVM.

Visų pirma reikėtų atsižvelgti į tai, kas yra laikoma PVM mokėtoju ir kaip holdingo bendrovės ypatumai gali tai įtakoti. Naujos PVM direktyvos redakcijos 11 str. numato, kad „<..kiekviena valstybė narė gali atskiru apmokestinamuoju asmeniu laikyti tos valstybės narės teritorijoje įsisteigusius asmenis, kurie, būdami teisiškai savarankiški, yra glaudžiai susiję finansiniais, ekonominiais ir organizaciniais ryšiais. Valstybė narė, pasinaudodama pirmoje pastraipoje numatyta galimybe, gali patvirtinti visas priemones, kurių reikia siekiant užkirsti kelią mokesčio slėpimui ar vengimui pasinaudojant šia nuostata“⁷⁸.

Pagal PVM įstatymo 71 str. 1 d. Lietuvoje registruotis PVM mokėtoju privaloma nuo to momento, kai bendrovės apyvarta pasiekia 100 000 litų⁷⁹. Holdingo kompanijos įsteigimu gali būti norima išvengti tokios apyvartinės sumos pasiekimo išskaidant veiklą tarp kelių bendrovių, tačiau PVM įstatymas nustato specialų reguliavimą susijusį su kitų juridinių asmenų kontroliuojamų vienetų registravimusi PVM mokėtojais. „Jeigu tas pats asmuo (vienas ar kartu su kitais asmenimis, kurie pagal šį įstatymą laikomi su juo susijusiais) kontroliuoja keletą juridinių asmenų, visi jo kontroliuojami juridiniai asmenys ir jis pats (jeigu jis pats vykdo ekonominę veiklą) privalo pateikti prašymus įregistruoti juos PVM mokėtojais, jeigu bendra visų jų gauta ar gautina atlygio už vykdant ekonominę veiklą patiektas prekes ir (arba) suteiktas paslaugas suma per metus (paskutinius 12 mėn.) viršijo šio straipsnio 1 dalyje nustatytą ribą, nepriklausomai nuo to, kad kiekvieno tokio

⁷⁸ 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos;

⁷⁹ PVM įstatymas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 35-1271

asmens ar dalies jų gauto ar gautino atlygio suma mažesnė nei nustatytoji riba.⁸⁰ Duomenys apie bendrą gautą atlygio sumą atsispindi kontroliuojančiojo asmens pateikiamoje konsoliduotoje finansinėje atskaitomybėje. Atsižvelgiant į minėtąją PVM įstatymo nuostatą, matyti, jog kontroliuojančio ir kontroliuojamųjų asmenų veikla yra laikoma glaudžiai susijusia pridėtinės vertės kūrimo prasme ir yra vertinama bendrai, jos suma gali lemti pareigą registruotis PVM mokėtojais atskiriems kontroliuojamiems vienetais, netgi tada kai jų pajamos, vertinant kiekvieną atskirai, nesiekia įstatyme nustatytos 100 tūkst. litų ribos .

Kontroliuojantysis asmuo turi pareigą registruotis PVM mokėtoju, tik tada kai pats vykdo ekonominę veiklą. Pagal ETT išaiškinimą „turto valdymui PVM netaikomas“⁸¹, o grynoji holdingo kompanija užsiima tik turto valdymu, todėl PVM mokėtoju gali tapti tik mišraus tipo holdingas vykdamas ekonominę veiklą.

Holdingo veikla, kuri galėtų būti apmokestinama PVM yra akcijų pirkimas-pardavimas bei kiti su tuo susiję sandoriai, tačiau pagal ES direktyvą nuo PVM atleidžiami „sandoriai, įskaitant derybas dėl akcijų, turtinių teisių bendrovėse ar asociacijose, obligacijų ir kitų vertybinių popierių, išskyrus dokumentus, patvirtinančius nuosavybės teisę į prekes, ir 15 straipsnio 2 dalyje nurodytas teises ar vertybinius popierius, išskyrus sandorius dėl šių dokumentų valdymo ar saugojimo“⁸². Nors laikoma, kad bendrasis pirkimas-pardavimas sukuria pridėtinę vertę, sandoriai susiję su akcijomis ir kitais vertybiniais popieriais yra išskirti, atleidžiant juos nuo prievolės mokėti PVM. Ši taisyklė netaikoma, kai perleidžiami dokumentai suteikiantys nuosavybės teises į prekes, nes tai būtų priemonė išvengti PVM parduodant didelės vertės turtą.

Akcijų pardavimo pajamos gali būti laikomos pajamomis iš vykdomos ekonominės veiklos, tačiau taip yra ne visais atvejais. ETT yra pasakęs, kad „akcijų pardavimas laikomas ekonomine veikla tik tada kai sandoriai vykdomi komercinės akcijų prekybos eigoje arba sandoriai vykdomi siekiant užtikrinti tiesioginį ar netiesioginį įmonių valdymą per holdingo įmonę“⁸³. Jeigu holdingo bendrovė yra pilnai ir atlygintinai įsitraukusi į jai

⁸⁰ PVM įstatymas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 35-1271

⁸¹ Europos Teisingumo Teismo 2004-05-18 sprendimas byloje C-8/03, *Banque Bruxelles Lambert SA (BBL) vs. Belgijos valstybė* (2004), ECR I-10157

⁸² 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos;

⁸³ Europos Teisingumo Teismo 1996-06-20 sprendimas byloje C-155/94, *Wellcome Trust Ltd vs. Commissioners of Customs and Excise* (1996), ECR II-873

priklausančių įmonių valdymą, tai šių įmonių akcijų pardavimo sandoriai nebus laikomi atsitiktiniais, kadangi jie sudaromi vykdant įmonių grupės strategiją, todėl skaičiuojant atskaitos proporciją, tokios pajamos bus įtraukiamos į pajamas iš bet kokios veiklos.

Pagal minėtą 2006/112/EB direktyvą nuo PVM neatleidžiami sandoriai susiję su akcijų valdymu ir saugojimu. Jau anksčiau buvo aptarta, kad į PVM sritį patenka tik toks valdymas, kuris išeina už paprasto akcijų turėtojo valdymo ribų ir yra atlygintinis.

Kitas holdingo požiūriu aktualus klausimas yra dividendų apmokestinamas PVM. ETT yra pasisakęs, kad „Paprasčiausias kitų bendrovių akcijų įsigijimas nėra turto naudojimas, siekiant gauti nuolatinių pajamų, nes iš šio akcijų turėjimo gauti dividendai yra paprasčiausiai turto turėjimo nuosavybėje rezultatas, o ne ekonominės veiklos, <...>, pasekmė.“⁸⁴ Dividendai, kaip vienas pagrindinių holdingo kompanijos finansinių šaltinių nėra vykdomos ekonominės veiklos pajamos, todėl neapmokestinamos PVM mokesčiu. Nesvarbu tai mišrusis ar grynas holdingas jo gaunamos dividendų pajamos neįeina į PVM apmokestinamų operacijų sritį.⁸⁵ Taigi iš atliktos analizės matyti, kad dividendai nėra apmokestinami PVM, o akcijų pirkimo-pardavimo sandorių pajamos įtraukiamos į pajamas iš bet kokios veiklos tik tada, kai šie sandoriai įvykdomi holdingo teikiančio atlygintines valdymo paslaugas ar vykdant komercinę akcijų prekybą.

4. Autorinių atlyginimų ir palūkanų apmokestinimas holdingo atveju

Autorinių atlyginimų ir palūkanų apmokestinimas, kaip ir daugelis kitų svarbių mokesčių klausimų liečiančių holdingo kompanijas, yra sureguliuotas ES lygiu. Trumpai paanalizuosime kaip šis reguliavimas perkeltas į nacionalinį lygį Lietuvoje.

ES išleista direktyva 2003/49/EB⁸⁶ įtvirtinanti principines nuostatas (tikslus), susijusias su palūkanų ir autorinių atlyginimų apmokestinimo reguliavimu, išskirti tokie klasikiniai tikslai, kaip kitų valstybių narių bendrovių nediskriminavimas mokesčine prasme ir apmokestinimo tik vieną kartą užtikrinimas. Kaip priemonė iškeltiems tikslams

⁸⁴ Europos Teisingumo Teismo 2005-05-26 sprendimas byloje C-465/03, *Kretztechnik AG vs. Finanzamt Linz* (2005), ECR I-4357

⁸⁵ BERNAERTS.Y. *Les holdings a l'épreuve de TVA*. Bruxelles 2001. Bruylant. p.19

⁸⁶ 2003 m. birželio 3 d. Tarybos direktyva 2003/49/EB dėl bendros apmokestinimo sistemos taikomos palūkanų ir autorinių atlyginimų mokėjimams tarp skirtingų valstybių narių asocijuotų bendrovių;

pasiekti siūlomas palūkanų ir autorinių atlyginimų mokėjimo apmokestinimo panaikinimas toje šalyje, kur jie susidarė, taip pat draudžiami išskaičiuojamieji mokesčiai.

Pagal bendrą taisyklę pajamos iš palūkanų ir autorinių atlyginimų apmokestinamos prie šaltinio. Atskiri LR PMĮ⁸⁷ straipsniai 37⁽¹⁾ ir 37⁽²⁾ apibūdina pajamų (sumų), išmokamų užsienio vienetui ar jo nuolatinei buveinei, neapmokestinimo prie pajamų šaltinio kriterijus bei reikalavimus, čia tiesiogiai įgyvendinama minėta EB direktyva dėl pajamų ir autorinių atlyginimų mokėjimų tarp skirtingų valstybių narių asocijuotų bendrovių, tačiau 37⁽¹⁾ straipsnis bus taikomas tik nuo 2009 m. birželio 3 d., kadangi direktyvoje priimtoje 2003 m. birželio 3 d. numatytos pereinamosios taisyklės tam tikroms šalims, tarp jų ir Lietuvos Respublikai, iki to laiko taikomas 37⁽²⁾ straipsnis.

Norint, kad pajamos prie šaltinio tarp asocijuotų bendrovių nebūtų apmokestinamos (o nuo 2007 m. birželio 3 d. iki 2009 m. birželio 3 d. Apmokestinamos tik 5% tarifu) reikia atitikti du esminius reikalavimus. Pirma, reikia turėti verslo organizavimo formą numatytą Palūkanų ir autorinių atlyginimų direktyvoje 2003/49/EB, mokėti šioje direktyvoje numatytus mokesčius ir būti ES rezidentu mokesčių prasme arba turėti čia nuolatinę buveinę. Antras yra valdomų akcijų apimties ir jų išlaikymo termino reikalavimas, tiesiogiai išplaukiantis iš direktyvos, leidusios valstybėms narėms pačioms nuspręsti tik dėl 2 m. išlaikymo termino reikalavimo, kurį Lietuva nutarė taikyti. Akcijų apimties reikalavimas yra imperatyvus, todėl sumų išmokėjimo ES valstybės narės vienetui ar jo nuolatinei buveinei momentu valstybių narių vienetai turi atitikti bent vieną iš šių kriterijų:

- sumas išmokantis Lietuvos vienetas arba ES valstybės narės vienetas, kurio nuolatinė buveinė Lietuvos Respublikoje išmoka šias sumas, tiesiogiai valdytų ne mažiau kaip 25 procentus akcijų (dalių, pajų) šias pajamas gaunančio ES valstybės narės vieneto arba ES valstybės narės vieneto, kurio nuolatinė buveinė gauna šias pajamas, arba
- šias pajamas gaunantis ES valstybės narės vienetas arba ES valstybės narės vienetas, kurio nuolatinė buveinė gauna šias pajamas, tiesiogiai valdytų ne mažiau kaip 25 procentus akcijų (dalių, pajų) šias sumas išmokančiame Lietuvos arba ES valstybės narės vienete, kurio nuolatinė buveinė Lietuvos Respublikoje išmoka šias sumas, arba
- kitas ES valstybės narės vienetas tiesiogiai valdytų ne mažiau kaip 25 procentus akcijų (dalių, pajų) šias pajamas gaunančiame ES valstybės narės vienete arba ES valstybės

⁸⁷ PMĮ Valstybės žinios, 2001, Nr.110-3992

narės vienetė, kurio nuolatinė buveinė gauna šias pajamas, ir šias sumas išmokančiame Lietuvos vienetė arba ES valstybės narės vienetė, kurio nuolatinė buveinė Lietuvos Respublikoje išmoka šias sumas.⁸⁸

Bendrovė iš esmės turi atitikti tuos pačius kriterijus, kurie nustatyti susijungimų ir motininių, bei dukterinių bendrovių direktyvose, bei tam tikrus papildomus reikalavimus. Atitinkamos bendruosius ir ką tik aptartus specialiuosius, dažniausiai holdingui būdingus, kriterijus jos gali pretenduoti į sumažintą pajamų gaunamų iš palūkanų ir autorinių atlyginimų apmokestinimą prie šaltinio, o nuo 2009-06-03 į pilną atleidimą nuo mokesčio.

Direktyva leidžia neapmokestinti prie šaltinio, palūkanų ir honorarų, kurie išmokami kitos valstybės narės įmonei, kuri yra tikrasis, faktiškas jų savininkas, o įmonė nelaikoma savininku, jei mokėjimas skirtas tik tam tikram tarpininkui. Toks reikalavimas numatytas ir LR PMĮ įstatyme. Direktyva pabrėžia palūkanų ir dividendų atskyrimo svarbą, todėl joje nustatytas sąrašas pajamų, kurios gali būti nelaikomos palūkanomis.

Pajamoms susijusioms su palūkanomis LR yra taikoma „plonos kapitalizacijos“ taisyklė, kuri nustato, kad kol skolintas ir fiksuotas kapitalas neviršija santykio 4:1, palūkanos už skolintą kapitalą gali būti laikomos leidžiamais atskaitymais iš bendrovės apmokestinamųjų pajamų⁸⁹. Kai skolintas kapitalas viršija šį santykį, jis laikomas kontroliuojamu (t.y. ta dalis kuri jį viršija) ir palūkanos už paskolas negali būti priskiriamos prie leidžiamų atskaitymų, draudimas netaikomas, jei skolintojui, kaip susijusiam asmeniui (pvz. kontroliuojamam vienetui), pavyksta įrodyti, kad skolinimasis pagrįstas „ištiesios rankos“ principu, t.y. jis būtų paskolintas tokiomis pačiomis sąlygomis bet kuriam rinkoje esančiam vienetui. Šia taisykle siekiama, kad dukterinės įmonės būtų finansuojamos ne skolintu, o nuosavu kapitalu. Nenustačius plonos kapitalizacijos atsirastų galimybė, jog tik labai nedidelė dalis bendrovės pelno bus apmokestinta pajamų mokesčiu. Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas yra pasakęs, kad „būtina kiek tik įmanoma stengtis išvengti pelno mokesčio poveikio pasirenkant įmonės kapitalo finansavimo šaltinius“⁹⁰. Būtent tokiu tikslu yra sukurta „plonos kapitalizacijos“ taisyklė.

⁸⁸ Vienodi reikalavimai yra tiek aktualioje PMĮ 37⁽²⁾ str. redakcijoje, tiek nuo 2009 06 03 taikytinoje - 37⁽¹⁾

⁸⁹ LR Vyriausybės priimtos taisyklės „Dėl pajamų arba išmokų apibūdinimo iš naujo“ VŽ, 2003-12-12, Nr. 116-5289

⁹⁰ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Bendros konsoliduotos pelno mokesčio bazės sukūrimo ES (tiriamoji nuomonė) 2006-02-20

http://eescopinions.eesc.europa.eu/viewdoc.aspx?doc=//esppub1/esp_public/ces/eco/eco165/lt/ces241-2006_ac_lt.doc [žiūrėta 2007.12.01]

III. Tarptautinių holdingų steigimas ir apmokestinimas ES

Tarptautinių holdingo bendrovių steigimas yra įtakotas ekonominės globalizacijos, tačiau nemažiau svarbūs ir mokestiniai niuansai lemiantys norą perkelti motines bendroves į tam tikras valstybes. Bet kuriuo atveju reikia nepamiršti, kad „įvairių „dirbtinių“ bendrovių veikimo skirtingose šalyse schemų sukūrimas neišvengiamai sukelia ginčų su mokesčių administratoriais riziką“⁹¹. Visgi Europos Sąjunga yra tinkama erdvė steigti motines kompanijas skirtingose šalyse negu veikia dukterinės kompanijos ir negu, kad turi nuolatinės buveinės pagrindiniai akcininkai, nes ES narės nepatenka į grynųjų „mokestinio rojus“ teritorijų sampratą, o ir EB steigimo sutartis įtvirtina laisvą kapitalo judėjimą ir asmenų teisę laisvai steigtis.

Teigiama, kad „grynosios „mokestinio rojus“ valstybės nėra visiškai idealios motinių holdingo bendrovių steigimui, nes jose, negalint pasinaudoti ES direktyvomis ar/ir tarptautinėmis sutartimis, visuomet bus susiduriama su tam tikrais apribojimais“⁹². Valstybės paprastai nustato konkrečias mokesčines apsaugos priemones, susijusias su valstybėmis esančiomis mažų mokesčių zonose ir nedalyvaujančioms tarptautiniame bendradarbiavime ir informacijos mainuose, kitaip dar tokios valstybės vadinamos „mokestiniais rojais“. Lietuvoje yra įstatymo įtvirtintas „tikslinių teritorijų“ sąrašas.

Grįžtant prie ES valstybių narių, kurios yra patrauklios holdingo bendrovių buveinių steigimui, ir nepatenka į grynųjų „mokestinio rojus“ valstybių sampratą, reikėtų paminėti teisinį pagrindą leidžiantį laisvai steigtis ir veikti skirtingose ES šalyse. Jau pati EB steigimo sutartis sudaro sąlygas daugianacionalinėms kompanijoms bendrijos viduje kurti. To pagrindas – aiškiai įtvirtinti steigimosi laisvės ir kapitalo judėjimo principai. Žvelgiant konkrečiau - EB sutarties 48 str.1 d. juridinis asmuo prilyginamas fiziniam asmeniui, ryšium su tuo galima teigti, kad EB sutarties 43 str.⁹³ suteikia teisę tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims:

⁹¹ ED.FRANCIS LEFEBVRE. *Paradis fiscaux et opérations internationales. Mesures anti-évasion. Lutte contre le blanchiment. Pays et zones a fiscalité privilégié*. 4e éd. Francis Lefebvre. 2005 Paris p.460

⁹² C.FINNERTY, P.MERKS, M.PETRICCIONE, R.RUSSO. *Fundamentals of International Tax Planning*. 2007. IBFD Amsterdam, Netherlands. 86 psl.

⁹³ Konsoliduota Europos Bendrijos steigimo sutartis. Valstybės žinios 2004, Nr. 2-2

- 1) pradėti ir vykdyti įmonės veiklą kitoje valstybėje narėje, taip pat steigti įmones ir vadovauti joms be jokių specialių apribojimų;
- 2) steigti filialus, atstovybes ir dukterines įmones.

Įsisteigimo laisvė suponuoja ir tai, jog šalys negali būti diskriminuojamos mokesčiniu požiūriu, iš užsienio valdomoms arba tiesiog užsienietiško kapitalo kompanijoms turi būti nustatyti tokie patys ar bent jau objektyvūs kriterijai dėl mokesčių mokėjimo ar nemokėjimo, kaip ir nacionalinėms kompanijoms, tokia pozicija buvo įtvirtinta ne viename ETT sprendime⁹⁴.

Taigi, kaip jau buvo minėta darbo pradžioje, nors valstybėms narėms palikta kompetencija tiesioginių mokesčių reguliavimo srityje, jos tai turi daryti gerbdamos pagrindinius ES principus. Bendrovės turėdamos, ES steigimo sutartyje įtvirtintą, įsisteigimo bei kapitalo judėjimo laisvę ir norėdamos jomis efektyviai pasinaudoti, privalo išsianalizuoti jas verslo ar mokesčiais tikslais dominančių šalių sudarytas tarptautines dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis ir pagrindinius tų šalių mokesčius niuansus.

1. Esminiai kriterijai keliami holdingo steigimo valstybei

Holdingo bendrovė yra mokesčių planavimo ir įmonių valdymo instrumentas įdomus ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu mastu. Šiame darbe tiriant tarptautinius holdingo apmokestinimo klausimus bus apsiribota ES steigiamų tarptautinių holdingo bendrovių jurisdikcijų pasirinkimo kriterijų analize, bus atskirai aptarta keletas pagrindinių ES valstybių garsėjančių holdingams itin patraukliu įstatyminiu reguliavimu.

Dažnai tarptautinis įmonių grupių pobūdis lemia poreikį steigti motines arba tarpines holdingo kompanijas įvairiose ES šalyse, puikiai pasitarnaujančiose efektyviam mokesčių srautų valdymui. Pasak Prancūzijos teisės teoretikų, steigiant holdingo kompaniją užsienio šalies pasirinkimas dažniausiai būna įtakotas kelių pagrindinių motyvų:

- dvigubo apmokestinimo fenomeno išvengimo;
- atskirų užsienio valstybių mokesčių privalumų panaudojimo⁹⁵;

⁹⁴ ETT Byla C-270/83 priimta 1986.01.28 Komisija vs. Prancūzija, tai pat ETT Byla C-264/96 priimta 1998.07.16 Imperial Chemical Industries plc vs. Kenneth Hall Colme

⁹⁵ A.COURET, D.MARTIN. *Les sociétés holdings*. Presses Universitaires de France. 1991 Paris. p.30

Bendrovei pradėjus vystyti veiklą keliose šalyse iškyla dvigubo apmokestinimo rizika - gali atsitikti taip, jog pajamos bus apmokestintos prie šaltinio, o vėliau bus bandoma jas apmokestinti šalyje, kurioje įsikūręs pajamų gavėjas, kad nebūtų tokių situacijų varžančių kapitalo judėjimą ir norą vykdyti užsienio investicijas, sudaromos tarptautinės dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartys, nustatomos nacionalinės priemonės, be to šiuo tikslu yra įtvirtintos, darbo eigoje jau išanalizuos, ES direktyvos. Akivaizdu, tai, kad šalis, sudariusi kuo daugiau tarptautinių sutarčių bei priklausanti ES, bus itin patraukli dvigubo apmokestinimo išvengimo požiūriu motininės arba tarpinės holdingo kompanijos steigimui.

Svarbu atsižvelgti ir į sudarytų tarptautinių dvigubo apmokestinimo išvengimo sutarčių turinį. Jose dažniausiai aptariamos standartinės situacijos, kada gali atsirasti dvigubas pajamų apmokestinimas, tačiau galimi ir tokie atvejai, kai vienos šalys tarpusavyje sudarę platesnes, bei palankesnes dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis negu kitos ir tai gali tapti svarbiu faktoriumi, pasirenkant konkrečią šalį holdingo steigimui.

Tarpinių holdingo bendrovių steigimu užsienyje siekiama panaudoti kuo palankesnes tarptautinių sutarčių sąlygas. Tai galima pavaizduoti per tokią hipotetinę situaciją: Motininė kompanija M yra šalyje m ir turi dukterinę kompaniją F šalyje f, tarkime, kad F gali pervesti dividendus savo motininei bendrovei M dviem būdais t.y. tiesiogiai arba per tarpinę holdingo kompaniją x valstybėje.

Pirmuoju atveju, jeigu dividendai 100, o pagal tarp m ir f valstybių sudarytą mokestinę sutartį bus apmokestinti prie šaltinio 15%, todėl M gaus 85, kurie jau nebebus apmokestinti pagal m įstatymus, nes M naudojasi motininių dukterinių bendrovių režimu ir yra atleidžiama nuo mokesčio už iš užsienio gaunamus dividendus.

Antruoju atveju F perveda dividendus (100) x valstybėje esančiai kompanijai X, pagal f ir x sudarytą mokestinę sutartį dividendai gaunami iš užsienio pilnai atleidžiami nuo mokesčių, taigi X gauna 100, tuo tarpu pagal x ir m mokestinę sutartį pajamos apmokestinamos prie šaltinio 5%, todėl įmonė M gaus 95 grynujų pajamų, tai reiškia 10 daugiau, nei pirmuoju atveju.⁹⁶

Šis pavyzdys iliustruoja schemą pagal kurią galima gauti mokestinės naudos veikiant per tarpines holdingo kompanijas. Toks veiksmas tarptautinės mokesčių teisės

⁹⁶ Kasikinė situacija, kada pasinaudojama tarpine holdingo bendrove norint sumažinti mokestinius kaštus.

literatūroje dar vadinamas mokesčių objekto perkėlimu „transfer of tax object“⁹⁷. Valstybės konkuruoja tarpusavyje, kad suteiktų kuo palankesnes sąlygas holdingo kompanijų steigimui, nes tai būdas pritraukti pelną ir investicijas į šalį, kuri dėl savo geografinių, istorinių, ekonominių ar kitų savybių nėra laikoma šalimi patrauklia investuotojams.

Antras svarbus elementas pasirenkant holdingo valstybę yra palankus nacionalinis reguliavimas bei tinkama nacionalinė mokesčių sistema. Holdingo kompanija mokestine prasme yra jautriausia tiesioginiams mokesčiams, jie ES mastu tik suderinti direktyvomis, o kiekviena šalis pati pasirenka priemones kaip tas direktyvas įgyvendinti. Dėl pastarosios priežasties atskirose šalyse yra nemažai mokestinio teisinio reguliavimo niuansų, kurie tampa reikšmingi pasirenkant valstybę motininei arba tarpinei holdingo kompanijai steigti.

Galima išskirti tokius esminius nacionalinius mokesčių sistemos bruožus, kuriuos reikia išsamiai išsianalizuoti prieš pasirenkant holdingo kompanijos valstybę:

1. Pelno apmokestinimo sistema;
2. Pelno paskirstymo (dividendų) apmokestinimo sistema;
3. Kapitalo prieaugio apmokestinimo tvarka;
4. Darbo jėgos apmokestinimas, bei kiti nacionaliniai mokestiniai veiksniai.⁹⁸

Nacionalinis reguliavimas svarbus dar ir tuo, kad „nacionalinė motininės kompanijos buveinės valstybės teisė reguliuos santykius holdingo viduje t.y. tarp motininės ir jos dukterinių kompanijų“⁹⁹. Tai gali įtakoti tam tikrus niuansus, tokius kaip nekonkuravimas, komerciniai ryšiai, finansavimas ir panašius, įtvirtintus nacionaliniuose įstatymuose arba numatomus sutartyse (įtakotose įstatymų reikalavimų) sudaromose tarp motininių ir dukterinių kompanijų. Svarbu ir tai, kad „būtent nacionalinė teisė reguliuos pačios motininės kompanijos įsteigimą ir veikimą“¹⁰⁰, tai gali stipriai įtakoti galutinį apsisprendimą, kuri valstybė tinkamiausia motininei bendrovei steigti, nes vienos valstybės numato sudėtingesnę ir brangiau kainuojantį bendrovių steigimo procesą nei kitos.

⁹⁷ C.FINNERTY, P.MERKS, M.PETRICCIONE, R.RUSSO. *Fundamentals of International Tax Planning*. 2007. IBFD Amsterdam, Netherlands. 68 psl.

⁹⁸ Konferencijos „Mokestinės galimybės ir rizika. Įmonės, jų grupės, holdingai, ofšorai“ vykusios 2005 m. rugsėjo 21 d. medžiaga.

⁹⁹ MEMENTO PRATIQUE. FRANCIS LEFEBVRE. *Groupes de sociétés 2005-2006*. ed. Francis Lefebvre 2004. Paris. 813 psl.

¹⁰⁰ C.FINNERTY, P.MERKS, M.PETRICCIONE, R.RUSSO. *Fundamentals of International Tax Planning*. 2007. IBFD Amsterdam, Netherlands. 67 psl.

Taigi kaip vienas esminių kriterijų pasirenkant holdingo motininės kompanijos buveinės valstybę bus kuo platesnės galimybės išvengiant dvigubo apmokestinimo, tai yra kuo didesnis pasirašytų ir galiojančių tarptautinių dvigubo apmokestinimo išvengimo sutarčių skaičius, ne mažiau reikšmingas tų sutarčių turinys ir jo palankumas konkrečioje situacijoje, taip pat svarbus valstybės priklausymas ES ryšium su galimybe taikyti palankias direktyvas. Antras esminis elementas, kurį reikės įvertinti pasirenkant šalį yra nacionalinė mokesčių sistema, svarbu išsiaiškinti į visus jos privalumus bei trūkumus esant konkrečiai situacijai - įgyvendinat strateginį verslo, bei mokesčių planavimą.

2. ES jurisdikcija ideali holdingo steigimui

Be jau aptartų esminių kriterijų taikomų ES holdingo kompanijos steigimo jurisdikcijai pasirinkti tam tikrais atvejais gali būti svarbūs dar ir kiti smulkesni elementai, kurių visuma sudarytų idealias sąlygas holdingui veikti.

Viename naujesnių tarptautinių mokesčių planavimą analizuojančių darbų „Fundamentals of International Tax Planning“ teigiama, kad: „Ideali holdingo kompanijos buveinės kūrimui valstybė turėtų neapmokestinti dividendų, pelno (t.y. pajamų iš kapitalo padidėjimo), palūkanų ir autorinių atlyginimų“¹⁰¹. Taigi tokioje valstybėje paprastai neturėtų būti mokesčio prie šaltinio skaičiuojamo nuo dividendų, neturėtų būti apmokestinamos palūkanų ir autorinių atlyginimų išmokos į užsienį, dėl to, kaip jau minėta, svarbu, kad holdingo kompanijos buveinės valstybė būtų ES narė, nes tai leistų pasinaudoti palankiu direktyvų nustatytu holdingo bendrovių mokesčiniu reguliavimu.

Ideali holdingo steigimo valstybė neturėtų apmokestinti vietiniais, žyminiais, turto ar kitokiais panašiais mokesčiais, kaip ir neturėti CFC ar „anti-haven“ reguliavimo¹⁰². Taigi prie smulkesnių reikalavimų, keliamų holdingo buveinės valstybei, priskiriami ir mažiau reikšmingi, nei pelno ar kapitalo, mokesčiai, kurie atskirais atvejais gali turėti lemiamos įtakos. Ne mažiau svarbu, kad valstybėje nebūtų itin išvystyto „antivengiminio“ ir užsienio kontroliuojančių bendrovių priežiūros reguliavimo.

¹⁰¹ C.FINNERTY, P.MERKS, M.PETRICCIONE, R.RUSSO. *Fundamentals of International Tax Planning*. 2007. IBFD Amsterdam, Netherlands. 86 psl.

¹⁰² Ten pat. 88 psl.

Prie smulkesnių niuansų galima pridurti, jog svarbu įvertinti galimybę gauti įpareigojančius, teisinę galią turinčius mokesčių administratoriaus paaiškinimus, kitaip dar vadinamus „rulings“, kadangi aiškumas ir tikrumas vystant verslą užsienyje yra itin reikšmingi. Reikia atsižvelgti ir į tai, ar šalies mokesčių kontrolės sistema yra labai griežta (pvz. Prancūzijoje), ar kiek laisvesnė, tai lems smulkių reikalavimų keliamų holdingo kompanijoms įgyvendinimo tikslumą. Šalys norinčios pritraukti kapitalą ir siekiančios tapti patraukliomis holdingo steigimui, ne tik nustato kuo mažesnius mokesčius, bet ir turi pakankamai laisvą, bei lanksčią administracinę sistemą, kurioje dirbantys asmenys noriai bendradarbiauja su įmonėmis, teikia įpareigojančius paaiškinimus, suteikiančius verslininkams stabilumo jausmą.

Puikiai holdingo steigimui tinkanti valstybė turėtų leisti pasirinkti operacijoms naudojamą valiutą, neapmokestinti uždarbio gauto iš valiutos keitimo ir neturėti plonos kapitalizacijos taisyklių, kitu atveju, turėti jas labai palankias, ar pakeisti jas kontrolės ribojimu, bei leisti grupei sudaryti mokesstinį darinį kaip bendrą mokesstinį vienetą, kas leistų laisvai perskirstyti pelną ir nuostolį tarp motininių ir jų dukterinių įmonių.

Kitas svarbus valstybės vertinimo kriterijus, galintis priversti atsisakyti steigimo valstybėje, netgi turinčioje palankesnes apmokestinimo galimybes, yra administraciniai kaštai ir galimybė pasisamdyti specialistus. Šios galimybės gali būti labai skirtingos ryšium su šalies ekonominiu išsivystymu. Bet kuriuo atveju reikia įvertinti tai, kad „holdingo įkūrimas ir valdymas užsienio valstybėje visuomet bus brangesnis, administracine prasme, nei savoje šalyje“¹⁰³. Vertinant pastarąjį kriterijų gali būti svarbu kur įsikūrę akcininkai ir koks numatytas valdymo pobūdis, dažnu atveju tai gali įtakoti reikšmingus kaštų skirtumus.

Loginiu sisteminiu požiūriu vertinant darytina išvada, kad negali būti tobulos valstybės, kuri vienareikšmiškai atitiktų visus ką tik aptartus idealiai holdingo buveinės kūrimui tinkamai valstybei keliamus reikalavimus. Atsižvelgiant į tai, „kiekvienam atveju reikia įvertinti konkrečius mokesčius holdingo steigimo užsienyje poreikius“¹⁰⁴, kadangi vienos valstybės yra palankesnės mokesčių atžvilgiu, kitos turi daugiau tarptautinių dvigubo neapmokestinimo sutarčių ir kitų palankių faktorių.

¹⁰³ J.BERTRANDON. *La gestion des dividendes; éditions formation entreprise*. 2007. Paris. P. 67

¹⁰⁴ ED.FRANCIS LEFEBVRE. *Paradis fiscaux et opérations internationales. Mesures anti-évasion. Lutte contre le blanchiment. Pays et zones a fiscalité privilégiée*. 4e éd. Francis Lefebvre 2005 Paris p.460

3. Liuksemburgas kaip valstybė patraukli holdingo kompanijų steigimui

Holdingo kompanijų steigimui patrauklių ES šalių detalesnę analizę pradėsime nuo Liuksemburgo, kadangi tai yra šalis laikoma teisinės holdingo sampratos įtvirtinimo įstatyme pradininke (darbo pradžioje minėtas 1929 m. Holdingų įstatymas), bei patrauklaus ir išskirtinio holdingo kompanijų mokestinio reguliavimo tėvynė.

Liuksemburge išskiriamos personalinės ir komercinės bendrovės. Dominuojanti forma akcinės bendrovės ir ribotos atsakomybės bendrovės. Minimalus įstatinis kapitalas pirmu atveju turi būti apie 31 000 eurų, o antruoju - 12 400 eurų. Liuksemburgo kompanijos įstatinis kapitalas gali būti suformuotas užsienio valiuta, tai yra privalumas lyginant, pavyzdžiui, su Olandija ir kitomis šalimis nesuteikiančiomis tokios teisės¹⁰⁵. Galimybė formuoti įstatinį kapitalą nekonvertuojant užsienio valiutos leidžia sutaupyti nemažas sumas, bei išvengti papildomų rūpesčių.

Kadangi Liuksemburgas yra holdingo kompanijų Europoje lopšys, jame, dar pagal 1929 m. įstatyme nustatytus esminius kriterijus, šiuo metu yra išskiriamos labai įvairios holdingo kompanijų rūšys: paprastieji holdingai (SOPRAFI), šeimos turto valdymo bendrovės (SPF), investicijų apsaugos bendrovės (societes a titrisation) ir rizikingų kapitalo investicijų bendrovės (Sicar), išanalizuosime kiekvienos iš jų mokestinius niuansus.

Vienintelės tikroju „*stricto sensu*“ holdingų režimu besinaudojančios bendrovės Europoje yra 1929 m. įstatymo nustatytos, kontroliuojančiosios, grynojo tipo holdingo bendrovės. Šių populiarių, jokiais tiesioginiais mokesčiais neapmokestintų, 1929 m. tipo holdingų veikimas buvo apribotas 2006 m. liepos 19 d. sprendimu¹⁰⁶ dėl pagalbos Nr. C 3/2006, Liuksemburgo suteiktos 1929 m. įstatymo kontroliuojančiosioms bendrovėms ir milijardinį kapitalą turinčioms kontroliuojančiosioms bendrovėms. Remdamasi vadinamuoju Verslo apmokestinimo elgesio kodeksu¹⁰⁷ Europos Komisija nusprendė, kad dėl esminio nesuderinamumo su Europos Bendrijos teise, Liuksemburgas turi panaikinti

¹⁰⁵ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVÉRIAT, B.GOUTHÈRE. *Les holdings. Guide juridique et fiscal*. 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre. P. 332

¹⁰⁶ Komisijos sprendimas dėl pagalbos Nr. C 3/2006, Liuksemburgo suteiktos 1929 m. įstatymo kontroliuojančiosioms bendrovėms ir milijardinį kapitalą turinčioms kontroliuojančiosioms bendrovėms OL L 366 , 21/12/2006 p. 0047 - 0061

¹⁰⁷ Komisijos pranešimas dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo priemonėms, susijusioms su tiesioginiu verslo apmokestinimu (98/C 384/03) OL C 384, 1998 12 10, p. 3—9

arba pakeisti šią įmonių formą. Tame pačiame sprendime buvo pripažinta, kad tokių kompanijų egzistavimas pažeidžia valstybės nešališkumo bendrovių atžvilgiu taisyklės, tokia pagalba nesuderinama su bendrąja rinka ir sąžiningu valstybių konkuravimu mokesčių srityje. Šiame darbe į 1929 m. tipo holdingų mokesčių reguliavimą išsamiau nebus gilinamasi, kadangi tokių holdingų steigimas šiuo metu yra uždraustas, o jau įsteigtų (iki 2006 m. liepos 20 d.) teisinį režimą leista naudoti iki 2010 m. gruodžio 21 d. nuo šios datos 1929 m. holdingo mokesčių režimas bus nutrauktas.

Šiuo metu klasikinė holdingo forma Liuksemburge yra 1929 holdingo atmaina - SOPARFI tipo kompanijos, kitaip dar vadinamos finansinio dalyvavimo kompanijomis. „Iš esmės tai paprastos Liuksemburgo kompanijos, kurios turi visas savybes, leidžiančias pasinaudoti dalyvavimo išimties taisykle“¹⁰⁸. Pagal dalyvavimo išimties taisyklę šios kompanijos yra pilnai atleistos nuo dividendų ir nuo kapitalo prieaugio apmokestinimo.

Priešingai nei 1929 holdingams, SOPARFI kompanijoms yra naudingas ES teisės režimas, nes jos apmokestinamos pelno tipo mokesčiais ir dėl to, priešingai nei 1929 holdingai, gali naudotis tarptautinėmis dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartimis bei ES direktyvomis. Galimybė pasinaudoti tarptautinėmis sutartimis yra labai svarbi, nes Liuksemburgas garsėja jų gausa, jau pasirašytos sutartys beveik su visomis ES narėmis, taip pat Kanada, Brazilija, Japonija, Korėja, Maroku, Norvegija, Šveicarija, JAV ir kitomis valstybėmis (iš viso iki 2007.12.31 buvo sudaryta 51 tarptautinė dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis, nuolat vyksta derybos dėl naujų sutarčių sudarymo¹⁰⁹).

SOPARFI veikla, priešingai nei 1929 holdingo, įstatymu nėra apribota, todėl jis gali veikti tiek kaip grynasis, tiek kaip mišrusis holdingas tampantis PVM mokėtoju¹¹⁰. Pasirinkimas priklauso nuo įgyvendinamos verslo strategijos, bei su ja susijusių mokesčių planavimo tikslų. Iš principo SOPARFI struktūra visiškai atitinka motininių dukterinių bendrovių direktyvoje¹¹¹ įtvirtintų ir reguliuojamų juridinių asmenų esmę.

¹⁰⁸ R.ROHATGI. *Basic international taxation*. Kluwer Law International. 2002, London, The Hague, New York. p. 313.

¹⁰⁹ Deloitte. *International tax. Luxembourg. Highlights*.
http://www.deloitte.com/dtt/cda/doc/content/dtt_tax_highlight_luxembourg_123107.pdf [žiūrėta 2008.03.19]

¹¹⁰ Fidomes.SPF:Private Asset Management Company.
<http://www.fidomes.com/EN/luxembourg/index.asp?idLux=5> [žiūrėta 2008.03.18]

¹¹¹ 1990 m. liepos 23 d. Tarybos direktyva 90/435/EEB dėl bendrosios mokesčių sistemos taikomos skirtingų valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms įmonėms (2007-01-01 konsoliduota redakcija);

Liuksemburge kaip holdingo kompanijų steigimui patrauklioje valstybėje labai svarbus atleidimo nuo dividendų apmokestinimo reguliavimas, kurį trumpai išanalizuosime ir palyginsime su Lietuva.

Pagal bendrą taisyklę Liuksemburgo kompanijų išmokamiems dividendams taikomas toks pats kaip ir Lietuvoje 15% apmokestinimas prie šaltinio. SOPAFI išmokami dividendai atleidžiami nuo tokio mokesčio, taikant ES direktyvas, tarptautines sutartis arba nacionalinius teisės aktus. Norint gauti neapmokestinamų dividendų, būtina įgyvendinti nustatytas sąlygas - dividendus gaunančioji motininė bendrovė turi būti įsikūrusi ES ir pagal „dalyvavimo išimties“ taisyklę tiesiogiai arba netiesiogiai valdyti (arba įsipareigoti valdyti) ne mažiau kaip 10% dividendus išmokančios SOPAFI akcijų (arba yra įgijusi akcijų už ne mažiau kaip 1,2 mln. eurų) ir jas laikyti ne trumpiau kaip nepertraukiamą 12 mėnesių periodą¹¹². Lietuvoje taip pat taikomas (palankesnis, negu, kad šiuo metu ES reikalaujamas 15%), minimalus 10% dalyvavimas, tačiau nenumatyta svarbi alternatyva, būdinga tik Liuksemburgui, atitinkanti šį dalyvavimą – akcijų už 1,2 mln. Eurų laikymas. Pagal dvišales sutartis gali būti taikomos ir kitos (palankesnės) dividendų neapmokestinimo prie šaltinio sąlygos.

Pačios SOPAFI kompanijos gaunami dividendai atleidžiami nuo apmokestinimo tomis pačiomis sąlygomis kaip ir juos išmokant - kai motininė bendrovė yra Liuksemburge ir turi ne mažiau kaip 10% išmokančios bendrovės akcijų (arba jų vertė yra ne mažesnė kaip 1,2 mln. Eurų) ir jas išlaiko ar yra įsipareigojusi išlaikyti ne trumpiau kaip 12 mėnesių, be to ji turi būtinai būti apmokestinama pajamų mokesčiu (priešingai nei 1929 holdingai)¹¹³. Lietuvoje nustatytas konkretesnis reikalavimas - išmokančioji bendrovė turi mokėti 13% arba 15% pelno mokestį, toks reikalavimas taikomas tada, kai Lietuvos bendrovė dividendus išmoka į užsienį arba kitai Lietuvos bendrovei.

Kai dividendus Liuksemburgo kompanijai išmokanti dukterinė bendrovė yra užsienyje, ji turi atitikti ES patronuojančių - dukterinių bendrovių direktyvos 2 str.¹¹⁴

¹¹² C.FINNERTY, P.MERKS, M.PETRICCIONE, R.RUSSO. *Fundamentals of International Tax Planning*. 2007. IBFD Amsterdam, Netherlands. p. 95

¹¹³ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVÉRIAT, B.GOUTHIERÈ. *Les holdings. Guide juridique et fiscal*. 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre. P.339

¹¹⁴ 1990 m. liepos 23 d. Tarybos direktyva 90/435/EEB dėl bendrosios mokesčių sistemos taikomos skirtingų valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms įmonėms (2007-01-01 konsoliduota redakcija), numato reikalavimą būti valstybės rezidente mokesčių tikslais ir mokėti pelno mokestį (be pasirinkimo ar atleidimo).

keliamus reikalavimus, o jei ji ne ES narė, tai turi būti bet kokio mokesčio atitinkančio pelno mokestį (ne mažesnio nei 11%) mokėtoja¹¹⁵. Dividendams gautiems iš užsienio dukterinių kompanijų, atitinkančių aptartas sąlygas, Liuksemburgas taiko atleidimo nuo apmokestinimo taisyklę, tuo tarpu Lietuvoje taikomas užsienyje sumokėtų mokesčių įskaitymas, šiuo atžvilgiu Liuksemburgas tam tikrose situacijose gali būti patrauklesnis. Jei dukterinės kompanijos valstybėje bus mažas pelno mokestis, Lietuvoje reikėtų susimokėti likusią dalį mokesčio (tai kas liktų įskaičiavus), o Liuksemburge tokių problemų nekiltų.

Vienas pagrindinių Liuksemburgo SOPARFI holdingo privalumų yra įstatymu įtvirtinta galimybė atleisti nuo mokesčių pelną gaunamą iš akcijų perleidimo. Šiuo mokestiniu privalumu gali naudotis ir tos bendrovės, kurios nėra apsiriboję savo veiklos vien akcijų įsigijimu ir valdymu, akcijos iš esmės turi atitikti dividendų neapmokestinimo kriterijus ir reikia ne trumpiau kaip 12 mėnesių išlaikyti ne mažiau kaip 10% (arba nemažesnės įsigijimo vertės kaip 6 mln. eurų) akcijų arba galima tiesiog išsipareigoti jas išlaikyti ne trumpiau, kaip metus¹¹⁶. Taigi galima gauti neapmokestinamas pajamas iš akcijų perleidimo beveik tokiomis pačiomis sąlygomis, kaip ir atleidimą nuo dividendų apmokestinimo, skiriasi tik investicijų suma, kurią pasiekus akcininkas prilyginamas 10% akcijų turėtojui, net ir tuo atveju, jei jo investicija sudaro mažesnę dalį bendro kapitalo.

Specialų perleidžiamų akcijų neapmokestinimo reguliavimą, tik ne tokiomis patraukliomis sąlygomis, numato ir Lietuvos Respublikos Pelno mokesčio įstatymas, reikalaujantis išlaikyti ne mažiau kaip 25% akcijų ir nemažiau kaip 2 metus, taip pat galimas išsipareigojimas tai padaryti. Akivaizdu, jog Liuksemburge holdingo kompanijoms sudaromos palankesnės sąlygos disponuoti akcijomis, neapmokestinant iš jų gautų pajamų - reikalaujama turėti mažesnę akcijų dalį, be to galima turėti 6 mln. bendrovės kapitalo, ir išlaikyti jas dvigubai trumpesnę terminą, negu Lietuvoje.

Dar vienas Liuksemburgo privalumas susijęs su akcijų perleidimu yra galimybė iš apmokestinamo pelno (tam reikia, kad bendrovė vykdytų apmokestinamą veiklą) atskaityti nuostolius atsiradusius iš sumažėjusios vertės akcijų pardavimo, tai suteikia patrauklumo

¹¹⁵ C.FINNERTY, P.MERKS, M.PETRICCIONE, R.RUSSO. *Fundamentals of International Tax Planning*. 2007. IBFD Amsterdam, Netherlands. P. 95

¹¹⁶ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVÉRIAT, B.GOUTHIERE. *Les holdings. Guide juridique et fiscal*. 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre. P. 340

lyginant su Olandijos jurisdikcija, kuri tokios galimybės nenumato¹¹⁷. Toks nuostolio atskaitymas susijęs su pelno ir nuostolio perkėlimu įmonių grupės viduje yra ypač svarbus holdingams, kurie dažnai gali patirti nuostolio iš investicijų ir jų perleidimo.

Akcijų finansavimo išlaikymas visiškai atleistas nuo mokesčių, dėl šios priežasties dažnai SOPRAFI net iki 85%, o atskirais atvejais net 99% įstatinio kapitalo finansuojama iš skolintų lėšų¹¹⁸. Tai susiję su galimybe leisti atskaityti palūkanoms išmokamas sumas iš apmokestinamos pelno bazės. Nors ir nėra specialių plonos kapitalizacijos taisyklių, mokesčių administratorius visgi paprastai taiko skolos ir nuosavo kapitalo 85:15 santykio reikalavimą, be to Liuksemburge galioja ištiestos rankos principas.

Mokesčių tarifai Liuksemburge gana palankūs, pavyzdžiui, pelno mokestis 22%, o Lietuvoje 15%, tuo tarpu PVM Liuksemburge yra 15%, o Lietuvoje 18%. Bendrai Liuksemburgas yra vertinamas kaip gana didelių mokesčių valstybė, numatanti daugybę neapmokestinimo ir apmokestinimo sušvelninimo galimybių. Pagal Liuksemburgo teisę palūkanos ir autoriniai atlyginimai neapmokestinami pelno mokesčiu (atskirais atvejais gyventojų pajamų mokesčiu) prie šaltinio¹¹⁹.

SOPRAFI gali būti įdomus įmonių grupės finansų valdymo požiūriu, kadangi, kaip jau buvo minėta, Liuksemburge yra leidžiama nuostolio ir mokesčio bazės užskaita, tai reiškia, kad bus ne taip rizikinga investuoti į „padidinto rizikingumo įmones“, kadangi patirtą nuostolį visada bus galima atskaityti. Lietuvoje įmonių grupių apmokestinimas t.y. pelno ir nuostolio perkėlimas nėra taikomas ir tai nesudaro pakankamai palankių sąlygų įmonių grupių veikimui bei jų norui investuoti į rizikingesnes sritis.

Analizuojant Liuksemburgo holdingus, reikia aptarti ir SPF (societe de patrimoine familial) tipo kompanijas, kurios atsirado kaip dar viena 1929 holdingo atmaina ir yra nukreiptos į privataus paveldėto šeimos turto valdymą. Liuksemburge tokioms kompanijoms nustatytas palankus reguliavimas, suderintas su ES teise. SPF yra kapitalo kompanijos, kurių veikla apsiriboja finansinių aktyvų įgijimu, laikymu, valdymu ir

¹¹⁷ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVÉRIAT, B.GOUTHIERÈ. *Les holdings. Guide juridique et fiscal*. 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre. p. 341

¹¹⁸ Pourquoi penser au Luxembourg pour une société de participation financière (Soparfi)? Janvier 2008 <http://www.vocats.com/index.php?id=189&L=0> [žiūrėta 2008.03.15]

¹¹⁹ Le cadre économique et social Luxembourgeoise. <http://www.cc.lu/docdownload.php?id=1080> [žiūrėta 2008.03.16]

realizavimu, nevykdoma jokia atskira komercinė veikla¹²⁰. Akcininkais turi būti fiziniai asmenys, gali būti tiek Liuksemburgo rezidentai, tiek ne rezidentai, arba kitokie vienetai susiję su paveldėtu turtu (trustai, privatūs fondai ir pan.) su sąlyga, kad veiks savo šeimos paveldo srityje. Šio specialaus tipo kompanijos, kurių akcijos negali būti viešai siūlomos investicijoms ar būti kotiruojamos, yra atleistos nuo pelno mokesčio, turto mokesčio ir visuomeninio mokesčio¹²¹. Nors ir nustatyti tam tikri veiklos, bei dalyvių apribojimai, šios kompanijos turi puikias veikimo sąlygas, nes yra beveik neapmokestinamos.

SPF turi ir tam tikrų neigiamų savybių - negali naudotis tarptautinių sutarčių ir ES direktyvų teikiama is privalumais, todėl išmokamos palūkanos apmokestinamos prie šaltinio, o dividendams, nors jie ir nėra apmokestinami prie šaltinio, išmokamiems Liuksemburge taikomas progresinis mokestis (nuo 0% iki 38%), o išmokamiems į užsienį taikomas mokestis, arba atleidimas nuo jo, pagal tą valstybę į kurią jie išmokami. Be to, SPF apmokestinamos 1% įsisteigimo mokesčiu (su galimybe, kad bus nuo jo atleistos esant tam tikroms sąlygoms) ir metiniu „abonemento“ mokesčiu (kuris svyruoja nuo 100 iki 125000 eurų ir priklauso nuo nuosavo kapitalo prieaugio¹²²). Šios kompanijos, nors ir labai ribotai visgi yra apmokestinamos. Lietuvoje nėra numatyto specialaus reguliavimo bendrovėms skirtoms valdyti paveldėtą šeimos turtą, tačiau paprasto holdingo įkūrimas atskirais atvejais gali supaprastinti paveldėto turto valdymą.

Dar viena įdomi holdingo atmaina Liuksemburge yra „societe de titrisation“ - tai kompanijos naudojamos kaip pagalbinė priemonė kuriant paprastus holdingus arba struktūrizuojant bendrovės finansinę veiklą¹²³. Iš esmės tai tam tikras specifinis vienetas, kuris padeda asmenims perkelti riziką susijusią su bet kokiais aktyvais ar turtu. Galima pateikti praktinį tokios bendrovės veikimo pavyzdį - investuojanti bendrovė A moka pinigus „societe de titrisation“ B, kad ši apdraustų jos investicijas į trečią kompaniją C. Jei investavimo rizika realizuojasi, B sumoka išmoką A, o jei ne, ji pasilieka įmoką sau, tokiu būdu vykdomas investavimas per antrinę kompaniją norint sumažinti riziką.

¹²⁰ Private Assets Management Company, the "SPF" in Luxembourg.

<http://www.fidomes.com/EN/luxembourg/index.asp?idLux=126> [žiūrėta 2008.03.20]

¹²¹ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVÉRIAT, B.GOUTHIERE. *Les holdings. Guide juridique et fiscal.* 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre. P.343

¹²² Private Assets Management Company, the "SPF" in Luxembourg.

<http://www.fidomes.com/EN/luxembourg/index.asp?idLux=124> [žiūrėta 2008.03.20]

¹²³ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVÉRIAT, B.GOUTHIERE. *Les holdings. Guide juridique et fiscal.* 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre. P. 344

„Societe de titrisation“ gali akcininkų prisiimtais įsipareigojimais sumažinti apmokestinamąją bazę, toks įsipareigojimas gali būti - išmokėti dividendus nuo metinių rezultatų įvykdžius tam tikrą investiciją, jeigu ji ir nepasiteisintų, tai gali padėti sumažinti apmokestinamąją bazę iki nulio¹²⁴. Kiekvienas investuotojas laikomas skolintoju, o įsipareigojimai prieš jį gali nulemti įmonės mokestinį pajėgumą. „Societe de titrisation“ įsteigimas apmokestintas fiksuotu 1250 eurų mokesčiu. Bendrovės veikla visiškai apmokestinama, numatyta galimybė atskaičiuoti mokesčių už dividendus ir pelno mokesčių. Iš apmokestinamų pajamų atimamos išmokos investicijų savininkams, taigi apmokestinama tik tai, kas lieka pačioje kompanijoje. Netaikomas joks apmokestinimas prie šaltinio.

Paskutinė analizuotina įstatymų išskiriama holdingo forma Liuksemburge yra rizikingų kapitalo investicijų (Sicar) kompanijos, kurios iš dalies yra panašios į kolektyvinius investavimo subjektus ir kartu turi privačios investicinės bendrovės bruožų. Tai tokios profesionalių arba įgudusių investuotojų bendrovės, kurių veiklai reikalingas specialus leidimas ir kurios įstatuose turi būti numatyta, kad ji veikia pagal įstatyme numatytą Sicar reguliavimą¹²⁵. Įgudusiais investuotojais laikomi asmenys, kurie vykdo ne mažesnes kaip 125 000 eurų investicijas, be to yra pripažinti kredito įstaigų ir didžiųjų bendrovių rate kaip išmanantys investuotojai. Tiek profesionalūs, tiek įgudę investuotojai turi vykdyti rizikingas investicijas, neapdraustas valstybės, jie dažnai manipuliuoja turimomis akcijomis. Sicar steigimas apmokestinamas fiksuotu 1250 eurų mokesčiu, jos moka bendrovių pajamų ir komunalinį komercinį mokesčių, tačiau svarbiausia, jog yra atleistos nuo pajamų gaunamų iš vykdomo investavimo apmokestinimo ir nemoka turto mokesčio. Nei dividendai, nei palūkanos, nei autoriniai atlyginimai nėra apmokestinami prie šaltinio. Kadangi bendraja prasme Sicar visgi yra pelno mokesčio mokėtoja, ji gali naudotis ES direktyvomis bei tarptautinėmis sutartimis. Nors Sicar akcininkais gali būti tiek rezidentai, tiek ne rezidentai, šių bendrovių buveinė ir pagrindinė vykdoma veikla turi būti Liuksemburge, tik tada jos gali pasinaudoti įstatymo įtvirtintu palankiu apmokestinimu.

¹²⁴ Fidomes. Fiscalité de titrisation au Luxembourg. <http://www.titrisation.org/Titrisation/fiscalite/index.htm> [žiūrėta 2008.03.16]

¹²⁵ La Société d'Investissement à Capital Risque (SICAR) <http://www.fidomes.com/FR/luxembourg/index.asp?idLux=12> [žiūrėta 2008.03.16]

Liuksemburge egzistuoja platus pasirinkimas įstatymuose specialiai įtvirtintų holdingo formų. Joms nustatytas, kiekvienu atveju savaip patrauklus, skirtingas mokestinis reguliavimas. Be visų mokestinio reguliavimo privalumų, Liuksemburgui būdingas iš esmės lankstus bendrasis teisinis reguliavimas ir palankios bendrovių valdymo taisyklės¹²⁶. Tai valstybė visapusiškai orientuota į kapitalo pritraukimą ir netaiko jokių specialių procedūrų tiesioginiams investuotojams iš užsienio, jos mokesčių administratorius yra linkęs bendradarbiauti su paklausėjais bei teikti išsamius paaiškinimus, leidžiančius drąsiai kurti strateginius planus susijusius su investicijomis.

Taigi Liuksemburgas, pirmasis įvardijęs savo įstatymuose holdingą, kaip specialų mokestinį ir teisinį vienetą, net ir panaikinus galimybę steigti 1929 m. tipo holdingą, iki šių dienų išlieka itin patrauklus holdingo tipo kompanijų steigimui.

4. Olandijos ypatumai holdingo apmokestinime

Olandija turi galias teises tradicijas ir gali pasiūlyti palankias sąlygas holdingų steigimui, šiame darbe bus aptarta joje įtvirtinta mokestinė sistema taikoma holdingams, įvertinant privalumus ir trūkumus, lyginant su jau išanalizuotu Liuksemburgu bei Lietuva.

Teigiama, kad „Olandija yra patraukli šalis holdingams steigti, tiek nacionaliniu lygmeniu, vietinių bendrovių, kurios siekia persikirstyti pajamas gaunamas iš skirtingų dukterinių nacionalinių ar užsienio įmonių, tiek tarptautiniu lygmeniu kuriant internacionalines mokesčių optimizavimo struktūras, pasirenkant Olandiją kaip pelno kaupimo arba tiesiog jo persikirstymo šalį“¹²⁷. Nacionaliniai ir tarptautiniai holdingai turi tiek bendrų, tiek atskirų jungimosi į grupes tikslų, nuo nacionalinio reguliavimo ir tarptautinių sutarčių visumos priklauso galimybės įgyvendinti tuos tikslus.

Olandija sudariusi palankias sąlygas įvairaus pobūdžio holdingams, nekontroliuoja mainų, taiko lankstų bendrovių teisinį reguliavimą, turi mokesčių administraciją linkusią bendrauti su paklausėjais, o svarbiausia yra nustačiusi palankų dividendų ir pelno apmokestinimą holdingams, paanalizuosime tai konkrečiau.

¹²⁶ Pourquoi penser au Luxembourg pour une société de participation financière (Soparfi)? Janvier 2008 <http://www.vocats.com/index.php?id=189&L=0> [žiūrėta 2008.03.18]

¹²⁷ DOSSIERS INTERNATIONALS. FRANCIS LEFEBVRE. *Pays-Bas : juridique, fiscal, social*. 3eme ed. 2001 p. 193

Visų pirma reikia pastebėti, tai, kad Olandijoje leidžiama formuoti mokestinį vienetą, kaip unitarinį mokesčių mokėtoją, iš motininių ir dukterinių bendrovių, kurio pagrindinis apmokestinimas bus sukonzentruotas ties motinine bendrove¹²⁸ t.y. visiškai mokesčių bazę nulemiančių rodiklių konsolidavimas sudarantis sąlygas pelno ir nuostolio perkėlimui, kuris leidžia efektyviai sumažinti mokestinę bazę. Nors įmonių grupės vienetai yra traktuojami kaip atskiri juridiniai asmenys, „<..19 valstybių narių vis dėlto nustatė bendro apmokestinimo sistemas visai bendrovių grupei, esančiai vienoje šalyje. Dauguma jų jungia visus rezultatus ir apmokestina kartu, tuo tarpu kitose šalyse egzistuoja tik nuostolių užskaitos galimybė.“¹²⁹ Liuksemburgas taip pat numato galimybes tam tikrais atvejais perkelti nuostolius, deja Lietuvoje tokių galimybių nėra.

Norint formuoti mokestinį vienetą, sudarytą iš įmonių grupės, reikia atitikti įstatymo numatytus kriterijus. Olandijoje išskiriami tokie esminiai reikalavimai:

- Tiek motininė, tiek dukterinė kompanija turi būti įsteigta kaip akcinė bendrovė arba ribotos atsakomybės bendrovė;
- Abi kompanijos turi būti rezidentinės, kurioms taikomas tas pats mokestinis režimas;
- Motininė bendrovė turi turėti arba laikyti savo žinioje ne mažiau kaip 95% dukterinės bendrovės akcijų.¹³⁰

Taigi nors ir siūloma patraukli mokestinio konsolidavimo galimybė, ja pasinaudoti gali tik tos dukterinės ir motininės kompanijos, kurios atitinka gana griežtus formas, dalyvavimo apimties ir vienodo mokestinio režimo reikalavimus. Vienodas mokestinis režimas reiškia, kad tarp jų nėra specifiškai apmokestintų draudiminių ar portfelinių bendrovių, kurių mokestinis reguliavimas iš esmės skiriasi nuo paprastų bendrovių.

Dividendai išmokėti tarp grupės sudarančios unitarinį mokestinį vienetą narių nėra apmokestinami, kaip ir apsikeitimas turtu arba įsipareigojimais¹³¹. Tai natūrali mokestinio

¹²⁸ J.M.TIRARD. *Fiscalité des sociétés dans l'Union Européenne*. Collection pratiques d'experts 7eme ed. Groupe Revue Fiduciaire, 2006. Paris. P.334

¹²⁹ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl valstybių narių tiesioginių mokesčių sistemų koordinavimo vidaus rinkoje, dėl nuostolių apmokestinimo tvarkos tarpvalstybiniais atvejais, dėl persikėlimo apmokestinimo ir būtinybės koordinuoti valstybių narių mokesčių politiką *Officialis leidinys C 010, 15/01/2008 p. 0113 - 0117*

¹³⁰ J.M.TIRARD. *Fiscalité des sociétés dans l'Union Européenne*. Collection pratiques d'experts 7eme ed. Groupe Revue Fiduciaire, 2006. Paris. P.334

vientisumo, kuriam keliami aukšti reikalavimai, pasekmė, nes, kaip matysime, iš esmės jis atitinka „dalyvavimo išimties“ taisyklę.

Priešingai nei Liuksemburge, Olandijoje, kaip ir Lietuvoje, nenustatyta specialaus teisinio režimo taikomo holdingo bendrovėms. Čia, kaip ir daugelyje šalių, išskiriamos dvi teisinės bendrovių formos, dažniausiai pasirenkamos holdingų veiklai, tai NV (Naamloze Vennootchap), savo esme panašios į akcines bendroves ir BV (Besloten Vennootschap), kurios yra ribotos atsakomybės bendrovės ir savo esme atitinka uždarąsias akcines bendroves. NV ir BV skirtumai pasireiškia per skirtingą steigimo ir valdymo procedūrą, galimybę disponuoti akcijomis, įstatinio kapitalo dydį ir kitus elementus. NV minimalus įstatinis kapitalas yra 45 000 eurų, o BV – 18 000 eurų¹³², kaip matome reikalaujamo įstatinio kapitalo dydžiai didesni už numatytus Liuksemburge, kuriame atitinkamai reikalaujama 31 000 eurų arba 12 400 eurų įstatinio kapitalo.

Nors daugelis mokesčių naštos palengvinimo taisyklių taikoma tiek rezidentams, tiek ne rezidentams, atskirais atvejais visgi gali būti labai svarbus rezidento statuso turėjimas pelno mokesčio prasme, nes tik rezidentai gali naudotis tam tikromis motininių dukterinių bendrovių apmokestinimo direktyvos nuostatomis, taip pat dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartimis, kurių ši šalis yra pasirašiusi per šimtą.

Bendras pelno apmokestinimo dydis Olandijoje 2008 metams yra 20%, kai pelnas neviršija 40 tūkst. Eurų, 23% pelnui nuo 40 tūkst. iki 200 tūkst. Eurų ir 25,5% pastarąją sumą viršijančiam pelnui¹³³. Kaip matome taikomi didesni ir progresiniai pelno mokesčiai, priešingai negu Lietuvoje. Pelno mokesčiu apmokestinamos visos rezidentinės ir tam tikros nerezidentinės kompanijos gaunančios pajamas iš Olandijos.

Olandija itin palanki šalis holdingams, atitinkantiems įstatymų nustatytos gana painios „dalyvavimo išimties“ taisyklės reikalavimus, nes, kaip ir Liuksemburgas, numato ne tik dividendų gaunamų iš dukterinių kompanijų, bet ir pelno, gauto pardavus dukterinių kompanijų akcijas, neapmokestinimo galimybes, neatsižvelgiant tai yra užsienio, ar nacionalinė dukterinė kompanija. „Bet koks vienetas mokantis pelno mokesčių,

¹³¹ Netherlands : the fiscal unit. Low tax onshore.

<http://www.lowtax.net/lowtax/html/offon/netherlands/netfis.html> [žiūrėta 2008.02.18]

¹³² H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVERIAT, B.GOUTHIERE. *Les holdings. Guide juridique et fiscal*. 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre. P. 346

¹³³ Deloitte. February 2008. International Tax and Business Guide. Netherlands.

http://www.deloitte.com/dtt/cda/doc/content/dtt_tax_guide_netherlands%282%29.pdf [žiūrėta 2008.02.19]

nepriklausomai nuo savo juridinės formos, gali gauti neapmokestinamus dividendus ir pelną, jei tik atitinka dalyvavimo išimties reikalavimus¹³⁴. Taigi svarbu detaliai aptarti kokie esminiai „dalyvavimo išimties“ taisyklės taikymo reikalavimai nustatyti Olandijoje.

Visų pirma keliamas bendras klasikinis dalyvavimo apimties reikalavimas – reikia laikyti ne mažiau kaip 5% nominalaus atskirojo dukterinės kompanijos kapitalo, kuris turi būti suskirstytas į akcijas arba dalis. Tai palyginti labai minimalus reikalavimas, kuris lemia Olandijos patrauklumą holdingo bendrovių steigimui. Tiek Liuksemburge, tiek Lietuvoje norint pasinaudoti „dalyvavimo išimties“ taisykle reikia laikyti 10% dukterinės bendrovės akcijų, taigi Olandija šiuo požiūriu neabejotai pranašesnė.

Olandijos išskirtinumas, Lietuvos ir Liuksemburgo atžvilgiu, yra tai, jog joje norint pasinaudoti „dalyvavimo išimties“ taisykle, netaikomas akcijų išlaikymo trukmės kriterijus, bet tik tuo atveju, jeigu įgyvendintas dar vienas specifinis reikalavimas - dukterinė kompanija nėra pasyvioji „portfelinė“ įmonė, kuri verčiasi vien investicijomis ir naudojasi sumažintu apmokestinimo dydžiu. „Paprastai užsienio dukterinė kompanija laikoma pasyviaja, jei ji apmokestinama mažesniu nei 10% dydžio mokesčiu ir jos finansiniai aktyvai yra didesni nei 50% jos bendrųjų aktyvų“¹³⁵. Taisyklė paremta realia aktyvų apskaičiavimo verte, o finansiniai aktyvai reiškia pasyvias investicijas į veiklas nesusijusias su pagrindine. Kai kuriuose šaltiniuose pažymima, kad „ir motininė bendrovė neturėtų būti grynai investicinė, nes tokiu atveju ji nebus pelno mokesčio mokėtoja“¹³⁶. Norint pasinaudoti „dalyvavimo išimtimi“, visais atvejais reikia būti pelno mokesčio mokėtoju.

Priešingai nei Lietuvoje, Olandijoje, nėra nustatyto apribojimo, jog dividendai neapmokestinami remiantis „dalyvavimo išimtimi“, tik tada kai jie nėra išmokami į tikslines teritorijas. Tokio kriterijaus nebuvimas suteikia pranašumą ir lemia galimybę naudoti Olandiją, kaip „tarpinę grandį“ pervedant dividendus į mažų mokesčių jurisdikcijas. Visgi nenaudinga dividendus pervesti į valstybes visiškai neapmokestinančias bendrovių pelno, nes egzistuoja apribojimas - norint taikyt „dalyvavimo išimties“ taisyklę užsienio dukterinei bendrovei, ji turi atitikti ne tik bendrus, bet ir papildomus reikalavimus

¹³⁴ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVÉRIAT, B.GOUTHÈRE. *Les holdings. Guide juridique et fiscal.* 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre. P. 348

¹³⁵ Ten pat. P.351

¹³⁶ Deloitte. February 2008. International Tax and Business Guide. Netherlands.

http://www.deloitte.com/dtt/cda/doc/content/dtt_tax_guide_netherlands%282%29.pdf [žiūrėta 2008.03.19]

t.y. „savo valstybėje ji turi būti apmokestinta bet koku pelno mokesčiu, kuris savo esme atitinka Olandijos pelno mokestį, tačiau nesvarbus to mokesčio dydis ir ar ji jį realiai moka“¹³⁷. Taigi, nors ir nenustačiusi konkretaus apribojimo susijusio su neapmokestinamų dividendų išmokėjimu į tikslines teritorijas, numatomas reikalavimas, kad šalyje į kurią jie išmokami bent jau egzistuotų pelno mokestis.

Kaip matyti iš atliktos analizės „dalyvavimo išimties“ taisyklės reikalavimai Olandijoje gana painūs, todėl „prieš kuriant holdingą Olandijoje rekomenduojama gauti mokesčių administratoriaus išaiškinimą, jog konkrečiu atveju galėsite naudotis „dalyvavimo išimties“ taisykle“¹³⁸. Išaiškinimai yra įpareigojamojo pobūdžio, turi teisinę galią, todėl leistų apsisaugoti nuo neaiškumų ir bereikalingų konfliktų su administracija. „Vadinamoji „ruling“ sistema leidžia prašyti mokesčių administratoriaus išankstinio įvertinimo pagal pateiktus suplanuotos operacijos dokumentus“¹³⁹. Mokesčių administratorių bendradarbiavimas ir jų išaiškinimų oficialus vertinimas yra labai svarbus faktorius pasirenkant valstybę holdingui steigti, nes užtikrina aiškumą ir tikrumą kuriant įmonių formavimo ir mokesčių planavimo strategiją.

Atitinkant „dalyvavimo išimties“ reikalavimus dividendai neapmokestinami tiek išmokant į užsienį, tiek viduje. Neatitikus „dalyvavimo išimties“ reikalavimų, pavyzdžiui, investuojant į portfelines kompanijas, taikomas 15% apmokestinimas prie šaltinio

„Tarptautinėmis sutartimis išmokamų dividendų apmokestinimas sumažintas iki 5% arba panaikintas, su sąlyga, kad motininė turi 10% arba 25% dividendus mokančios bendrovės akcijų, kita galimybė gauti neapmokestinamus dividendus yra atitikimas ES motininių dukterinių bendrovių direktyvos keliamiems reikalavimams“¹⁴⁰. Pastarosios direktyvos taikymas susijęs su akcijų išlaikymo apimtimi ir terminu Olandijoje yra ypač patrauklus, iš dalies atitinka „dalyvavimo išimties“ taisyklę – reikalaujama turėti ne mažiau kaip 5% akcijų, nustačius joms privalomo išlaikymo termino, ir atitikti visus kitus direktyvos nustatytus kriterijus (forma, apmokestinimas pelno mokesčiu, rezidavimas ES

¹³⁷ J.M.TIRARD. *Fiscalité des sociétés dans l'Union Européenne*. Collection pratiques d'experts 7eme ed. Groupe Revue Fiduciaire, 2006. Paris. P.335

¹³⁸ DOSSIERS INTERNATIONALES FRANCIS LEFEBVRE. *Pays-Bas. Juridique, fiscal, social*. 3e ed. 2001 p.194

¹³⁹ Missions économiques. La fiscalité des entreprises aux Pays – Bas. 9 aout 2005.

http://www.finances.gouv.fr/performance/pdf/fiscalite_entreprises_pays_bas.pdf [žiūrėta 2008.03.29]

¹⁴⁰ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVÉRIAT, B.GOUTHIERE. *Les holdings.Guide juridique et fiscal*. 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre. P.351

valstybėje narėje). Čia taikomas išskirtinai mažas laikomų akcijų apimties reikalavimas, tuo tarpu Lietuvoje ir Liuksemburge jis siekia 10%.

Olandija patraukli šalis tarpinių holdingų steigimui. Siekiant apsaugoti joje veikiančių holdingų akcininkų ne rezidentų, gaunančių dividendus iš užsienio dukterinių bendrovių, interesus, nustatyta 3% mokesčių kredito sistema. Pagal šią sistemą, nuo dividendų sumos, kuri turėtų būti išmokėta Olandijos holdingo akcininkui užsienio rezidentui, apskaičiuojama 3%, gauta suma atimama iš apskaičiuoto mokesčio prie šaltinio¹⁴¹. Kad būtų aiškiau, galima tai iliustruoti pavyzdžiu, tarkim Olandijos kompanijai paskirta 100 dividendų iš užsienio, kuriuos išmokančios bendrovės valstybė apmokestina prie šaltinio 10%, lieka 90, jie padalinami akcininkams ne rezidentams, prieš tai pagal tarptautinę sutartį apmokestinus juos prie šaltinio 5%, tad akcininkams atitenka 85,5 dividendų. Kai jau dividendai bus išmokėti į užsienį, Olandijos holdingui suteikiamas 3% mokesčio kreditas nuo iš užsienio gautos dividendų sumos, tokiu būdu į holdingo sąskaitą sugrįš dalis sumokėto mokesčio, tačiau akcininkai bus gavę dividendus su jau išskaičiuotu mokesčiu. Toks apmokestinimas iš dalies atitinka ir užsienio akcininkų interesus ir kartu užtikrina tam tikrų sumų, susijusių su iš užsienio gautais dividendais, išlaikymą Olandijoje.

PVM tarifas 19%, panašus į lietuvišką 18%, tačiau jis netaikomas prekių ir paslaugų judėjimui įmonių grupės sudarančios unitarinį mokestinį vienetą viduje.

Palūkanos, kaip ir autoriniai atlyginimai išmokėti į užsienį, Olandijoje neapmokestinami prie šaltinio. Be to, Olandija neturi vadinamųjų CFC (controlled foreign corporation rules) ar kitų specialių „antivengiminių“ taisyklių.

Ilgą laiką Olandijoje nebuvo leidžiama iš apmokestinamojo pelno atskaičiuoti išmokėtų palūkanų susijusių su akcijų išlaikymu, tokia praktika buvo sukritikuota ETT sprendimu *Bosal*¹⁴² byloje, kuris pasmerkė tokį reguliavimą, kaip nepagrįstą draudimą atskaičiuoti išlaidas susijusias su paskola gauta akcijoms užsienyje įgyti, kuris pažeidžia įsisteigimo laisvės principą. Po minėtojo sprendimo įsigaliojimo įtvirtintas naujas reguliavimas leidžiantis atskaičiuoti išlaidas susijusias su paskolomis susijusiomis gautomis investicijoms, kurios bus vykdomos Olandijoje ar kitoje Europos ekonominės

¹⁴¹ H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVÉRIAT, B.GOUTHIERÈ. Les holdings. Guide juridique et fiscal. 4 éd. 2007. Editions Francis Lefebvre .P.352

¹⁴² Europos Teisingumo Teismo 2003-09-18 sprendimas byloje C-168/01, *Bosal Holding BV vs. Dutch State Secretary of Finance* (2003), ECR I-9409

erdvės valstybėje¹⁴³. Šiuo metu galiojanti plonos kapitalizacijos taisyklė leidžia 3:1 skolinto ir nuosavo kapitalo proporciją. Lyginant su Lietuva (4:1) ir su Liuksemburgu (85:15), Olandijoje taikoma gana griežta plonos kapitalizacijos taisyklė, išreiškianti ankstesnį skeptišką požiūrį į paskolų išlaikymo atskaitymą iš apmokestinamųjų pajamų.

Darytina išvada, kad Olandija yra puiki šalis holdingo kompanijų kūrimui, kadangi turi itin patrauklią, numatančią galimybes gauti neapmokestintus tiek dividendus, tiek pelną iš parduotų akcijų, „dalyvavimo išimties“ taisyklę. Nors taisyklės taikymas gana sudėtingas, jį palengvina mokesčių administratoriaus išaiškinimai „rulings“. Holdingams yra svarbus platus Olandijos pasirašytų tarptautinių sutarčių tinklas, o taip pat panašus tiek rezidentinių, tiek nerezidentinių kompanijų traktavimas mokesetine prasme.

5. Kipras ir jo mokestiniai pranašumai steigiant holdingą

Nuo 2004 m. gegužės 1 d. Kipras tapęs pilnateise ES valstybe, o nuo 2008 m. sausio 1 d. įsivedęs eurą yra viena sparčiausiai ekonomiškai besivystančių naujųjų narių, kuri besinaudodama puikiai išvystyta infrastruktūra, strategiškai palankia geografine padėtimi bei galimybe pasiūlyti nemažai kvalifikuotų specialistų, skuba pritraukti investicijas ir dėl to sudaro itin palankų mokesstinį teisinį reguliavimą. Maži biurokratiniai barjerai bei sąlyginai maža korupcija, lyginant su kitomis naujomis ES narėmis, yra svarbūs investuotojų pritraukimo elementai. Puikūs per sąlyginai trumpą laiko tarpą Kipro pasiekti rezultatai atsispindi Europos Bendrijų Komisijos parengtoje Kipro konvergencijos ataskaitoje, kurioje teigiama, jog „ypač intensyvėja prekyba ir tiesioginės užsienio investicijos, o Kipro finansų sistema yra glaudžiai susieta su ES ir kitų šalių finansų sistemomis, nes Kipre veikia daug užsienio bankų skyrių ir antrinių įmonių“¹⁴⁴. Taigi neatsitiktinai Kipras pasirinktas aptarti šiame darbe, kaip viena patraukliausių naujų ES jurisdikcijų holdingo kompanijoms steigti.

Priklausomai nuo to, kur yra vykdomas valdymas ir kontrolė, išskiriamos rezidentinės ir nerezidentinės Kipro kompanijos, pastarosios naudojasi specialiomis mokesčių lengvatomis. Rezidentinės kompanijos yra apmokestinamos nuo gaunamų

¹⁴³ J.M.TIRARD. Fiscalite des sociétés dans l'Union Européenne. Collection pratiques d'experts 7eme ed. Groupe Revue Fiduciaire, 2006. Paris. P.335

¹⁴⁴ Europos Bendrijų Komisijos parengta 2007 m. Kipro konvergencijos ataskaita <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0255:FIN:LT:HTML> [žiūrėta 2008.03.30]

pasaulinių pajamų, o nerezidentinės tik nuo tų pajamų kurios gaunamos iš Kipro. Steigiant kompaniją Kipre susidaro gana nedidelės administracinės išlaidos lyginant su ES šalimis.

Kipras taiko itin mažą pelno mokesčio tarifą 10% (tai mažiausias tarifo dydis ES). Įgyvendinus nedidelius reikalavimus, kurie taikomi ne visais atvejais, dividendai ir pelnas gautas perleidus akcijas Kipre yra neapmokestinami, o palūkanos ir autoriniai atlyginimai apmokestinami juos išmokant mažu 10% mokesčiu, tačiau galimas atleidimas.

Tiek į užsienį, tiek vietinėms kompanijoms išmokami dividendai Kipre neapmokestinami pelno mokesčiu ir tam nėra nustatytų specialių nei dalyvavimo apimties, nei akcijų išlaikymo termino reikalavimų¹⁴⁵. Kipro kompanijų tiek iš užsienio, tiek iš rezidentinių kompanijų gauti dividendai neapmokestinami standartiniu pelno mokesčiu. Nustatytas specifinis „defence contribution“ gynybos mokestis - „tai specialus mokestis mokamas nuo pajamų, kurio dydis priklauso nuo pajamų pobūdžio (dividendams taikomas 15% dydis), iš šio mokesčio gautos sumos yra skiriamos tik Kipro apsaugai ir gynybai“¹⁴⁶. Kai Kipro kompanija gauna dividendus iš rezidentės kompanijos jie visais atvejais neapmokestinami šiuo specialiu apsaugos mokesčiu, tuo tarpu, kai dividendai gaunami iš investicijų užsienyje jie gali būti apmokestinami minėtu mokesčiu.

Nuo apsaugos mokesčio atleidžiami dividendai, jei juos gaunanti kompanija valdo ne mažiau kaip 1% dukterinės kompanijos, netaikomas nei privalomo akcijų išlaikymo periodo, nei dukterinės įmonės buvimo mokesčių mokėtoja reikalavimas, nustatyti viso labo tam tikri minimalūs veiklos reikalavimai¹⁴⁷. Veikla apribota tuo, jog jeigu daugiau kaip 50% dukterinės kompanijos kapitalo yra tiesiogiai ar netiesiogiai nukreiptos į veiklą lemiančią investicijų grąžą ir su jomis susijusi užsienio mokesčių našta yra kur kas mažesnė nei Kipre, tai negali būti taikoma pastaroji 1% „dalyvavimo išimties“ taisyklė.

Toks investicijų apribojimas yra panašus į Olandijos, nes joje norint pasinaudoti „dalyvavimo išimties“ taisykle, negalima būti investavus į portfelinio tipo kompanijas. Draudimo investuoti į portfelines kompanijas taisyklė priskiriama prie CFC (controlled foreign company), ja siekiama atriboti dalyvavimo ir investavimo veiklą dukterinėje

¹⁴⁵ Cyprus tax advantages. <http://www.fbscopyprus.com/?pageid=47> [žiūrėta 2008.04.02]

¹⁴⁶ The Cyprus holding company. <http://www.komodromostrust.com/main/data/cyprusholdingcofinal.pdf> [žiūrėta 2008.04.02]

¹⁴⁷ C.FINNERTY, P.MERKS, M.PETRICCIONE, R.RUSSO. *Fundamentals of International Tax Planning*. 2007. IBFD Amsterdam, Netherlands. 95 p.

kompanijoje, kad būtų galima jas skirtingai apmokestinti. Kipre, priešingai nei Olandijoje ir Liuksemburge, nėra specialaus ne rezidentams išmokamų dividendų apmokestinimo.

Nors holdingo kompanijoms Kipre, kaip ir Olandijoje nėra nustatyto specialaus mokestinio režimo, dividendai, kaip ir pelnas, daugeliu atveju yra neapmokestinami. Dėl palankaus mokestinio reguliavimo Kipro holdingo kompanijos efektyviai naudojamos finansavimo ir intelektinės nuosavybės teisių perdavimo srityje. Užsienio dukterinių bendrovių akcijų ir kitų vertybinių popierių pardavimo pelnas Kipre neapmokestinamas.

Be visų išvardintų privalumų, kaip ir Olandijoje, Kipre iš mokesčių administratoriaus galima lengvai gauti išankstinį vienos ar kitos įmonių struktūros apmokestinimo paaiškinimą („rulings“), kuris turėti įrodomąją teisinę galią.

Kipre nėra nustatytų plonos kapitalizacijos taisyklių ir iš apmokestinamo pelno galima atskaičiuoti visas išlaidas susijusias su skolinto kapitalo išlaikymu, net ir tuo atveju, kai palūkanos neatitinka „ištiesos rankos“ principo¹⁴⁸. Priešingai nei Lietuvoje ar Olandijoje, Kipre nėra apribojimų, nustatančių, kuri kapitalo dalis gali būti skolinta, norint atskaičiuoti už ją sumokėtas palūkanas, tai reiškia, kad įmonė gali būti kuriama iš viso skolinto kapitalo, o tai leis dividendus išsimokėti palūkanų forma ir gauti didesnę dalį neapmokestinamų pajamų. Tačiau kyla klausimas, ar norint tokius dividendus išmokėti į Lietuvą jie nebūtų vietinio mokesčių administratoriaus pripažinti, kaip pelnas? Greičiausiai taip ir atsitiktų, todėl gautos sumos būtų apmokestinamos pelno mokesčiu Lietuvoje.

Neatsižvelgiant į gana griežtas Lietuvos mokesčių administratoriaus pozicijas tam tikrais klausimais, Kipras gali būti sėkmingai naudojamas ir Lietuvos įmonių mokesčių planavimui. Lietuvos investuotojams Kipras tapo įdomus, kaip jurisdikcija holdingams kurti, nuo 2004 m. rugpjūčio 22 d., kai Finansų ministro įsakymu¹⁴⁹ buvo išbrauktas iš tikslinių teritorijų sąrašo, kadangi jame, lyginat su Liuksemburgu ar Olandija, yra pigesni steigimo ir administravimo kaštai, mažesni mokesčiai bei itin palankus bendras mokestinis reguliavimas, sudaryta labai daug tarptautinių dvigubo apmokestinimo išvengimo sutarčių, kurios yra neabejotinai naudingos norint steigti tarptautinį holdingą.

¹⁴⁸ BDO analize. Cyprus: holding companies 2007.09.05

http://www.bdo.at/steuer_beratung/steuern_international/?full=1252 [žiūrėta 2008.03.31]

¹⁴⁹ LR Finansų ministro įsakymas „Dėl Lietuvos Respublikos Finansų Ministro 2001 m. gruodžio 22 d. įsakymo Nr. 344 „Dėl tikslinių teritorijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“. Valstybės žinios, 2004, Nr. 130-4684

Išvados

1. Nors holdingo sąvoka nėra aiškiai ir vienareikšmiškai apibrėžta, pirminė ir pati bendriausioji holdingo bendrovės esmė – tai tokia bendrovė, kuri valdo, laiko savo žinioje kitų bendrovių akcijas. Holdingas plačiąja prasme yra įmonių grupė (visuma), o siaurąja prasme – vadovaujanti įmonė, turinti savo žinioje ir valdanti kitų įmonių akcijas. Holdingo ir holdingo kompanijos sąvokų atskyrimas, nors ir bandomas išreikšti teoriniame lygmenyje, nėra pabrėžiamas praktikoje. Tiek holdingas, tiek holdingo kompanija, dažniausiai vartojami siauresniąja prasme, norint apibūdinti vadovaujančiąją bendrovę.
2. Praktikoje egzistuoja grynojo ir mišraus tipo holdingai. Jie skiriasi savo atliekamų valdymo veiksmy, kitų bendrovių atžvilgiu, apimtimi. Grynasis holdingas valdo kitas bendroves neatlygintinai, palaikydamas savo, kaip paprasto akcijų savininko, interesus ir jo vienintelis pajamų šaltinis yra dividendai. Tuo tarpu mišrusis holdingas valdomoms kompanijoms teikia atlygintines paslaugas ir užsiima kita ekonomine veikla.
3. Ekonomine prasme holdingo įkūrimas dažniausiai yra strateginio valdymo sprendimas, pasirenkamas kaip progresyvus būdas organizuoti dideles kompanijas. Teisiniame lygmenyje retai tevertojamas žodis holdingas iš esmės atitinka įstatyme įtvirtintą patronuojančią (kontroliuojančią), o kartais tik asocijuotą bendrovę. Tam tikrais atvejais tas pats holdingas gali būti ir patronuojanti, ir dukterinė bendrovė.
4. LR įstatymai sudaro tinkamas mokesčines sąlygas susijusias su holdingo bendrovių įkūrimu, jos atitinka pagrindinius 90/434/EEB direktyvos reikalavimus, taip skatinamas verslo vystymas - vykdant akcijų mainų ar perleidimo ir netgi įgijimo operacijas.
5. Norėdamos išvengti dvigubo dividendų apmokestinimo Lietuvoje esančios holdingo kompanijos gali pasinaudoti pagrindine „dalyvavimo išimties“ taisykle, kuri, neatsižvelgiant į smulkius netikslumus, iš esmės atitinka 90/435/EEB direktyvos reikalavimus. „Grynujų dividendų“ ir „išskaičiavimo“ taisyklėmis leidžiama pasinaudoti tik nacionaliniams subjektams ir tai sudaro diskriminacinę užsienio investuotojų padėtį.
6. PVM mokėtoja gali tapti tik mišraus tipo holdingo kompanija, o holdingo bendrovės statusas turi įtakos tiek PVM, tiek autorinių atlyginimų bei palūkanų apmokestinimo atvejais, jiems taikomas specialus, mokesčinis reguliavimas.

7. ES valstybės yra patrauklios holdingo bendrovių steigimui, kadangi sudaro galimybes naudotis palankiomis ES direktyvomis ir gausiomis tarptautinėmis sutartimis. Palankaus tarptautinių holdingų steigimo ES režimo teisinis pagrindas yra ES steigimo sutartis, įtvirtinanti laisvo kapitalo judėjimo ir steigimosi laisvės principus.
8. Pagrindiniai kriterijai keliami pasirenkant valstybę holdingo steigimui yra plačios galimybės išvengti dvigubo apmokestinimo, kurios pasireiškia per tarptautinių sutarčių gausą, galimybę pasinaudoti ES direktyvomis, ir palankus bendras mokestinis nacionalinis reguliavimas, pasireiškiantis per pelno, dividendų ir kitas apmokestinimo taisykles.
9. Praktikoje neegzistuoja tobula valstybė, turinti visus kriterijus reikalingus idealiai holdingo bendrovės steigimo jurisdikcijai, o be bendrųjų reikalavimų, išskiriami tokie svarbūs smulkesni valstybės bruožai, kaip administracijos teikiami teisinę galią turintys išaiškinimai, palankus bendrovių teisės reguliavimas, nedideli įmonių išlaikymo kaštai bei nedideli vietiniai mokesčiai, leidimas pasirinkti mokėjimų ir kitų operacijų valiutą.
10. Liuksemburgas, pirmasis įstatymuose įvardijęs holdingą, kaip specialų mokestinį vienetą, net ir panaikinus galimybę steigti 1929 m. tipo holdingą, iki šių dienų išlieka patrauklus holdingo tipo bendrovių steigimui, kadangi gali pasiūlyti labai platų pasirinkimą skirtingų, įstatymuose specialiai įtvirtintų, holdingo formų, kurioms nustatytas, kiekvienu atveju savaip patrauklus mokestinis reguliavimas. Tai valstybė orientuota į kapitalo pritraukimą, todėl netaiko specialių procedūrų tiesioginiams investuotojams iš užsienio, jos mokesčių administratorius linkęs bendradarbiauti su paklausėjais, teikia paaiškinimus, leidžiančius drąsiai kurti strateginius planus susijusius su holdingų steigimu šioje šalyje.
11. Olandija yra įdomi šalis holdingo kompanijų kūrimui, kadangi turi itin patrauklią, numatančią galimybes gauti neapmokestintus tiek dividendus, tiek pelną iš parduotų akcijų, „dalyvavimo išimties“ taisyklę. Nors taisyklės taikymas gana sudėtingas, jį palengvina teisinę galią turintys mokesčių administratoriaus išaiškinimai „rulings“. Holdingams yra svarbus platus Olandijos pasirašytų tarptautinių sutarčių tinklas, o taip pat panašus tiek rezidentinių, tiek nerezidentinių kompanijų traktavimas mokestine prasme.
12. Kipras yra viena iš naujųjų ES valstybių narių, sukūrusi puikias mokestines sąlygas holdingų steigimui ir dėl to galinti drąsiai konkuruoti su tokiomis senosiomis klasikinėmis ES holdingo valstybėmis kaip Liuksemburgas ar Olandija, kadangi siūlo išskirtinai mažus mokestinius ir administracinius kaštus bei turi itin išvystytą tarptautinių sutarčių sistemą.

LITERATŪROS SĄRAŠAS:

I. Teisės aktai

1. Tarptautinės sutartys

1) Europos Bendrijos steigimo sutartis (konsoliduota redakcija) Valstybės žinios, 2004, Nr. 2-2

2. ES teisės aktai (naudota prieiga per internetą www.eurlex.eu)

1) 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos; *OL L 347, 2006 12 11, p. 1–118*

2) 2003 m. birželio 3 d. Tarybos direktyva 2003/49/EB dėl bendros apmokestinimo sistemos taikomos palūkanų ir autorinių atlyginimų mokėjimams tarp skirtingų valstybių narių asocijuotų bendrovių; *OL L 157, 2003 6 26, p. 49–54*

3) 1990 m. liepos 23 d. Tarybos direktyva 90/435/EEB dėl bendrosios mokesčių sistemos taikomos skirtingų valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms įmonėms (2007-01-01 konsoliduota redakcija); *OL L 225, 1990 8 20, p. 6–9*

4) 1990 m. liepos 23 d. Tarybos direktyva 90/434/EEB dėl bendros mokesčių sistemos taikomos valstybių narių įmonių jungimui, skaidymui, turto perdavimui ir keitimuisi akcijomis (2007-01-01 konsoliduota redakcija); *OL L 225, 1990 8 20, p. 1–5*

5) 1993 m. kovo 15 d. Tarybos Reglamentas (EEB) nr. 696/93 dėl statistinių vienetų gamybos sistemai stebėti ir analizuoti Bendrijoje; *OL L 76, 1993 3 30, p. 1–11*

6) 1978 m. liepos 25 d. Ketvirtoji Tarybos Direktyva grindžiama Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 54 straipsnio 3 dalies g punktu, dėl tam tikrų tipų bendrovių metinių atskaitomybių; *OL L 222, 1978 8 14, p. 11–31*

3. Lietuvos Respublikos teisės aktai (su pakeitimais ir papildymais)

1) Civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262

2) Mokesčių administravimo įstatymas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 63-2243

2) Pelno mokesčio įstatymas. Valstybės žinios, 2001, Nr. 110-3992

3) Įmonių konsoliduotos finansinės atskaitomybės įstatymas. Valstybės žinios, 2001, Nr. 99-3517

4) Gyventojų pajamų mokesčių įstatymas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 73-3085

5) Akcinių bendrovių įstatymas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 64-1914

6) Pridėtinės vertės mokesčio įstatymas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 35-1271

7) Vyriausybės nutarimas „Dėl pozityviųjų pajamų apskaičiavimo, įtraukimo į kontroliuojančio Lietuvos apmokestinamojo vieneto pajamas tvarkos ir pajamų, neįtraukiamų į pozityviašias pajamas, rūšių patvirtinimo“ Valstybės žinios, 2002, Nr. 102-4560

8) Vyriausybės nutarimas „Dėl pajamų arba išmokų apibūdinimo iš naujo taisykių patvirtinimo“ Valstybės žinios, 2003, Nr. 116-5289

9) Finansų ministro įsakymas „Dėl Lietuvos Respublikos Finansų Ministro 2001 m. gruodžio 22 d. įsakymo Nr. 344 „Dėl tikslinių teritorijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“. Valstybės žinios, 2004, Nr. 130-4684

II. Specialioji literatūra

1. H.BARDET, A.BEETSCHEN, A.CHARVÉRIAT, B.GOUTHIÈRE. *Les holdings. Guide juridique et fiscal*. 4 éd. Editions Francis Lefebvre. Paris. 2007.
2. J.BERTRANDON. *La gestion des dividendes; éditions formation entreprise*. Paris. 2007.
3. C.FINNERTY, P.MERKS, M.PETRICCIONE, R.RUSSO. *Fundamentals of International Tax Planning*. IBFD Amsterdam, Netherlands. 2007.
4. D.LEFEBVRE, E.MOLLARET-LAFORET, C.GUITTER. *Droit et entreprise. Aspects juridiques, sociaux, fiscaux*. 11e édition. Presses universitaires de Grenoble. 2006.
5. J.M.TIRARD. *Fiscalité des sociétés dans l'Union Européen. Collection pratiques d'experts*. 7eme ed. Groupe Revue Fiduciaire, Paris. 2006.
6. ED.FRANCIS LEFEBVRE. *Paradis fiscaux et opérations internationales. Mesures anti-évasion. Lutte contre le blanchiment. Pays et zones a fiscalité privilégié*. 4e éd. Francis Lefebvre. Paris. 2005.
7. S.GIRDZIJAUSKAS. *Finansinė analizė. Kiekybiniai metodai*. Vilnius.2005.
8. MÉMENTO PRATIQUE. FRANCIS LEFEBVRE. *Groupes de sociétés 2005-2006. Juridique-fiscal-social*. Editions Francis Lefebvre. 2004.
9. J.P.LE GALL, C.LE GALL-ROBINSON. *Droit des sociétés*. Volume II – aspects particuliers. Groupes de sociétés, salariés, valeurs mobilières et marchés financiers. Dalloz. 2004.
10. R.ROHATGI. *Basic international taxation*. Kluwer Law International. London, The Hague, New York. 2002.
11. K Dictionaries. *Mokomasis Anglų kalbos žodynas*. Alma littera.2002.
12. A.VASILIAUSKAS. *Strateginis valdymas*. Enciklopedija. Vilnius. 2002.
13. M.LAKEHA. *Dictionnaire d'économie contemporaine et des principaux faits politiques et sociaux*. 3 édition. Vuibert. Paris. 2002.
14. Y.BERNAERTS. *Les holdings a l'épreuve de TVA*. Bruylant. Bruxelles. 2001
15. DOSSIERS INTERNATIONALES. FRANCIS LEFEBVRE. *Pays-Bas. Juridique, fiscal, social*. 3e ed. 2001:
16. A.BURACAS. *Bankininkystės ir komercijos terminų žodynas I d*. Vilnius, Kaunas. 1997.
17. B.TERRA, P.WATTEL. *European Tax Law*. Second edition. Kluwer Law International. London. Boston. The Hague.1997.
18. E.S.LABUTIENĖ. *Koncernų steigimas ir valdymo organizavimas*. Lietuvos informacijos institutas. Vilnius.1996.
19. Oxford Reference. *A dictionary of finance*. Oxford University Press. New York.1993.
20. A.COURET, D.MARTIN. *Les sociétés holdings*. Presses Universitaires de France. Paris.1991.
21. Journal des notaires et des avocats, 1990, Paris. Nr. 9.

III. Europos Teisingumo Teismo bylos

1. Europos Teisingumo Teismo 2007-11-08 sprendimas byloje C-379/05, *Amurta SGPS vs. Inspecteur van de Belastingdienst/Amsterdam* (2007), OJ C 315 2007-12-22 p.8
2. Europos Teisingumo Teismo 2007-02-10 sprendimas byloje C-321/05, *Hans Markus Kofoed vs. Skatteministeriet* (2007), ECR I-5795
3. Europos Teisingumo Teismo 2006-09-12 sprendimas byloje C-196/04, *Cadbury Schweppesir Cadbury Schweppes Overseas* (2006), ECR I-7995
4. Europos Teisingumo Teismo 2006-12-12 sprendimas byloje C-374/04, *Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation* (2006), ECR I-11673
5. Europos Teisingumo Teismo 2005-12-13 sprendimas byloje C-446/03, *Marks & Spencer* (2005), ECR I-10837
6. Europos Teisingumo Teismo 2005-05-26 sprendimas byloje C-465/03, *Kretztechnik AG vs. Finanzamt Linz* (2005), ECR I-4357
7. Europos Teisingumo Teismo 2004-05-18 sprendimas byloje C-8/03, *Banque Bruxelles Lambert SA (BBL) vs. Belgijos valstybe* (2004), ECR I-10157
8. Europos Teisingumo Teismo 2003-09-18 sprendimas byloje C-168/01, *Bosal Holding BV vs. Dutch State Secretary of Finance* (2003), ECR I-9409
9. Europos Teisingumo Teismo 2001-09-27 sprendimas byloje C-16/00, *Cibo Participations SA vs. Directeur régional des impots* (2001), ECR I-6663
10. Europos Teisingumo Teismo 1998-07-16 sprendimas byloje C-264/96, *Imperial Chemical Industries plc vs. Kenneth Hall Colme*(1998), ECR I-4695
11. Europos Teisingumo Teismo 1996-06-20 sprendimas byloje C-155/94, *Wellcome Trust Ltd vs. Commissioners of Customs and Excise* (1996), ECR II-873
12. Europos Teisingumo Teismo 1986-01-28 sprendimas byloje C-270/83, *Komisija vs. Prancūzija*(1986) ECR 273

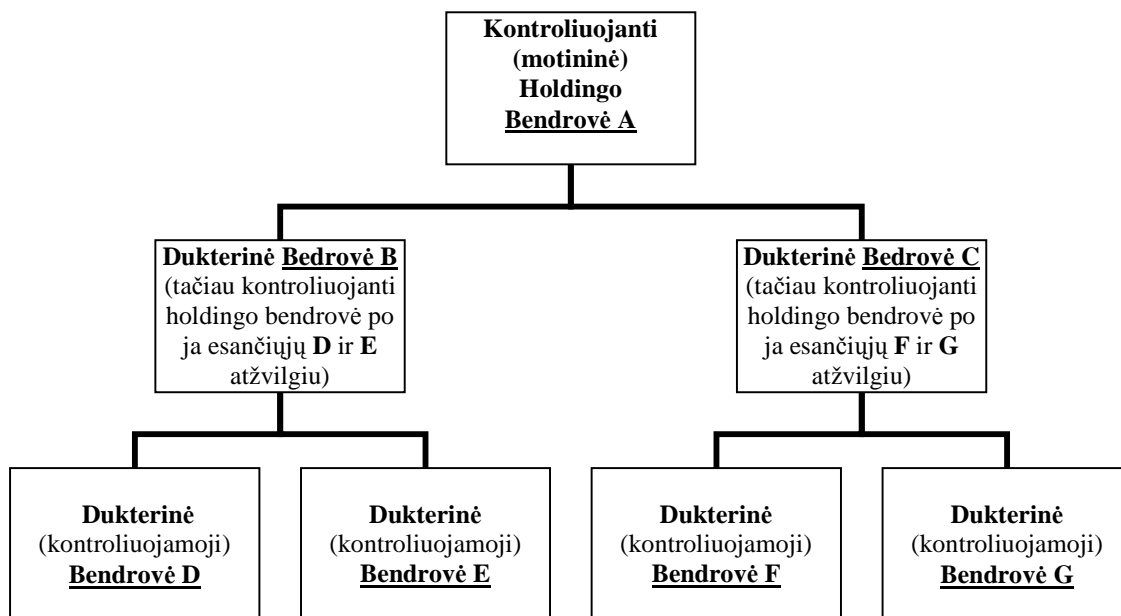
IV. Kiti specialieji šaltiniai

1. Europos Bendrijų Komisijos parengta 2007 m. Kipro konvergencijos ataskaita <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0255:FIN:LT:HTML> [žiūrėta 2008.03.30]
2. Europos Bendrijų Komisijos sprendimas dėl pagalbos Nr. C 3/2006, Liuksemburgo suteiktos 1929 m. įstatymo kontroliuojančiosioms bendrovėms ir milijardinį kapitalą turinčioms kontroliuojančiosioms bendrovėms OL 366 , 21/12/2006 p. 0047 – 0061
3. Europos Bendrijų Komisijos pranešimas dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo priemonėms, susijusioms su tiesioginiu verslo apmokestinimu (98/C 384/03) OL C 384, 1998 12 10, p. 3—9
4. Konferencijos „Mokestinės galimybės ir rizika. Įmonės, jų grupės, holdingai, ofšorai“ vykusios 2005 m. rugsėjo 21 d. medžiaga.
5. GABARTAS H. Ryškėjančios naujos valstybių narių tiesioginio apmokestinimo tendencijos. Jurisprudencija. Mokslo darbai. 2007 9(99); p.29

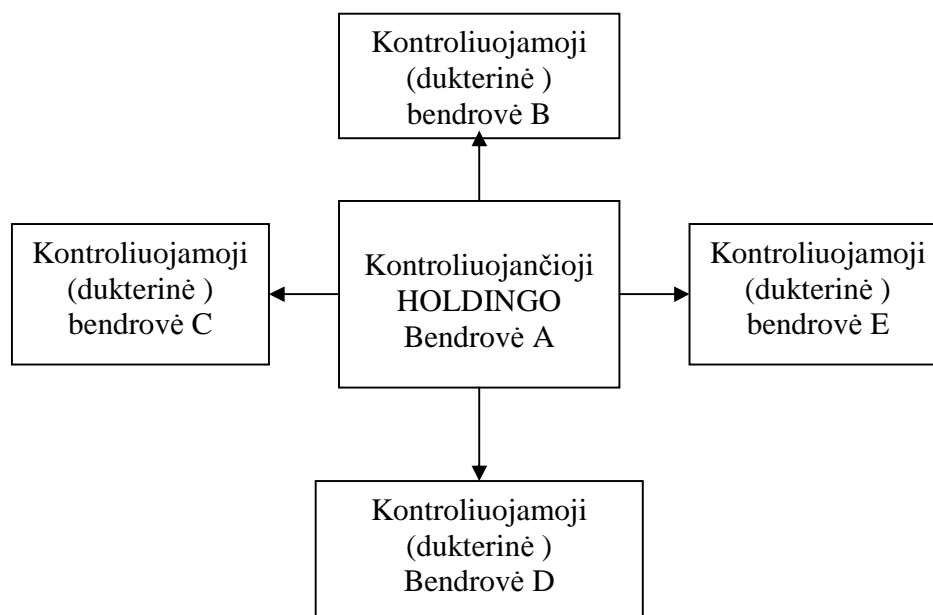
V. Internetiniai šaltiniai

1. P.GUISLAIN. The Privatization Challenge A Strategic, Legal, and Institutional Analysis of International Experience WORLD BANK REGIONAL AND SECTORAL STUDIES http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/1997/01/01/000009265_3970716145109/Rendered/INDEX/multi0page.txt [žiūrėta 2007 m. spalio 10 d.]
2. P.DE WOLF La société holding en Belgique:définition et régime juridique. 26 mars 2004. <http://www.businessandlaw.be/article660.html> [žiūrėta 2007 m. spalio 21 d.]
3. Europos Bendrijų Komisijos 2005 metų konkurencijos politikos ataskaita [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/sec/com_sec\(2006\)0761_/com_sec\(2006\)0761_lt.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/sec/com_sec(2006)0761_/com_sec(2006)0761_lt.pdf) [žiūrėta 2007m. spalio mėn. 25 d.]
4. Valstybinė mokesčių inspekcija. Informacinis bibliografinis katalogas. DĖL PELNO MOKESČIO ĮSTATYMO 39 STRAIPSNIO 4 DALIES KOMENTARO (PAAIŠKINIMO) PAPILDYMO <http://mic.vmi.lt/documentpublicone.do?id=1000036255> [žiūrėta 2007m. spalio mėn. 25 d.]
5. Valstybinė mokesčių inspekcija. Informacinis bibliografinis katalogas. Dividendai ir pajamos iš paskirstytojo pelno. <http://mic.vmi.lt/documentpublicone.do?id=1000048906> [žiūrėta 2007 m. lapkričio 12 d.]
6. O.Savčuk, V.Tumkienė. Dividendų apmokestinimas (3): Lietuvos vieneto gaunamų dividendų apmokestinimas pelno mokesčiu. 2007-03-17 Žurnalas "Apskaitos ir mokesčių apžvalga" <http://verslas.banga.lt/lt/patark.full/45f80d9128038> [žiūrėta 2007 m. lapkričio 17 d.]
7. Valstybinė mokesčių inspekcija. Informacinis bibliografinis katalogas. DĖL PELNO MOKESČIO ĮSTATYMO 12 STRAIPSNIO 15 PUNKTO IR 30 STRAIPSNIO 2 DALIES KOMENTARŲ (APIBENDRINTŲ) PAAIŠKINIMŲ <http://mic.vmi.lt/documentpublicone.do?id=1000046946> [žiūrėta 2007 m. lapkričio 12 d.]
8. Valstybinė mokesčių inspekcija. DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PELNO MOKESČIO ĮSTATYMO 32, 33 IR 34 STRAIPSNIŲ KOMENTARŲ (APIBENDRINTŲ PAAIŠKINIMŲ). <http://mic.vmi.lt/documentpublicone.do?id=1000039418> [žiūrėta 2007 m. lapkričio 12 d.]
9. Valstybinė mokesčių inspekcija. Informacinis bibliografinis katalogas. <http://mic.vmi.lt/documentpublicone.do?id=1000046193> [žiūrėta 2007 m. lapkričio 19 d.]
10. Valstybinė mokesčių inspekcija. Dvigubo apmokestinimo panaikinimas. Bendrasis komentaras. [www.vmi.lt/GetFile.ashx?fileName=Komentaras_\(23_straipsnis\).rtf](http://www.vmi.lt/GetFile.ashx?fileName=Komentaras_(23_straipsnis).rtf) [žiūrėta 2007 m. lapkričio 21 d.]
11. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Bendros konsoliduotos pelno mokesčio bazės sukūrimo ES (tiriamoji nuomonė) 2006-02-20 http://eescopinions.eesc.europa.eu/viewdoc.aspx?doc=//esppub1/esp_public/ces/eco/e_col165/lt/ces241-2006_ac_lt.doc

12. Deloitte. International tax. Luxembourg. Highlights.
http://www.deloitte.com/dtt/cda/doc/content/dtt_tax_highlight_luxembourg_123107.pdf [žiūrēta 2008.03.19]
13. Fidomes.SPF:Private Asset Management Company.
<http://www.fidomes.com/EN/luxembourg/index.asp?idLux=126> [žiūrēta 2008.03.20]
14. Pourquoi penser au Luxembourg pour une société de participation financière (Soparfi)? Janvier 2008
<http://www.vocats.com/index.php?id=189&L=0> [žiūrēta 2008.03.18]
15. Le cadre economique et social Louxembourgoise.
<http://www.cc.lu/docdownload.php?id=1080> [žiūrēta 2008.03.16]
16. Private Assets Management Company, the "SPF" in Luxembourg.
<http://www.fidomes.com/EN/luxembourg/index.asp?idLux=124> [žiūrēta 2008.03.20]
17. La Société d'Investissement à CApiTal Risque (SICAR)
<http://www.fidomes.com/FR/luxembourg/index.asp?idLux=12> [žiūrēta 2008.03.16]
18. Fidomes. Fiscalité de titrisation au Luxembourg
<http://www.titrisation.org/Titrisation/fiscalite/index.htm> [žiūrēta 2008.03.16]
19. Netherlands : the fiscal unit. Low tax onshore.
<http://www.lowtax.net/lowtax/html/offon/netherlands/netfis.html> [žiūrēta 2008.02.18]
20. Deloitte. February 2008. International Tax and Buisness Guide. Netherlands.
http://www.deloitte.com/dtt/cda/doc/content/dtt_tax_guide_netherlands%282%29.pdf [žiūrēta 2008.02.19]
21. Missions économiques. La fiscalité des entreprises aux Pays – Bas. 9 aout 2005.
http://www.finances.gouv.fr/performance/pdf/fiscalite_entreprises_pays_bas.pdf [žiūrēta 2008.03.18]
22. Cyprus tax advantages. <http://www.fbscopyrus.com/?pageid=47> [žiūrēta 2008.04.02]
23. The Cyprus holding company.
<http://www.komodromostrust.com/main/data/cyprusholdingcofinal.pdf> [žiūrēta 2008.04.02]
24. BDO analyze. Cyprus: holding companies 2007.09.05
http://www.bdo.at/steuer_beratung/steuern_international/?full=1252 [žiūrēta 2008.03.31]

Lentelė Nr.1

Lentelė Nr. 2

SANTRAUKA

Holdingo kompanijos yra sparčiai besivystančių ekonominių-teisinių santykių padarinys atliekantis vis svarbesnį vaidmenį ne tik ES, bet ir visame pasaulyje. Tiesioginių mokesčių reguliavimas paliktas ES valstybių narių kompetencijai, tačiau svarbiausi holdingo bendroves liečiantys apmokestinimo klausimai yra harmonizuoti ES mastu. Išleistos atskiros direktyvos reguliuojančios holdingo įkūrimui svarbias įmonių jungimo, skaidymo, turto perleidimo bei keitimosi akcijomis operacijas, taip pat atskira direktyva skirta sureguliuoti bendrai mokesčių sistemai taikomai patronuojančioms ir dukterinėms kompanijoms, sudaranti sąlygas dvigubo dividendų apmokestinimo išvengimui, ir trečioji svarbi direktyva harmonizuojanti palūkanų ir autorinių atlyginimų apmokestinimą ES.

Pirmoji darbo dalis skirta visapusiškai holdingo sampratos analizei. Šis reiškinys tiriamas tiek bendraja, tiek ekonomine, tiek teisine prasme. Atlikus analizę, daroma išvada, jog holdingo sąvoka yra sunkiai konkrečiai ir vienareikšmiškai apibrėžiama, todėl galima išskirti tik vieną esminį šių bendrovių bruožą – kitų bendrovių akcijų valdymas.

Antrojoje darbo dalyje analizuojamos minėtosios svarbiausios ES direktyvos per jų įgyvendinimo Lietuvos Respublikos teisės aktuose prizmę. Šių direktyvų principai atskleisti per tai, kaip jie yra perkelti į konkrečias LR įstatymų nuostatas. Lietuva, kaip viena iš naujųjų ES narių, siekianti kuo tinkamiau perkelti direktyvų reikalavimus į nacionalinius teisės aktus, iš esmės tai įvykdė tinkamai, tačiau susiduriama su keliais užsienio investuotojų diskriminavimo niuansais bei atskirais netikslumais perkeliant direktyvų reikalavimus.

Tarptautinių holdingų steigimo ES klausimai aptariami trečiojoje darbo dalyje, kurioje gilinamas į svarbius kriterijus pasirenkanti holdingo buveinės valstybę. Toliau analizuojami atskirų, gilių holdingo bendrovių mokesčio reguliavimo tradicijas turinčių, šalių - Liuksemburgo ir Olandijos, o taip pat naujos holdingų prasme įdomios ES narės Kipro, pavyzdžiai, pritraukiant investicijas ir įgyvendinanti ES direktyvas, nagrinėjami jų tarpusavio panašumai ir skirtumai. Pavyzdžių analizė rodo, kad atskiros ES valstybės yra skirtingai patrauklios holdingo bendrovių steigimui mokesčio prasme, tad kiekvienu konkrečiu atveju svarbu išanalizuoti valstybes, pasirinktas holdingo bendrovės steigimui, atsižvelgiant į tikslus, kurių siekiama tuo steigimu.

TAXATION OF HOLDING COMPANIES IN EUROPEAN UNION

SUMMARY

Being a result of the rapid development of economical and juridical relations holding companies play an increasing role in the EU as well as globally. Although the regulation of direct taxes is left for the competence of member countries, most important holding companies' taxation - related questions are harmonized within the EU. There is a special directive regulating important mergers, acquisition, alienation of property and exchange of shares operations. Moreover, there is a special directive for regulation of the common taxation system applicable for parent and subsidiary companies, which helps to prevent double taxation of dividends, as well as directive which harmonizes taxation of interests and royalties in the EU.

First part of the thesis is dedicated for the universal analysis of the conception of holding. It is therefore being examined in general, juridical and economic terms. The analysis made shows that the conception of holding is not yet definite, therefore it is relevant to estimate only one core lineament of holding companies, namely controlling the shares of other companies.

The accomplished analysis in the second part of the thesis shows how main principles of the EU directives are transferred to the specific provisions of Lithuanian legal acts. Although Lithuania seeks to apply the directives properly, remarkable foreign investors' discrimination nuances and other inaccuracies are still present.

Third part of the thesis explores questions regarding the establishment of international holding companies in the EU analyzing conditions determining the choice of country of residence for the holding company. Further on, the examples of Luxembourg and Holland are chosen to portray countries having deep holding taxation traditions. Cyprus is chosen as an interesting example of a new EU country being successful in attracting investments and transferring EU directives into their national law properly. Analysis of the examples shows that different EU countries are not equally attractive for the establishment of the holding companies due to their taxation systems.